

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

КАЛЕНИК

ХРИСТОС ВАСКРСЕ

2/2010

Цена 80 динара

<http://www.eparhija-sumadijska.org.rs/>

Епископ
шумадијски Јован
Васкришња
посланица

у овом броју:

Луис Патсавос

Владан Миливојевић

митрополит Иларион (Алфејев)

Георгије Манзаридис

Владан Костадиновић

Мирко Стевановић

ЗАХСТА ВАСКРСЕ

Опарић - храм Светих цара Константина и царице Јелене

ПРАВОСЛАВНА ГАЛЕРИЈА

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

Излази са
благословом Његовог
преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXXII
Број 2, (188), 2010.

Издавач
Српска православна епархија
шумадијска

Излази
шест пута годишње

Главни и одговорни уредник
Никола Миловић, протојереј

Заменик главног и одговорног
уредника
Негослав Јованчевић

Редакција
Др Зоран Крстић, протојереј -
ставрофор
Милић Марковић, протојереј
Марко Митић, протојереј
Рајко Стефановић, протојереј
Драган Икић, јереј
Небојша Младеновић, јереј
Гордана Јоцић
Владан Костадиновић

Уредништво и администрација
"Каленик"
Владимира Роловића број 1,
34000 Крагујевац,
e-mail :
n.milovic2@gmail.com

Тираж
5000 примерака

Дизајн и припрема
Дејан Манделц

Штампа
БЕОШТАМПА, Београд

271.222(497.11)
ISSN 182-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

9 771820 616009

Васкришња посланица епископа шумадијског Г. Јована	2
Одломци васкришњих посланица наше Цркве после Другог светског рата	4
Луис Патсавос, Саборна структура Цркве.....	6
Георгије Манзаридис, Хришћанска етика између аутономије и хетерономије	8
Марко Стевановић, Светост - мера људског достојанства.....	11
Иларион (Алфејев), У свакој музици је Бах.....	23
Изреке монахиње Гавриле.....	26
Владан Миливојевић, «Стародревна» Брезовачка црква.....	29
Владан Костадиновић, Беседа о Светом Сави.....	33

Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете епископа шумадијског Г. Јована
Дечија страна

Насловна страна: Васкрсење Христово, силазак у ад, преподобни Андреј Рубљов

Ј О В А Н

ПО МИЛОСТИ БОЖИЈОЈ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП ШУМАДИЈСКИ СВЕШТЕНСТВУ,
 МОНАШТВУ И ВЕРНОМ НАРОДУ ОВЕ ЕПАРХИЈЕ: БЛАГОДАТ, МИЛОСТ И МИР ОД БОГА
 ОЦА, И ГОСПОДА НАШЕГ ИСУСА ХРИСТА, И ДУХА СВЕТОГА, УЗ НАЈРАДОСНИЈИ
 ВАСКРШЊИ ПОЗДРАВ:

ХРИСТОС ВАСКРСЕ!

“Ово је дан Васкрсења, радујмо се људи”

Васкрс је, драга браћо и сестре, најрадоснији догађај и овога и онога света. Васкрс је најрадоснији осећај човеков, јер је Васкрсењем Христовим побеђена смрт, побеђено зло, побеђен пакао и поново се отворио Рај и дат нови живот. И “радост у Богу је јача од радости овога живота. Онај који је нађе не само да се неће занимати страстима, него се неће ни освртати на овај живот. Ова радост се не може родити од неког другог осећања, јер се рађа само у истини”, каже свети Исак Сирин.

Васкрсење је истина која рађа радост. Оно је првина новог живота, улазак у благословено Царство Божије. Када се причешћујемо Телом и Крвљу Христовом, учествујемо не само у невољама и страдањима на Крсту, него и у радости Васкрсења, која долази у свет са смрћу Христовом. То је смрт која уништава смрт, и постаје слава и живот, победа и Васкрсење. Непрестана радост и вечно торжество Цркве јесте Христос који је васкрсао из мртвих, победио смрт, испразнио ад свемоћу божанске доброте и љубави. Радост и торжество Православља јесте радост и торжество Васкрсења распетог Христа, односно радост и торжество у Васкрсењу и после Васкрсења. Тако разумемо колико радосно искуство Васкрсења напаја и образује православну побожност и живот, веру и етос, и са колико одушевљења се она празнује у свакој православној Литургији и у целом распону литургијског времена. Васкрсење је почетак и икона нове твари и вечног живота, живота који Црква назива “осмим даном” стварања.

Васкрсењем Својим Господ је победио два највећа непријатеља живота и достојанства људског: смрт и грех. Ова два непријатеља људског рода рођена су још онда кад је први човек постао одрођен од Бога погазивши заповест послушности према Створитељу своме. У Рају човек није знао ни за смрт ни за грех, ни за страх ни за стид. Јер прилепљен уз

Живога Бога човек није могао знати за смрт и грех. Дакле, човек је увео у свет и грех и смрт. Господ Христос је Својим Распећем и Својим Васкрсењем победио и грех и смрт.

Упитаће неко: Ако је Христос победио смрт, зашто људи још увек умиру? Да, само што смрт за нас који у Христу умиремо није више мрачни понор, но рађање у нови живот и повратак у домовину своју. Гроб за нас није више вечна тама, но само једна капија, на којој нас чекају светли ангели Божији. Зато апостол Павле каже: “мени је живот Христос а смрт добитак”. Разлика између смрти пре Васкрсења Христовог и после овога јесте као разлика између великог пожара и пламена једне свеће, јер Христовога “победа прождре смрт”.

Упитаће даље неко: како то да је васкрсли Господ победио грех, а људи још увек греше? Христос је заиста победио грех и дао је човеку лек како да га и он победи. Он је једини и једино поуздани лек од греха. Тај лек – то је Он, Васкрсли и Живи Господ. Ако људи и дан-данас греше и од греха пропадају, то не значи да Христос није победио грех, него то само значи да дотични људи не узимају једини лек против своје смртоносне болести; значи, или да још не познају довољно Христа као лек, или, ако Га познају, да Га ипак не употребљавају из било каквих разлога. Познајући слабост људску Господ је рекао вернима да Га узимају као хра-

ну и пиће под видљивим обликом хлеба и вина, то јест кроз Свето причешће. Стога свети Јован Златоусти с правом каже: “Стога, уђите сви у радост Господа свога; и први и други, плату примите; богати и убоги, једни са другима ликујте! Уздржљивци и лењивци, Дан овај почаствујте! Ви који сте постили и ви који нисте постили, веселите се данас! Трпеза је препуна, гостите се сви! Духовне хране има у изобиљу – нека нико не изађе гладан! Нека нико не тугује због грехова, јер опроштај засија из Гроба. Нека се нико не боји смрти, јер нас ослободи Спасова смрт.” Речима светог Јована Златоуста и ја позиван верујући

Христос васкрсе

народ шумадијске Епархије да се на Васкрс причести. Јер како да празнујемо Васкрс ако се не причестимо и не сјединимо са Христом кроз Свето Причешће? Причешћујући се ми постајемо победитељи смрти.

Зато и певамо у Васкршњем тропару: “Христос васкрсе из мртвих, смрћу смрт уништи и онима који су у гробовима живот дарова!” Старшну и велику тајну посведочује нам ова песма. Оно што је људима немогуће постало је могуће Бого-човеку. Христова смрт се претворила у лек од смрти. Његова распеће и Његова смрт постали су

сведочење неизмерне љубави Божије и човекољубља. Речи упућене ученицима: “Нема веће љубави од оне да ко живот свој положи за ближње своје”, Он је први испунио и запечатио својом крвљу ову истину. Његова љубав иде даље од распећа и смрти, иде до силаска у ад. До граница богооутуђеног ништавила. Силазећи, међутим, до смрти и до дубине ада, Он је те дубине ништавила прожео и испунио силом свог вечног божанског живота. Јер Он који је био човек, као један од нас, истовремено је био и вечни Бог. Својом човечанском природом је силазио у смрт, али је својим божанством победио смрт, подаривши човеку и свету могућност вечнога живота. Тако је његова смрт постала – лек од смрти, а његов гроб – живоносни гроб. А и једно и друго – откривење и даривање вечне несебичне саможртвене Љубави, живоносне и победоносне, као једине основне и бесмртне потке живота.

Како се задобија вечни живот? Саможртвеном љубављу. Христос нам поручује својом науком, смрћу и васкрсењем: “Нову вам заповест дајем, да љубите једни друге”. Како? “Као што сам ја вас љубио, пложивши живот за многе”. Кога Христос воли том својом вечном љубављу? Своје пријатеље? Једну класу људи, или једну расу? Не! Његова љубав нема граница ни ограничења. Она је свеобухватна и свемилујућа љубав. За њу нема Грка и Јеврејина, црнца или белца, Србина ни Немца. Она све и сва подједнако грли и свима се подједнако радује, она подједнако воли и живе и мртве, праведне и грешне, људе и твари. Љубав Божија нас позива да исповедамо и чувамо своју веру у Васкрсење, не речима већ животом и делима. Такође, Васкрсење нас позива да чувамо јединство своје свете Цркве, да се миримо једни са другима и да једни другима опростимо, како бисмо могли заједно са Црквеним песником да

запевамо: “Браћо, данас је Васкрсење, зато једни друге загрлимо и једни другима рецимо: праштамо свима Васкрсења ради.” На то нас опомиње саможртвена љубав Божија да се волимо и да свима опростимо, јер је Христос са Крста опростио и онима који су Га разапели, рекавши: “Оче опрости им јер не знају шта раде.”

Сатана је ушао у Јуду и он је издао Христа. Када је Јуда видео да су Христа осудили на смрт у њему је настала грижа савести и он се обесио. Величанствена тишина Великог Петка најављује већ извојевану победу у космичкој битци Богочовека против сатане и смрти. “Сатана је халапљиво прогутао мамац

који ће уништити његову власт – Јагње Божије.” Злим људима ништа није тако мрско и одвратно као добар човек. А уколико пред собом имају човека без икаквог греха, онда постају гори од звери, јер животиња убија и комада плен само да утоли глад, а човек то ради из најнижијих побуда, да би уживао у туђим мукама. Страдања Господа нашег Исуса Христа нека нам буду утеха у овим нашим страдањима и животним недаћама због којих не можемо да се радујемо. Радујмо се радошћу Васкрсења и имајмо на уму да ће страдања проћи уколико на Божију љубав одговоримо нашом љубављу. А Његова љубав се најбоље огледа у Његовом страдању и Васкрсењу за нас.

Таква је Христова љубав. Таква љубав постаје својина свих оних људи на земљи који ходе Његовим путем, који носе Његов живоносни Крст и који воле Његову љубав. Такви су били светитељи. На такву љубав смо призвани првенствено ми који носимо Његово име. Зато онај који је Христов на земљи и који жели да буде Његов у вечности нека се испуњава Његовом васкрсном, вечном и од смрти јачом љубављу према свим људима и свим бићима. Нека би нам Распети и Васкрсли Христос помогао да и ми светлимо Његовом љубављу и да се по тој љубави препознајемо као народ Божији.

Са тим жељама све вас поздрављам у Васкрслем Господу, најрадоснијим и најпобедоноснијим Васкрским поздравом:

ХРИСТОС ВАСКРСЕ – ВАИСТИНУ ВАСКРСЕ!

*Свагда ваш молитвеник у Васкрслем Христу,
ЈОВАН, Епископ шумадијски*

† Са Јован

ВРАТА ЦАРСТВА МИРА И РАДОСТИ У ДУХУ СВЕТОМЕ ОПЕТ СУ ОТВОРЕНА

Одломци васкршњих посланица наше Цркве после Другог светског рата

Васкрсу Христову претходила су тешка страдања и смрт на крсту, а то је требало да Христос претрпи и уђе у славу своју (Лука 24, 6), као што је Он сам казао. Тек после страдања и смрти дошло је васкрсење. Тек после мука и страдања дошла је победа. Због тога када славимо Христа који је за нас васкрсао, морамо стално мислити на Христа који је за нас распет, умро и васкрсао. Јер само ће онај имати потпуну радост, радост Васкрса Христова, ко и сам са Христом унутрашње васкрсне и има веру да ће славно васкрснути. Ову веру ће имати само онај који учествује у страдању, распећу и смрти Христовој: *Јер када смо једнаки с њим једнаком смрћу, бићемо и васкрсенијем* (Римљанима 6, 5); *јер с њим страдамо да се и с њим прославимо* (Римљанима 8, 17). Морамо распети наше тело са жељама и похотом, да би васкрсли очишћени од греха и да чистим срцем прославимо Васкрс Христов.

(...)

Црквена песма каже да Христово Васкрсење поју и анђели на небу. Када сами анђели певају Христово васкрсење, онда и ми грешни људи морамо да прославимо достојно Васкрс Христов. Због тога и наше празновање Васкрслога мора бити блиско и слично анђеоском празновању и достојно општења са небеском Црквом патријараха, пророка и осталих светитеља; наше празновање Васкрса мора бити достојно неба и земље. Овакво празновање није ни тешко ни немогуће. Ко празнује празник чистим срцем тај празнује са анђелима, јер ће угледати Бога као што га анђели гледају; ко празнује празник у љубави к Богу и васкрсом Христу и у духу љубави према ближњем, тај празнује Васкрс у заједници са небеском Црквом, јер небо је царство љубави Божије, *а ко у љубави пребива у Богу пребива* (Прва Јованова 4, 16).

О Васкрсу 1950. године

Не сумњајмо ни једног тренутка у истину васкрсења, јер ћемо онда изгубити све радости живота и сваку наду у Њега. Истина Његовог васкрсења доказана је многим сведоцима и многим догађајима из историје Његове Цркве. А и ми сами можемо посведочити истину васкрсења Христовог. На сам дан Васкрса нешто се необично дешава у нама. Срце наше испуњено је данас неком нарочитом милином, неком нарочитом радошћу, која се не да описати, ни исказати. А то је зато што се са небеских висина спустио у наше срце сам Спаситељ, Господ и Бог наш и запалио је у срцима нашим огањ вере, огањ радости и среће, исто онако као што је то било на дан васкрсења са ученицима Његовим – Луком и Клеопом на путу за Емаус, када је срце њихово горело, осећајући присуство Његово. Ето каквог сигурног

и значајног сведока ми имамо за васкрсење Исуса Христа. То је наше срце, које заиста сведочи да је Он васкрснуо и усхићено понавља радосни пиздрав и отпоздрав: Христос васкрсе! Ваистину васкрсе! И када би нас у овим ускршњим данима неко упитао: откуд знамо да је Он васкрснуо, није потребно да му набрајамо многобројне сведоцбе Његових апостола за истину васкрсења, него само да му кажемо без страха и без колебања: знамо, јер нам то сведочи наше срце, које осећа у себи присуство Васкрснулог Господа.

О Васкрсу 1951. године

Христово васкрсење је камен темељац наше вере, нашега хришћанског живота и хришћанске наде. Говорећи о васкрсењу Христовом, апостол Павле каже: *Ако Христос не уста, узалуд дакле проповедање наше, а узалуд и вера наша* (Прва Коринћанима 15, 14). Ове речи светог апостола Павла су тим значајније, што долазе од човека који је гонио Цркву Христову и постао апостол Христов када је видео васкрслог Господа.

И други апостоли сведоче да су лично видели васкрслог Господа. Тако свети Јован Богослов каже: *што чусмо, што видесмо очима својим, што размотрисмо и руке наше опипаше... то јављамо вама* (Прва Јованова 1).

Са оваквом вером они су пошли у свет и проповедали да је Христос који је васкрсао из мртвих Богочовек, Син Бога живога, човекољубиви Спаситељ и праведни Судија живих и мртвих. Они су проповедали, не плашећи се ни презирања, ни гоњења, ни мученичке смрти и тиме засведочили истинитост своје проповеди.

Васкрсењем Христовим људски живот у овој свету добио је јасан и правилан смисао и праву вредност своју. Човек је постао *нова твар* (Галатима 6, 15). Његов живот у сваком погледу постао је бољи: и у радости и у жалости, и у богатству и у сиромаштву, и у здрављу и у болести. За *новог човека* – хришћанина – бол је нешто узвишено, јер је и то Божија воља, радост света, пожртвовање несебично, рад, племенито стваралаштво.

О Васкрсу 1955. године

Још се васкрсли Господ јављао многобројним мученицима и мученицама за име Његово. Јављао се преподобним људима и светим женама кроз сву историју Цркве Божије. Јављао се на јави и у сну, у ратовима и тамницама, украј болесничке постеле и у невољама у којима људска снага и знање не помажу. Јављао се у сиротињским избама и у сјајним палатама. Јављао се где Га је жарка вера и сузна молитва призивала и где је Његова појава била неопходна.

Његово живо присуство осећају и данас истински религиозни људи по оном последњем обећању које је по васкрсењу изрекао следбеницима Својим: *И ево ја сам с вама у све дане до свршетка века. Амин* (Матеј 28, 20).

Нека бисмо, осећајући Његово присуство, били непрекидно уверени да „тама пролази, а светлост светли“; да тама неправде пролази, а светлост истине светли; да тама лажи пролази, а светлост истине светли; да тама себичности пролази, а светлост човекољубља светли; да тама издајства и неверства пролази, а светлост братства и пријатељства светли.

Цело свето Јеванђеље заснива се на уверењу да правда побеђује, да је човек од непролазне вредности, да његов живот није као биљка која ујуту цвета и увече вене, него да он носи у себи клицу једне бесмртне будућности.

О Васкрсу 1957. године

Васкрсење Господа нашега је основа и темељ нашег веровања. Оно је суштина Хришћанства, залога нашега спасења и васкрсења. Радост над радостима. Празник над празницима, ликоване и славље над слављем! Та радост обузима не само анђеле и људе,

већ прожима сваку твар, прониче у сву видљиву и невидљиву природу; свуда се исказује и тријумфује сила живота. Лествице које праотац Јаков виде поново су уздигнуте од земље до неба и анђели Божји њима силазе и узлазе на небо (Јован 1, 51). Небесне двери поново су отворене. *Ево, видим небеса отворена и Сина човечијег где седи с десне стране Богу* (Дела 7, 56), узвикује свети првомученик Стефан, сведок Онога који је васкрсао. Врата царства *мира и радости у Духу Светоме* опет су отворена. Пред њима стоји васкрсли Господ и куца (Откривење 3, 20): *Ходите к мени који сте уморни и натоварени и ја ћу вас одморити* (Матеј 11, 28).

Браћо, Христос умре за грехе наше, вели очевидац васкрслог Христа апостол Павле. Он би укопан и уста трећи дан... и јави се многим (Прва Коринћанима 15, 3-8). Апостол Петар, уверивши се својим очима у стварност васкрсења Спаситеља, узвикује: *Сами смо видели славу Његову* (Друга Петрова 1, 16), а Тома, коме је Спаситељ показао своје ране, признаје и исповеда: *Господ мој и Бог мој* (Јован 20, 28). Такав је, ето, био пут ученика Христових у испитивању и познавању васкрслог Господа.

О Васкрсу 1959. године

Својом жртвом на Голготи Господ је показао врхунац љубави према људима. Данас, као и увек, ова љубав је потребна сваком хришћанину и нехришћанину, свима народима на земаљској кугли који су захваћени страховитом буром немира и неспокојства.

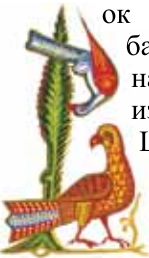
Данас људи показују једни другима своју надмоћ и снагу, али не духовну него физичку снагу. Љубав Божја према човеку показана кроз смрт и васкрсење Христа Спаситеља, победила је смрт, тог највећег непријатеља човековог, побеђује све тегобе овога живота и све окрутности злобних људи према браћи својој. Само хришћанска љубав може да оплемени и просвети човека, да унесе жељени мир у душу његову, да допринесе учвршћењу царства Божијег на земљи.

Још чујемо одјек Божанских речи са Голготе: *Оче, опрости им, јер не знају шта чине* (Лука 23, 34). Са овим речима меша се радосни поклик данашње празничне песме: *дан је васкрсења... загрлимо један другога. Рецимо, браћо, и онима који нас мрзе; опростимо све ради васкрсења...* Применом овога позива данашње празновање и слављење васкрслога Бога добија пуни смисао. Када би људи само ово испунили, престали би сви гласови о немирима, побунама, убиствима и ратовима на било коме крају света.

О Васкрсу 1961. године

САБОРНА СТРУКТУРА ЦРКВЕ

Кратка богословска студија *Саборна структура Цркве* је, заправо, једно од поглавља књиге Луиса Ц. Патсавоса *Духовне димензије светих Канона* (Lewis J. Patsavos *Spiritual Dimensions of the Holy Canons*, Holy Cross Orthodox Press, Brookline, Massachusetts 2003.), коју издавачка делатност Епархије шумадијске припрема за штампу

ок врше пастирску службу, клирици треба да делају „саборно“, тј. читаво њихово настројење и пастирски метод треба да изражавају саборну природу и праксу Цркве. Концепт саборности, односно саборни приступ приликом бављења црквеним питањима, није ограничен једино на сазивање различитих врста сабора, већ такође обухвата и сваки израз црквеног живота и пастирског служења. Кроз саборност се изражава природа Цркве као богочовечанске заједнице у Христу. Управо због тога је било која пастирска пракса која не исходи из саборности одступање од православног учења о Цркви.

Поред сазивања сабора, саборни израз црквеног живота може да се уочи у сваком делу заједничарења, на пример, пре свега међу епископима који су главе помесних (аутокефалних) цркава, као начин сведочења заједнице међу њима; такође, он може да се уочи и у сваком делу заједничарења између архиепископа/митрополита (првог међу епископима) и епископа који су му подређени, између епископа и његових презвитера, између старешине (грч. „proistamenos“) једне заједнице и клира и лаика који чине ту заједницу, и коначно, у делима заједничарења лаика међу собом.

Црква на свим нивоима дела као сабор, односно као заједница слободних личности окупљених у Христу и од стране Христа, тако да би свако могао да понуди своје дарове како би се изградило Тело у љубави. Унутар Православља, особа није ни апсорбована у масу нити је поистовећена са њом. Заједница са Христом и пастирима не узрокује губитак посебности, већ нуди оживљење кроз заједницу са Њим и осталим верницима.

Управо је зато саборност, као начин живота Цркве, непосредно повезана са пастирском службом. Она тежи да обликује црквени живот на начин на који би он верно изражавао суштину и етос Православне Цркве (G. Kapsanis, *He Poimantike*). Саборни начин живота Цркве,

чији се врхунац налази у епископским саборима, сведочи синергију Бога и људи ради остваривања спасења и истрајавања у истини. Сабори снажно практикују тајну синергије и своје дело заснивају на овој тајни. Искуство оних који чине саборе је у томе што сарађују са Богом у обликовању и чувању истине Цркве. Ако Дух не надахне, сам људски напор и марљивост не могу да доврше приближавање тајне о божанској истини, као што се каже у 66. канону помесног Сабора у Картагини (419. године): „После тога, размотривши и просудивши све што доприноси црквеној потреби, саизвољењем и надахнућем Духа Божијега, изабрасмо да благо и мирољубиво поступимо са горепоменутим људима... (H. Percival, *The Seven*)“

Наравно, тачно је да иако је Црква у својој суштини увек сабор (дословно значење грчке речи „Ekklesia“), њени чланови, и клирици и лаици, понекад ослабе и не успевају, услед своје духовне незрелости и грешности, да живе у складу са саборским карактером Цркве. Они не успевају да у својој пастирској служби, као и у својим међусобним односима, изразе њен саборни дух. Постоји против-саборски дух и етос, на пример, када је сазивање сабора одложено или осујећено тако да би ауторитет једне особе или групе јерарха био наметнут осталима; или онда када су сабори сазвани, али када не постоји могућност слободне расправе или одлучивања од стране оних који на њему учествују.

Унутар концепта истинске заједнице налази се сарадња, међусобно поштовање и признавање богоустановљене вредности и дарова којима је обдарен сваки члан, а посебно сваки пастир Цркве. Овакво схватање заједнице стоји сасвим насупрот покушајима јаких мањинских група да сабору наметну своју вољу, или да ућуткају своје противнике. Таква активност не допушта слободну и отворену саборну расправу која треба да одреди истину и да изрази оно што чини општу црквену свест. Свако треба са молитвеном пажњом и поштовањем да слуша

оно што други хришћанин има да каже, под условом, наравно, да онај није запао у очигледну јерес. Расправа, договор и повиновање свих у Христу могући су једино при понизном слушању.

Велики је грех према Телу Христовом покушај уклањања саборног приступа приликом решавања црквених питања. То одаје недостатак поверења у дарове којима су обдарени сви чланови Цркве.

Сасвим је могуће епископу да управља својом дијецезом (епархијом) супротно саборној пракси. Он може наместо љубави да користи страх као средство за наметање своје воље, или да захтева слепу војну дисциплину, а не послушање у Христу. У таквом случају, епископ, који себе сматра јединим власником духовних дарова у својој епархији, одбацује дарове клирика и лаика који су под његовом влашћу. Уместо да буде онај који усклађује све оне који имају духовне дарове и који је средиште заједнице за све њих, он постаје онај који их поробљава. Таквом епископу, достојни поштовања презвитери нису „епископови саветници и круна цркве“, како су названи у Апостолским Установама (Књига II, поглавље 28.), већ извршни чиновници под његовом командом. У таквом случају, презвитери не сауправљају и нису са-пастири са епископом. Они су, наместо тога, сведени на неку врсту запослених лица која извршавају наређења која су добили од свог надређеног, чинећи то формално и марљиво, међутим без личног учешћа и ревности. Презвитери који су се прилагодили таквој безличној црквеној бирократији често и сами постају безличне бирократе.

Слично томе, сасвим је могуће да презвитер управља својом парохијом на сличан, против-саборни, „деспотски“ начин. Пастир који на саборски начин управља својом парохијом дозволиће могућност свим члановима своје заједнице да понуде своје дарове за изградњу Тела. Пастири и стадо у свакој парохији могу да остваре у својим животима истину Цркве кроз заједницу вере и љубави. Истина није нешто што пастир нуди, а што стадо пасивно прима. Тачније, истина је дар Божији у којем пастир и стадо заједничаре, под вођством и руковођењем, подразумева се, пастира.

У таквим ситуацијама у којима глава верује да све може да постигне без сарадње са другим члановима тела, природно је да ће постојати недостатак развоја не само тела, већ такође и главе.

а нашем ходу трагом Царства Божијег, на путу којим идемо са свим нашим слабостима и немоћима, свештени Канони нам служе као опробани знаци којима се верује и који упућују према спасењу у Христу, нашем Бесмртном Цару и Богу.

Потрага за спасењем се налази у самом срцу православног канонског предања. Управо је та потрага током живота Цркве неизбрисиво обликовала спољашњи облик и структуру свештених Канона. Ако се погледа на овај начин, постоји јасна духовна димензија свештених Канона, димензија која у суштини дефинише православно хришћанско схватање правне науке, чинећи је читавом, потпуном и освећеном.

Из пастирске перспективе, духовна димензија свештених Канона изазива наше могућности да прецизно преиспитамо околности, и да следствено том истраживању одговоримо на те околности, увек правећи равнотежу између расуђивања и милости. Упоредо са овим, духовне димензије свештених Канона изазивају наше способности да толеришемо двозначности које се јављају са аспеката источног црквеног канонског предања које су у потпуности по карактеру јединствене и које приметно нису присутне у секуларним правним моделима, као што је то начело *икономије*.

(Из предговора књиге
Духовне димензије светих Канона)

Саборско вршење пастирских одговорности не води, као што се неки плаше, до назадовања у црквеном поретку, већ заправо доприноси његовом напредовању. Када пастир једне заједнице сарађује са онима који су око њега како би се одржао црквени поредак, он поставља своје сараднике за чуваре поретка. Он тако достиже свој циљ кроз отворени допринос свих – и пастира и стада.

Саборност Цркве је ослабљена када год њени чланови стварају групе и фракције, као у Цркви у Коринту (1 Кор 12, 12-13). Таква искључивост само проузрокује да такви људи сматрају да су са другим члановим Тела у мањем јединству него са онима који су чланови њихове групе. Понекад они чак одбијају да сарађују са канонским пастиром своје парохије или са епископом своје епархије.

Како би се превазишао недостатак саборности, који одаје саможив, непреображен живот у Христу, неопходно је покајање као и преображај унутрашњег бића. Једино ово омогућава битисање тајне Цркве у истини, односно, на католичански и саборни начин. Борба оних који су будни и који богословски доживљавају тајну Цркве је увек изражена: само кроз покајање могуће је саборни живот и управљање питањима Цркве (G. Kapsanis, *He Poimantike*).

Превели са енглеског
Маријана и Срећко Петровић

ХРИШЋАНСКА ЕТИКА ИЗМЕЂУ АУТОНОМИЈЕ И ХЕТЕРОНОМИЈЕ

Аутономија и хетерономија представљају два основна етичка термина, који, сагласно томе, указују на два различита порекла етичких расуђивања. У аутономији „закон“ (ο, νόμος), на коме се темељи етички став човека, заснива се на њему самом, без посредовања неког спољашњег ауторитета. Насупрот томе, у хетерономији „закон“ на коме је етички став утемељен, намеће се човеку од стране неког спољашњег ауторитета, под религиозним или неким другим утицајем. Етика која је заснована на аутономији назива се аутономна, док је етика која се заснива на хетерономији хетерономна (етика).

Хетерономна етика је, пре свега, религиозна етика. Она се ослања на религиозни закон или религиозни ауторитет. Овде етички „закон“, који одређује обликовање етичких ставова, не произилази из личности која делује већ од неког „другог“ (έτερον), Бога или божанског начела. Човек прилагођава свој живот и свој етички став сагласно са божанским законом, или божанским начелом, у кога верује. Тако је, на пример, етика *Старог Завета* хетерономна етика, јер се ослања на божји закон који је дат Израилу. Хетерономна је и свака друга религијска етика, као што су, на пример, Будистичка, Хиндуистичка, или Мухамеданска етика. Све оне се позивају на неки религиозни ауторитет, који има одређујући значај за живот и за етичке ставове верника. На крају, хетерономне су и етике различитих друштвено-политичких система, јер се и они ослањају на ауторитет који се налази изван субјекта који етички делује.

Аутономна етика је она етика која се не ослања на неки ауторитет изван човека, већ своје упориште има у човеку и настоји да му помогне у његовом самоодређивању. Етички закон у овом случају истражује исто тог човека и, коначно, поистовећује се са појединачном жељом свакога човека. Мера свих ствари јесте човек. У крајњој анализи, сваки човек јесте мера самоме себи.

Првенство аутономије у области етике чини се апсолутно исправним. Уколико се етика повезује са човековом слободом и тежи ка његовом савршенству као слободне личности, природно је да се његова зависност удаљава од спољашњег закона или правила, који заиста морају да буду страни, па чак и супротни од његове природе. Проблем који се, међутим, овде јавља настаје у потврди идентитета истините природе човека.

Постојање неког урођеног етичког закона који усмерава човеково деловање препознаје и Црква. Овај закон повезан је са човековом савешћу и изражава његову природу¹. Међутим, човек не остаје у своје стању „по природи“. Поробљава се страстима, отуђује се, и растура на комаде своју природу. Како то сажето наглашава свети Максим Исповедник: „једна човечанска природа растурена на хиљаду делова, и сви ми коју делимо ту природу, безумно тргамо једни друге на комаде, као дивље звери“².

Божије стварање човека „по икони и подобју“ не принуђава га (човека) да оствари циљ свог постојања. Човек је слободан да игнорише, па чак и да поништи јерархију постојања, тако што и сам ствара некаквог бога „по икони и подобју“, своје сопство³. Још је и слободан да обоготвори самога себе и да себе користи као критеријум процењивања свих ствари. И заиста, чинећи ово човек верује да завређује своју слободу и аутономију.

Промовисање слободе у јединству са аутономијом достигло је врхунац у данашње време. Новији антрополози виде човека као слободног и независног појединца, док се истовремено вера у Бога склања у страну да би то место заузео човеков разум. Главни представник аутономне етике у новије време био је Кант. Његова етика велича човека и човечанску вољу. Његов трактат о основама етичке метафизике започиње објавом да не постоји ништа у свету као ни изван њега што би могло да се сматра као неограничено добро, осим добре воље⁴. Добро се налази у појединцу и сматра се независним

од друштва и друштвених односа. Тако имамо познати индивидуализам и субјективизам западне мисли, који је већ био установљен од Лутера у богословљу и од Декарта у философији⁵.

Истом линијом ишли су и подржаваоци аутономне етике у двадесетом веку. Према Ерику Фрому „човек је мера свих ствари“. Највиша вредност антрополошке етике, која је, наравно, антропоцентрична, јесте „љубав појединца према самоме себи“⁶. Оно, дакле, што према хришћанском учењу представља узрок човекове неслободе, себичног самољубља, представљено је као највиша етичка вредност. Крајњи облик деловања, деловање страсног „ја“, разумева се као аутономија.

Познато је да антропологија, која постоји или је скривена у свакој етици, одређује карактер човековог етоса. И, због тога што не постоји ниједна евидентна, или опште призната антропологија, не може да постоји ни аутономна етика. Са друге стране, изношењем свачијег субјективног става отвара се пут за самовољу. Захтевање једне чисто аутономне етике неизбежно води у безгранични индивидуализам и велику конфузију. У коначној, дакле, анализи води у оно што је свети Григорије Богослов називао „аутономија заблуде“⁷.

Ова аутономија се појавила већ као прво начело савремене Биоетике. И овде је начело аутономије усмерено ка утврђивању појединца и очувању његовог интереса и индивидуалног просперитета.

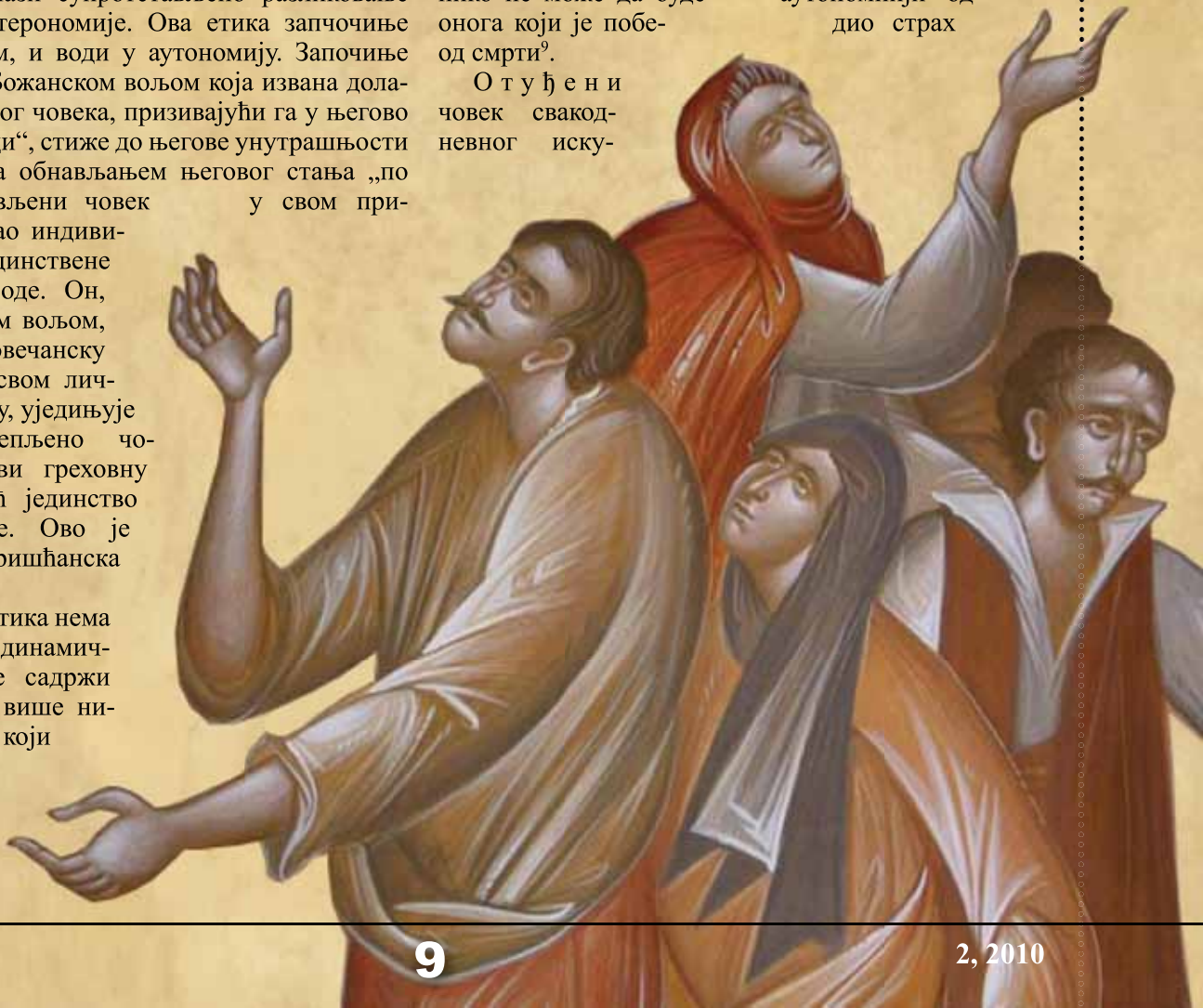
Али, постоји и трећи вид етике. Постоји етика која превазилази супротстављено разликовање аутономије и хетерономије. Ова етика започиње са хетерономијом, и води у аутономију. Започиње сагласношћу са Божанском вољом која извана долази у морално палог човека, призивајући га у његово стање „по природи“, стиже до његове унутрашњости и подудар се са обнављањем његовог стања „по природи“. Обновљени човек у свом природном стању, као индивидуа има жељу јединствене човечанске природе. Он, својом гномичком вољом, није расцепио човечанску природу већ, у свом личносном постојању, уједињује гномички расцепљено човештво. Не живи греховну раздвојеност, већ јединство духовне слободе. Ово је православна хришћанска етика.

Хришћанска етика нема статички него динамички карактер. Не садржи само један него више нивоа. Ови нивои, који су подударни са категоријама или степенима духовног савршенства

верника, сажимају се обично у три типа: а) слугу, б) најамника, в) верника слободњака⁸. На прва два нивоа хришћанска етика се показује хетерономном, а на трећем аутономном. На првом нивоу покретач, мотив етичког понашања верника јесте страх од казне, на другом нада у плату, док је на трећем нивоу покретач слобода. На првом нивоу верник делује као слуга, на другом утилитаристички, док на трећем нивоу верника покреће слобода и некористољубивост. На прва два нивоа етички живот остаје непотпун и у почетној фази, док на трећем постаје потпун и аутентичан. На трећем нивоу хришћанска етика се открива као етика истинске слободе и праве аутономије.

Ова аутономија се образује унутар Христовог тела, у Цркви. У Цркви се побеђује смрт и зарађује истинска слобода, која чини могућом аутентичну аутономију. У њој сви очувавају апсолутне карактеристике личности али истовремено и онтолошко јединство. Сви постоје у јединственем и недељивом телу Христовом, као што се и Христос налази у свима. Етос верника обликује се према истинитом човеку, Христу. У Христу човек открива своје истинито ја, своју истиниту и неутуђену природу. Аутентична антропологија налази се у христологији, а аутентична христологија искушава се у Цркви. Тако, што се човек више приближава Христу, то више налази своје реално ја, и живи истиниту слободу. Ово врхуни у слободи од страха од смрти, која чини могућим прелазак од хетерономије ка аутономији. Зато што, као што је природно, нико није слободнији, и нико не може да буде аутономнији од онога који је победио страх од смрти⁹.

О т у ђ е н и
човек свакоднев
невног иску-

ства затвара се законом греха и сматра да се хришћанска етика утврђује „хетеро законом“. У стварности, међутим, овај хетеро закон је „закон“ љубави, који је подстрекнут од исте те човекове природе. Ерих Фром подржава схватање да је љубав „нешто урођено човеку, нешто што зрачи из њега“¹⁰. Раздвајајући, међутим, љубав од самоодрицања и унижавања, и повезујући је са индивидуалним просперитетом и егоцентризмом, изнутра слаби саму своју природу и разбија њен карактер јединства. Стварна љубав показује се скромношћу и утеловљује се у Христовој личности, који „умјесто предстојеће му радости претрпи крст“¹¹.

Прелазак од хетерономије ка аутономији остварује се постепено, тешком аскетском борбом. Субјективни човек детерминисан је пропадањем и смрћу. Међутим, истовремено као „по икони и подобју“ Божија творевина има и способност стопирања овог детерминизма. Да би човек ово постигао потребно је да надвлада свој егоизам, који га је одвео у пад, и да се отвори безграничној Божијој љубави, која се открила у Христу. Потребно је да се узвиси од „по икони“ до подобја; да се изгради божанском нествореном слободом која укида сваку хетерономију. Тако је аутономија човекове етичке свести подударна са ширењем његове ипостасне свести јединствене човечанске пророде, подударна је са свешћу глобалног човека који „прашта“ у читавом свом човештву.

Са грчког превео Драган Поповић, јереј

Напомене:

1. „Јер кад незнабошци немајући закона чине од природе што је по закону, они немајући закон сами су себи закон; Они доказују да је у срцима њиховим написано оно што је по закону, пошто свједочи савјест њихова, и пошто се мисли њихове међу собом оптужују или оправдавају.“ Рм 2,14-15.
2. Св. Максим Исповедник, *Одговори Таласију*, РГ 90,256В.
3. Αρχιμ. Σωφρονίου, *Άσκησις καί θεωρία*, Έσσεξ Αγγλίας 1996, стр. 121.
4. Види: И. Кант, *Застивање метафизике морала*
5. Види: К. Δεληκοσταντή, *Τὸ ἦθος τῆς ἐλευθερίας*, Αθήνα 1990, стр. 79 и 113 и даље.
6. E. Fromm, *Ὁ ἄνθρωπος γιὰ τὸν ἑαυτὸ του*, Έρευνα στὴν ψυχολογία τῆς ἠθικῆς, Εἰσαγωγή-μετάφραση Δ. Θεοδορακάτου, Αθήνα 1974, стр. 53 и 46.
7. Св. Григорије Богослов, *Λόγος 39,7*, РГ 36,341С.
8. Види као пример: : Μ. Βασιλείου, *Ὅροι ἀσκητικοί*, τροοίμ. 3, РГ 31, 896В. Аву Доротеја, *Διδασκαλία 4,2*, РГ 88, 1160АС. Свети Максима Исповедника, *Μυσταγογία*, РГ 91,709D-712А.
9. Св. Јован Златоуст, *Βесеδα на посланицу Јеврејима 4*, РГ 63,41-42.
10. E. Fromm, *Ὁ ἄνθρωπος γιὰ τὸν ἑαυτὸ του*, Έρευνα στὴν ψυχολογία τῆς ἠθικῆς, Εἰσαγωγή-μετάφραση Δ. Θεοδορακάτου, Αθήνα 1974, стр.53 и 46.
11. Јевр. 12, 2.

ВАСКРСЛИ ИЗ МРТВИХ, ГОСПОДЕ, СЛАВА ТИ

Нек се твар узрадује,
нек се небеса узвеселе,
нек успљешћу народи с веселем,
јер Христос Бог наш на крст нам грехе прикова
и смрт уморив, живот нам дарова
палоба Адама праоца васкрсе, као Човекољубац.

Цар небу и земљи, Недокучиви,
вољно се разапе из човекољубља;
Ад га доле сrete и огорчи се,
а душе праведних радосно примише;
Адам, видев тебе Творца у подземљу, уста
у чуду како смрт искуси свему Живот;
и изволи просветлити свет,
који клицаше говорећи:
Васкрсли из мртвих, Госпoде, слава ти.

Жене мирносице миро носећи
у хитњи, плачући, до гроба ти стигоше
и пречисто тело твоје не нађоше,
од анђела ново и преславно чудо дознаше
и апостолима рекоше: Васкрсе Господ,
дајући свету велику милост.

(Октоих, на великој вечерњи,
стихире по *Аз веде*, глас први)

ВАСКРСАВ ИЗ МРТВИХ, ЧОВЕКА МЕ ЗАБЛУДЕЛОГ СПАСЕ

Првовечном од Оца
рођеном Слову Божијем,
оваплоћеном из Деве Марије,
приђите, поклонимо се;
јер распеће претрпе,
погребењу се вољно предаде
и васкрсав из мртвих,
човека ме заблуделог спасе.

Христос Спас наш
задужницу нашу
на крст приковав, поцепав,
и смрти власт је срушио;
клањамо се тридневном му устајању.

С арханђелима успојмо Христово васкрсење,
јер је он Избавитељ и Спас душама нашим,
у слави страшној и сили снажној
опет иде да суди свету који сазда.

(Октох, у суботу вече на малој вечерњи,
на *Господи вазвах*, глас други)

Марко Стевановић, јереј

СВЕТОСТ – МЕРА ЉУДСКОГ ДОСТОЈАНСТВА

Реферат прочитан на исповести свеиштенства Архијерејског намесништва космајског

руштвени живот и цивилизација новијих векова, заборавивши једну визију, а вођени новим начелима теже да сведу постојање на твар, на природу, а човека потпуно оголе.¹ Та начела постављају да човекова мера буде природа и да сазна докле му досеже ум, а то није достојно.² Слично овоме било је и јелинско, а потом и римско схватање човековог бића. Јелинска мисао, рецимо, ствара диван појам „космоса“, међутим у њему је немогуће да се пројави човекова слобода.³ Не интересују се онтолошки бићем и личношћу човековом, већ човеку одузимају слободу, или је сматрају ограниченом што је противречно, и своде га на природу и сопствени ум. Но, природа не одређује личност, него личност чини да природа постоји, а слобода се поистовећује са човековим бићем.

Оно што важи за Бога може да важи и за човека, јер је човек еклисијална ипостас. Долази до двија од јелинске мисли у светоотачко богословље, и Оци вођени библијском истином узводе свет једној онтологији ван света – Богу.⁴ Човек и космос задобијају усмерење и смисао. Превазилази се нужност, безизлазност и искључивост јављањем Бога Логоса.

Све до сада речено описује нову еклисијалну ипостас, која вођена онтологијом и есхатологијом превазилази биолошку ипостас и изражава се и добија пуноћу у новој категорији, у Светој Евхаристији.⁵ У њој човек као личност, испуњен слободном и саборном љубављу, превазилазећи биолошке и социјалне форме, постаје цео Христос и цела Црква, постаје Свет. Освећује се од Христа чија је светост извор светости Цркве, извор сваке светости. *Он је корен због кога су гране свете* (Рм 11,16).

Светост је утемељење људског достојанства, и нема просветитељства без светитељства.⁶ Говорили смо до сада о човеку, његовој личности, идентитету који се остварује у Светој Евхаристији, и тиме смо се дотакли значајног проблема нашег времена, светости.

Појам „Свет“ или „Светост“ је стран и непознат нашем времену. Светост је заборављена. Некада је постојала и чинила је наше постојање, надањивала га и давала меру нашој култури и нашој цивилизацији. Осим што је заборављена често је и погрешно схваћена, те ето повода да се сконцентришемо на Светост која је основ Цркве и на Светитеље који су лик вере.

Светост се често приписује погрешно и погрешнима. Она се не састоји у пуком држању моралних начела, што је веома јасно представљено у јеванђелској параболи о царинику и фарисеју (Лк 18,9–14).

Свети апостол Павле у својој Посланици обраћајући се хришћанима Коринта, назива их Светима, а потом их осуђује и изобличава за безброј моралних пропуста. Поставља питање како их све-

ти апостол Павле назива „светима“, а они не живе моралом који њихова вера налаже. Одговор се налази у њиховом учествовању у Светој Евхаристији, о којој ћемо касније говорити.

Затим, често се мешају и не разазнају светост и натприродни дарови (чудотворење), тј. светитељи и мађионичари. У нашој Цркви постоје они који су Свети, а не приписују им се чуда. А постојали су и чудотворци који нису проглашени светима, нису признати. Одушевљавање надприродним стварима постоји одувек. Коринћани су у ранохришћанско доба предњачили у томе, те их свети апостол Павле у својој посланици поучава: *Ако имам веру да и горе премештам, а љубави немам, ништа сам* (13,2).

Дефинитивно, чудотворство и светост се не поистовећују, нити неопходно иду заједно.

Разна питања ове природе долазе из повезаности са друштвено-психолошким искуствима. Данашњи човек је одушевљен источњачким гуруима, „великим“ аскетама и молитвеницима. Наша Црква такве не сматра светима, без обзира на њихове „врлине“.

Рађа се још једно питање: Да ли је свет онај који је моралног живљења, који поседује натприродне харизме и искуства, а изван Цркве је? Одговор ће произаћи из нашег даљег говорења о светости.

Светост, долазећи од израза „Свет“ („Агиос“), има занимљиву историју. У историји је извођено различито значење овог појма. Ми ћемо се водити Светим Писмом. У Старом Завету семитска реч за светост означава: сечем, раздвајам, очишћујем. Односи се на одвајање светих ствари од осталих и њихово посвећивање Богу. Свето Писмо превазилази ниско психолошко значење које постаљају стари Грци (трепет, страх), и појам светог повезује са Апсолутним. Свето Писмо поистовећује Светог са самим Богом. Само из Њега и из односа са Њим извире светост. Његова Светост је посебно исказана евраизмима код пророка Светости Божије, пророка Исаије, речима: *Свет, Свет, Свет Господ Саваот* (Ис 6,3), што значи: бесконачно Свет.⁷ Према томе, светост се поистовећује са Богом, а не са човеком.

Светост, за хришћанску веру, није антропоцентрична него теоцентрична, и не зависи од моралних достигнућа човечијих, ма колико да су значајна, него од дара и благодати Божије и од степена личног односа човековог са Личним Богом. Најбољи показатељ начина освећења је Пресвета Богородица,

која је Пресвета, не толико због својих врлина колико због свог неизмерног, личног сједињења са Светим Богом. Она је учинила како нико није, дала је тело и крв Сину Божијем.

Светост није индивидуални посед било кога. Бог освећује кога Он хоће по своме слободном хтењу и слободној вољи, што својој што онога који се освећује.

Свети Максим Исповедник каже да ми људи у освећењу не доприносимо ничим другим осим нашим слободним избором, без којег Бог не делује. Наш труд и подвиг не производе као резултат нашу светост пошто могу да се покажу као трице и кучине без икакве вредности.⁸

Светост је једно са самим Богом и води повезивању са Славом Божијом. Светост захтева да се Бог прослави од целог света. За то се управо и молимо у молитви Господњој „да се свети име Твоје“. Ми тада искамо Божије прослављање од целог света, са вером и надом да ће сав свет са Херувимима клицати: *Свет, Свет, Свет Господ Саваот, пуно је небо и земља Славе Твоје, Осана на висинама* (Ис 6,3). Поредак освећења је да светитељ не тражи своју славу, него само славу Божију, а Бог га управо прославља самом Својом Славом. Човек никада не бива освећен светошћу која извире из њега, него Светошћу и Сла-

вом самога Бога. *Бог се открио у својој слави и тиме објавио своју светост.* (Број 20,6) Појам освећења је лепо представљен у византијској агиографији где светлост пада на светитеље, а никад се не одашиље из њих.

Поменули смо да се људска светост налази у Светости и Слави Бога, а треба поменути да онога тренутка када човек тражи своју славу у себи тада губи светост. Светост која се гради на нама, на нашем подвигу, демонска је и нема везе са Светошћу наше Цркве. Светитељи не располажу светошћу, они су само учесници Светости Божије. Светитељ је твар, према томе, не може освећивати, може се само осветити.

Размишљајући о освећењу сећамо се дубокозначајне реченице Христове упућене Оцу: *Ја посвећујем себе за њих* (ученике и самим тим људе), *да и они буду посвећени истином* (Јн 17,19). Ове речи је Христос изговорио пре страдања и у вези са Тајном вечером. Речи нам говоре да је Христос својом жртвом осветио, као Бог, самога себе као човека, да би смо се и ми осветили заједничарећи у Његовом Телу и Крви.

Тиме што учествујемо у Светој Евхаристији освећујемо се, постајемо свети причешћујући се Јединим Светим – Христом. Свети Јован Златоусти сматра да Бог ништа више не може понудити човеку од онога што му нуди у Светом Причешћу.

За многе Оце возглас који произноси свештеник када подиже Часно Тело пре Светог Причешћа: „Светиње Светима“, показује се као најбољи путоказ и најлепши призив на Светост.⁹ Тело и Крв Христова су Светње и нуде се Светима, члановима Цркве као заједнице.

Одговор народа на возглас: „Један је Свет, један Господ, Исус Христос у славу Бога Оца“, управо сажима оно што смо говорили у тексту покушавајући да представимо појам Светости. Према томе само је један Свет, Христос, и једна је Његова Светост у којој ми можемо учествовати „У Славу Бога Оца“.

У овом исповедању Црква доживљава пуноту Светости и тада се све дело човеково поништава пред светошћу Јединог Светог. Ово, наравно, не значи да Светом Причешћу треба да приступамо без припреме и без борбе за наше достојно приступање. Међутим, колико год се припремали не постајемо свети пре него што се Причестимо. Светост никако не претходи евхаристијској Заједници и Причешћу, него следи за њом. Ако би се неко осветио пре Причешћа, чему онда Причешће? У овом тренутку треба поменути да често долази до поистовећивања светости и подвизништва. Аскеза је, уствари, средство које води до Циља – Светог Причешћа, а не већ само јединство са Богом. И у самој аскези се на прво место мора поставити љубав, јер она и окончава аскетско делање, износи Свети Максим Исповедник.¹⁰

О овоме је случај Свете Марије Египћанке врло речит: читавих четрдесет година она се сурово подвизавала да би се очистила од страсти, али тек када се причестила пречистим Тајнама окончала је живот будући освећена. Циљ њеног подвига био је

управо моменат Светог Причешћа. Само и једино учествовање у Светости Божијој освећује. То је управо оно што нам пружа Свето Причешће.

Црква је вођена својим учењем врло рано доделила Епископима наслов Свети. У данашње време рећи „Свети Владика“ изазива саблазан. Епископ се са највишим правом назива Светим, не због својих врлина, него зато што на Светој Евхаристији иконизује Јединог Светог. Он је икона Христа и онај који седи на месту и у обличју Божијем, по Светом Игњатију Антиохијском.¹¹

Света Евхаристија је врхунац освећења јер је, осим јединства са Јединим Светим, и најсавршеније осликавање Царства Божијег. Посматрајући другу прозбу молитве Господње „да дође Царство Твоје“, схватамо да се освећење и Царство Божије поистовећују и објашњавају у свој својој есхатолошкој природи. Учествовање у Слави и Светости Божијој, у Царству Његовом, јесте обожење.

Свети Максим Исповедник тумачећи прозбу „Нека дође Царство Твоје“, пише: „Нека дође Царство Твоје, то јест Дух Свети“.¹² У светоотачкој мисли Свети Дух доноси Царство Божије и зато Он освећује свет.

Установљен је круг: Светост – Царство Божије – Дух Свети – Црква – Света Евхаристија.¹³ Према православном богословљу, богословљу Отаца, Обожење Светих – Светост је могућа само унутар овог круга. Свети Максим Исповедник види Царство Божије и Обожење Светих као вечни продужетак Свете Литургије, а Свету Литургију као једну икону Царства Божијег у времену и простору. Свети Максим Исповедник је врло јасан, говори о обојујућем карактеру Свете Евхаристије и њене везе са Царством Божијим. Светитељи, дакле, пошто учествују у Светој Евхаристији, постају богови по благодати и осликавају Царство Божије.¹⁴ Међутим, шта значи то „осликавање“ и како се оно повезује са нашим свакодневним искуством?

Појам иконе (сlike) од крајњег је значаја за православно богословље. Не мислимо само на икону Христа или светитеља које целивамо у нашим Црквама, него уопште на појам „иконизма“ (осликавања). Све је у Цркви иконизам, и радње, и покрети и личности светог богослужења. Свети Максим Исповедник све то назива „иконе“. Све је слика будућих ствари. Истина се налази у будућности, у Царству Божијем. И светитељи на иконама нису представљени историјски, него у нествореној светлости и слави Христа на истинит начин. Епископ у Светој Литургији икона је Цара Христа, што смо већ помињали.

Неопходно је сачувати језик и логику иконизма. Свети Григорије Ниски каже: „Ако је Бог пуноћа добра, а човек Његов лик, онда лик у томе одговара и прволику, да постане преиспуњен сваким добром“ (О стварању човека гл.16.). Човеку је дато да буде слика (икона), те му је, примећујемо, дато и достојанство. Бог је творевину обдарио својствима Његовог лика и подобја (Пост 1,26). На овој основи се тврди да људска природа поседује неутуђиво достојанство.

Али основа над основама, на којој се налази тврдња о човековом неуништивом достојанству, јесте Оваплоћење Бога логоса. Људска природа ни након пада није изгубила достојанство, јер је у њој остао неуништиви лик Божији, а остала је и могућност успостављања људског живота у пуноћи његовог почетног савршенства.¹⁵ То је сачувано у богослужбеним текстовима Православне Цркве: „Слика сам неизрециве твоје славе иако носим ране грехова... Некад си ме из небића саздао и својим божанским ликом почаствовао. Но због престапа заповести опет си ме вратио у земљу из које сам узет. Уздигни ме до боголикости, стару лепоту опет уобличи“ (*Тропару на непорочне из чина опела*).

Онај који носи у себи лик Божији не треба да се преузноси овим високим достојанством, јер то није његова лична заслуга него Божији дар. Исто тако, не треба њиме оправдавати своје лоше поступке него њиме бити близу или у Матици Живота. Човек своје достојанство не сме црпети из себе самога, из свог ега, већ из Творца. Поново пример налазимо у фарисеју који је поседовао привидно, земно достојанство које је „његово“.

Дакле, човек не сме остати унутар свога ега, јер је у том случају индивидуа, а не личност. Потребно је да, излазећи из егоистичности и индивидуализма, почне де воли и да се жртвује, и све то уз помоћ Божије благодати али и, наравно, сопствене сарадње.

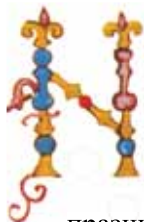

Напомене:

1. Митрополит Амфилохије, *Основи православног васпитања*, Београд, 2006, стр. 345.
2. Исто, стр. 272.
3. Исто, стр. 346. и Јован Зизјулас, *Од маске до личности*, Ваљево, 1998, стр.11.
4. Ј. Зизјулас, *Од маске до личности*, Ваљево, 1998, стр.21.
5. Исто, стр.48.
6. М. Амфилохије, *Основи православног васпитања*, Београд, 2006, стр. 347.
7. Јован Зизјулас, *Обожење Светих као Икона Царства Божијег*, електронско издање
8. Исто.
9. Владимир Димитријевић, *Светиње Светима*, електронско издање
10. Протојереј Георгије Флоровски, *Источни Оци V-VIII*, Манастир Хиландар, 1998, стр. 227.
11. В. Димитријевић, *Светиње Светима*, електронско издање
12. Свети Максим Исповедник, *Мистагогија*, електронско издање
13. Јован Зизјулас, *Обожење Светих као Икона Царства Божијег*, електронско издање
14. Саборник епархије захумско-херцеговачке и приморске, Манастир Тврдош – Требиње, Васкрс, година 13/број 38, 2006. према Светом Максиму Исповеднику *Кратко тумачење молитве Оче наш (упућено) једноме христољупцу*
15. *Основи учења руске православне цркве о достојанству, слободи и људским правима*, електронско издање

Прослављен Дан државности Републике Србије

СРЕТЕЊСКА ПРОСЛАВА У ОРАШЦУ

Након што је Свети архијерејски Синод СПЦ издао саопштење у коме се обавештава верни народ да је због раног празновања Васкрса, самим тим и раног почетка Великог и Часног поста, дошло до померања датума празновања одређених празника у месецу фебруару, празник Сретења Господњег је ове године, како то и богослужбено правило налаже, литургијски прослављен у храму Вазнесења Христовог у овом питомом и националном историјом овечаном шумадијском селу дана 14. фебруара.

Свету Архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован са архијерејским намесником орашачким протојерејем-ставрофором Мићом Тирковићем и више свештеника и ђакона из поменутог намесништва и Епархије. Храм је био пун верника, а међу њима су се могле запазити личности из политичког, културног и јавног живота града Аранђеловца и околине.

Пригодну беседу, након прочитаног одломка из Светог Јеванђеља, одржао је Епископ Јован, нагласивши да је Сретење догађај у коме су се срели Бог и човек и то на путу на коме је Бог похитао у сусрет

света. Свако од нас, истакао је Владика Јован, позван је на сreteње са Господом, али да би се тога удостојили требамо живети Христом, Црквом и у Цркви. У наставку беседе Владика се осврнуо на почетак Васкршњег поста који треба да нас испуни радошћу и не треба да се састоји само у уздржавању од мрсне хране већ и у праштању, јер ако опростимо ближњима сагрешења њихова опростиће и нама Бог. Само тако из предстојећег поста можемо изаћи као бољи људи, православни хришћани и Срби.

Након причешћа служитеља и верника, после заамвоне молитве Владика је преломио славски колач и освештао славско жито члановима месне заједнице Орашац који празник Сретења славе као своју славу, а у наставку је госпођа Невенка Ђорђевић Матијевић, због ревности и несегичне помоћи својој Цркви и Епархији, одликована архијерејском граматом признања. У склопу првог дана сreteњске прославе у музеју спомен комплекса „Први српски устанак“ одржана је промоција књиге „Црква Вазнесења Христовог у Орашцу“ ауторке госпође Тање Вићентић, којој је присуствовао и Владика Јован са свештенством. Након тога, сабрање верних се развило уз неодољиви утисак да овогодишње Сreteње у Орашцу није било исто као

претходно, а вероватно ни следеће неће бити исто као ово, већ је свако јединствено и непоновљиво.

Чланови владе Републике Србије и државног врха посетили су Орашац 15. фебруара, где је, уз пригодан програм, у Марићевића јарузи, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован одржао помен за покој душе војду Првог српског устанка, Карађорђу Петровићу и свим палим устаницима и борцима за крст часни и слободу златну. Помену и полагању венаца, као и кратком програму који је изведен у Марићевића јарузи, присуствовали су Престолонаследник Александар Карађорђевић са супругом Катарином и министар вера у Влади Републике Србије Г.

Богољуб Шијаковић, као и други преставници политичког, војног и културног живота и локалне самоуправе. Тако су шумадинци још једном потврдили своје опредељење за живот вечни и Царство небеско које окусише на претходно одслуженој Светој Литургији. А Дан државности као и само Сreteње најлепше и најтоплије се прослављују на месту где су се срели смрт и живот, ропство и слобода. У то су се они уверили, ево већ више од две стотине пута, а разуварили – никада.

Милован Ранковић, *јереј*

човеку да га избави од греха и смрти. Први се сусрета са Богом удостојио Свети Симеон Богопримац, који је, иако је већи део свог живота проживео пре Христовог Оваплоћења, живео Христом. Осврћући се на речи Светог Симеона упућене Пресветој Богородици да Христос „лежи да многе обори и подигне у Израиљу“, Преосвећени Владика је нагласио да је Христос оборио све горделивце, фарисеје, садукее и књижевнике који су хтели не само да буду равни Њему већ и изнад Њега, а подигао све оне који су у Њему препознали обећаног Спаситеља

СВЕТОСИМЕОНОВСКА СВЕТКОВИНА У ПОДГОРИЦИ

ветом Архијерејском Литургијом коју је у Саборном храму Христовог Васкрсења служио Високопреосвећени Архиепископ цетињски Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије са осам Епископа Српске Православне Цркве, празничном литијом и духовном академијом на остацима Немањиног града, у Подгорици је торжествено прослављен празник Светог Симеона Мироточивог. Митрополиту Амфилохију саслуживали су Господа Епископи: зврничко-тузлански Василије, шумадијски Јован, славонски Сава, будимљанско-никшићки Јоаникије, захумско-херцеговачки Григорије, полошко-кумановски Јоаким, липљански Теодосије и диоклијски Јован, као и бројно свештенство и свештенмонаштво.

У литургијској беседи коју је изговорио по благослову Митрополита Амфилохија, Владика Григорије је, након повратка са Косова и Метохије, светосимеоновском сабору пренео из Грачанице благослове Епископа Атанасија и Артемија.

„Овај град има лијепо име, али је он град Светог Симеона Мироточивог. И данас ћемо ићи на остатке онога града који је још из времена кад је он овдје рођен. За нас је данас најважније да се подсетимо шта нам је то дао Свети Симеон и шта нам је дао његов Свети син, а наш Свети отац Сава. Они су нам дали град који на гори стоји, вишњи Јерусалим. Дали су нам Цркву Христову. Зато је, браћо и сестре, славити наше духовне родитеље увијек слава и част. А посебна слава и част је славити Светог Симеона Мироточивог у његовом граду, његовој Подгорици”, рекао је Владика Григорије.

Током Литургије у чин протојереја-ставрофора рукопроизведен је отац Драган Митровић, а у чин ђакона рукоположен је Миомир Вулевић, свршени студент Богословског факултета у Фочи.

Након Литургије подгоричким улицама је до Немањиног града, предвођена архијерејима, прошла светосимеоновска литија. Потом је одржана празнична академија на којој је светосимеоновску беседу изговорио песник Рајко Петров Ного.

Поздрављајући сабор, Митрополит Амфилохије је заблагодарио Господу и Светом Симеону на данашњем дану, архијерејима, свештенству, Рајку Петровом Ногоу и свима који су се сабрали на овај празник.

У програму академије учествовао је и хор Светог новомученика Станка из Никшића.

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је 28. фебруара, уз присуство Митрополита црногорско-приморског Г. Амфилохија, Свету Архијерејску Литургију у манастиру Бешка на Скадарском језеру. У току Литургије пререзан је колач монаху Григорију, настојатељу манастира Старчева Горица, који је данас, на другу недељу Часнога поста посвећену Светом Григорију Палами, прославио имендан.

„Прошла недеља часног поста била је чиста, ова данас је пачиста, што значи - поново чиста”, рекао је Епископ Јован у литургијској проповеди у којој је тумачио данашње Свето Јеванђеље. „Поново нас, браћо и сестре, позива да чистимо себе изнутра. Црква вам данашње Јеванђеље излаже да каже да је сваки онај човек који има греха у себи одузет и да ту одузетост лечи само Онај Који има власт. И да се та одузетост лечи само вером и животом по вери. Видимо како су у данашњем Јеванђељу донели одузетога. То је и нама позив да помогнемо брату своме који је у греху – да не греша. То је оно што је врло важно за нашу саборност, за наш литургијски живот, да саосећамо са сваким у његовом греху и паду. Да не чинимо оно што људи најчешће чине кад виде да се човек отискује низ брдо, уместо да му помогну, они га још више гурају низ брдо”, нагласио је Владика Јован.

Након Литургије у манастиру Бешка, Митрополит Амфилохије и Епископ Јован посетили су манастир Дајбабе код Подгорице, где су се поклонили моштима преподобног Симеона Дајабског.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

СЛАВА ЦРКВЕ У ГРОШНИЦИ

Благодарећи Бог Оцу, Сину и Светоме Духу за свако добро које нам даје, и ове године 7. фебруара, у Недељу Месопусну, прослављена је храмовна слава новог храма у Groшници посвећеног Светом Григорију Богослову.

Каквим речима по нашем ограниченом разуму можемо пренети ту торжествену слику, гледајући Нашег Светог Архијереја како началствује, уздижући Творцу неба и земље Свету Литургију? „Твоје од Твојих, теби приносимо због свега и за све“, као централни смисао свега, јер приносећи дарове природе Богу, ми верни приносимо себе и сав свет Богу, и постајемо преображени Христом. Каквим речима дочарати ову живу и истинску заједницу људи окупљених око свога Архијереја, гледајући њихова озарена лица како приступају Светој Чаши, како ломе славски хлеб, и како се радују? Учинило нам се тог момента као да више нисмо на земљи, него да смо већ у царству небеском.

У дивној омилији коју је произнео Владика Јован је истакао дивне речи јеванђеља: *Ако ко каже да љуби Бога, а не љуби брата свога, лажна је, јер како неко може љубити Бога кога не види, кад не љуби брата свога кога види?*

Парох други грошнички јереј Срђан Тешић је бираним речима поздравио Владика, пожелевши му добро здравље, захваливши му на несечичној љубави коју исказује и на жртви коју кроз љубав показује служећи свакодневно Свету Литургију.

Преосвећени Владика је одликовао јереја Срђана Тешића правом ношења црвеног појаса због ревности у свештеничкој служби и примерног породичног живота. Након заједничког сабрања и причешћа Телом и Крвљу, литургијска радост настављена је трпезом љубави.

Душан Ц. Илић, протонамесник

ОСВЕЋЕЊЕ ЗВОНА ЗА ХРАМ СВЕТЕ ПЕТКЕ У ЈАГОДИНИ

Благодаћу Духа Светога Животворнога који сједињује и обједињује сваку заједницу сакупљену у име Очево, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован је уз саслужење јагодинског свештенства и верног народа у четвртак, 11. фебруара на дан сећања и прославе Света Три Јерарха, освештао звона за храм Свете Петке у Јагодини.

Епископ је честитао на сваком добром делу и поручио свима да чине добра дела, јер како каже Свети Василије Велики, добар човек је само онај који дарове Божије на добро користи. А дар нам је првенствено живот, да га живимо достојно Христа, Јеванђеља, Цркве. Сваки секунд нашега живота важан је и у сваком секунду ми добијамо или губимо. И ова звона нека буду трубни гласови који ће позивати на службу, на сабрање и то не било какво него једино спасоносно – Литургијско сабрање. После освећења братство храма је приредило свечани ручак за Архијереја, свештенство и народ.

Миломир Тодоровић, јереј

СЛАВА ЦРКВЕ СВЕТА ТРИ ЈЕРАРХА У ТОПОЛИ

Црква Света Три Јерарха која се налази на опленачком гробљу у Тополи, иначе задужбина породице Марковић из Тополе, прославила је своју храмовну славу. Литургијско сабрање предводио је Епископ шумадијски Г. Јован, а саслуживали су игуман манастира Брезовац синђел Сава и архијерејски намесник опленачки протојереј-ставрофор Миладин Михаиловић.

Говорећи о значају и величини празника, Владика је рекао да све што се дешава, дешава се по промислу Божијем. То се односи на Цркву која је била и остала стуб и тврђава Истине, а светитиљи су пример како се та Истина ширила и преносила до дана данашњег. Светитељи као што су Василије Велики, Григорије Богослов и Јован Златоуст су својим хришћанским ставом и својим учењем утицали на ондашње хришћане, јер су далеко дубље него ми данас спознали Тајну Цркве Христове. Без ова три угодника Божија, ми данас не бисмо могли говорити о Богу и о Цркви тако пуно. Љубав и жар вере коју им је Бог дао пренели су на поколења, приближивши нам Бога и Цркву. Они су пример какав човек треба да буде. Када служимо ми благодаримо Богу, исповедамо Његово Распеће и објављујемо Његово Васкрсење, као што су чинили ова Света Три Јерарха. Духом Божијим просвећени, постали су оно што јесу. И ми ћемо, ако будемо благодарили Богу, бити просвећени Духом Божијим и настанићемо се са десне стране Оца Небескога где су сви свети.

Остоја Пешић, ђакон

СВЕЧАНА ЛИТИЈА У НЕДЕЉУ ПРАВОСЛАВЉА У КРАГУЈЕВЦУ

Прва недеља Великог (Часног) поста у Православној Цркви слави се и као недеља Православља или Победе Православља. Тога дана слави се успомена на васпостављање поштовања икона 843. године, за време царице Теодоре и патријарха Методија. Тим поводом, у недељу 21. фебруара Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење братства Саборне цркве, служио је Свету Архијерејску Литургију Светога Василија Великог у Саборном храму Успења Пресвете Богородице.

Светом Литургијом започето је духовно славље поводом дана Победе Православља, које је настављено у поподневним сатима свечаним вечерњем богослужењем у част победе Православља над свим кривоверјима и шизмама. Након вечерње службе кренула је свечана Литија коју је предводио Преосвећени владика Јован са свештенством крагујевачког и лепеничког намесништва. Литија се кретала централним крагујевачким улицама до „Крста“, где је обављено молитвословље. По повратку Литије у храм преосвећени Владика одслужио је Молебан, затим је прочитан Синодикон, донет такође 843. године у Цариграду, који садржи анатему или проклетство свих јеретика, посебно иконобораца, као и похвалу за све ревнитеље православне вере.

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА КОЛУБАРСКО-ПОСАВСКОГ

Његово Преосвештенство Епископ шумадјиски Г. Јован је у среду друге недеље поста, 24. фебруара, у храму Светог архангела Гаврила служио свету Литургију Пређеосвећених дарова уз саслуживање свештенства и монаштва шумадјиске епархије. Непосредно пред свету Литургију свештенство овог намесништва исповедио је игуман манастира Светог архангела Гаврила у Брезовцу, синђел Сава Богдановић, који је након тога и саслуживао у литургијском сабрању епископу Јовану.

Преосвећени Владика се обратио својој пастви умољавајући је да истраје у подвигу поста и молитве, који су нам неопходни како би се преобразили, духовно обновили и успоставили контролу над похотама, страстима и жељама своје пале природе. Пост осим уздржавања од одређеног јела и пића подразумева духовну борбу и интензивније самопреиспитивање, а уједно представља и средство спознаје истинског начина живљења и нашег правилног одношења према Богу, човеку и творевини. Пут поста и молитве је пут радости и очишћења, нагласио је Владика. На крају је Владика, апелујући на нашу савест, рекао да своју духовну борбу отпочнемо праштањем и покајањем, јер ћемо тако отворити себе за благодат Божију и за светост, и тако постати аутентични хришћани. То је једино могуће и оствариво у сабрању и заједници, јер један хришћанин је као ни један.

На Литургији је био присутан велики број верних, а нарочито деце, од којих се већина и причестила, што сведочи о томе да причешће, тј. света тајна Евхаристије, полако заузима централно место у животу хришћана ове црквене заједнице.

Након свете Литургије јереј Бојан Чоловић је прочитао реферат на тему "Човек носилац и сведок вечног живота", после чега је отпочела дискусија о ономе што смо у том реферату чули, а у којој су активно учествовали сви присутни. Ово корисно и поучно духовно сабрање, завршено је трпезом љубави коју је припремило братство колубарско-посавског намесништва.

Жељко Ивковић, јереј

ДУХОВНА ТРИБИНА У КРАГУЈЕВЦУ

Духовни центар Саборне цркве у Крагујевцу одржао је 23. фебруара трибину на тему „Типологија савременог верника“, а гост предавач био је протојереј-ставрофор др Радован Боговић, професор Православног богословског факултета Универзитета у Београду. На веома посећеној трибини професор Биговић говорио је о појму вере и њеном значају у животу савременог човека.

Говорећи о значају вере у друштву он је истакао да су "данас многе речи превредноване, а међу њима је свакако и појам вере". Због тога је потребно промишљати

и говорити о вери и о значају који она има у нашем животу. Указујући на типове вере, професор Биговић је истакао: "Упркос свим сличностима вероватно сваки човек веру доживљава на свој начин, као што је то случај са светом и животом. Иако су уопштавања увек ризична и једнострана чини се да данас у свету, а и код нас, преовладавају следећи типови верника: утилитарни, интелектуални, морални, социјални, национални, естетски, аскетско-духовни." Затим је посветио пажњу одговору на питање: Шта је православна вера? Завршавајући своје излагање професор је рекао: "Најкраће речено вера је поверење, лични однос, вера је дар Божији, вера је живи ја-ти однос, вера је додир и сусрет са Христом, поверење у Христа... У неким новозаветним списима вера је повезана са љубављу. Она се пројављује кроз љубав и као љубав зато се она још назива у Новом Завету дах живота, заједница, учествовање, темељ и ипостас живота. Вера се поистовећује са самим Христом."

Након предавања започела је интересантна дискусија у којој је професор Биговић имао прилику да још подробније објасни своје ставове.

Након дискусије у име Духовног центра Саборне цркве јереј Александар Ресимић се захвалио свима присутнима на пажњи, а нарочито професору Радовану Биговићу који је својим предавањем духовно обогатио црквену заједницу у Крагујевцу.

Зоран Врбашки, јереј

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА БЕЉАНИЧКОГ

Благослов Господњи обасјао је верни народ архијерејског намесништва бељаничког у петак 26. фебруара у храму светог Димитрија у Лесковцу колубарском. Тога дана, Његово Преосвештенство Епископ шумадјиски Г. Јован, служио је Литургију Пређеосвећених дарова уз саслужење свештенства и монаштва Шумадјиске епархије. Пре Свете Литургије архимандрит Евтимије је исповедио свештенике бељаничког намесништва.

Владика је на почетку литургијске беседе говорио о данима поста као данима спасења. Уздржавање од мрсне хране је уздржавање од свега онога што прља човека. Поред поста треба да имамо покајање, јер тиме идемо ка спасењу, а покајање долази после смирења. Често чујемо у цркви да најпре треба да видимо себе и своје грехе, јер видећи своје грехе нећемо осуђивати друге. Затим је Владика напоменуо да је хришћанство саборност, јер не смемо пропустити ни један дан, а да нешто не урадимо за наше спасење. Бог је подарио пост за наше спасење, јер Богу пост не треба већ треба нама. Причешће не треба схватати као обичај већ као истину за очишћење грехова. Али прво треба да се са свима помиримо и да будемо са

...ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА...

свима у љубави па тек онда да приступимо Христу. На крају беседе, Епископ је позвао Господа да нам у ове дане поста свима помогне и да нас све благослови.

После Литургије приређена је трпеза љубави за Епископа, свештенство и верни народ.

На састанку Владике и свештеника бељаничког намесништва, који је уследио после трпезе љубави, прочитан је реферат јереја Милана Дрочића на тему „Људски живот – тренутак од кога зависи вечност“.

Владимир Димић, јереј

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА КОСМАЈСКОГ

Треће среде Часног поста у Светоархангелској обитељи, скривеној у украсу Шумадије – планини Космај, манастиру Тресије, Првојерарх Цркве Божије у Шумадији, служио је Божанствену Литургију Пређеосвећених дарова уз саслуживање презвитера шумадијске епархије. Презвитери космајског намесништва су претходно исповеђени од настојатеља ове обитељи, високопреподобног схиархимандрита Јована.

Његово Преосвештенство Г. Јован је учесницима у литургији подарио и беседу – Живу реч кроз коју је, на основу љубави, позвао народ на освешћеност и освешћеност, говорећи о обавезности јединства духовног и телесног поста, о спознаји греха у себи и о покајању, јер нема човека без греха. Позвао је народ, окупљен око Светог Епископа, да се не оправдава незнањем већ да се послужи постом и молитвом и буде прави учесник у Светој Евхаристији, а не обичан традиционалиста.

По примању Дарова Божијих у Светој Литургији, прочитан је реферат јереја Марка Стевановића, на тему „Светост – мера људског достојанства“, после чега је приређена трпеза љубави, а затим је Архиепископ у пратњи свештеника посетио основну школу у Сопоту.

Марко Стевановић, јереј

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА ОРАШАЧКОГ

У петак треће недеље Васкршњег поста, 5. марта, Преосвећени Епископ шумадијски Г. Јован служио је свету Литургију Пређеосвећених дарова у Петропавловском храму у Аранђеловцу. Пре свете Литургије, свештенство орашачког намесништва је приступило светој Тајни исповести, а исповедник је био синђел Сава Богдановић, настојатељ Светоархангелског манастира у Брезовцу.

Током свете Литургије Владика Јован се обратио сабраном народу, говорећи о значају и смислу поста и о два пута којима људи ходе у свету – путу уском и тешком који води у живот, и путу широком и лагодном који води у пропаст. Широки пут, иако се чини да је лагодан

и сигуран, ипак се временом сужава и онога који њиме иде стеже и саплиће и неминовно га води у погибао, док се уски пут полако али сигурно шири, пружајући онеме који њиме иде све већу сигурност и снагу и крајње спасење, јер је то Божији пут и пут свих праведника Божијих. Управо зато, истакао је Владика, време поста је време поправљања и исправљања пута живота нашега, а молитва је најбоља помоћ у томе. Поготово дивна молитва светог Јефрема Сирина, коју кроз цео пост свакодневно понављамо и кроз коју сагледавамо целокупну нашу духовну борбу. “Госпode и Владару живота мога, дух лењости, мрзовоље, властољубља и празнословља не дај ми”! Ово су четири страсти, четири змије које трују и убијају све божанско и све људско у човеку, а међу њима предњачи лењост, из које извиру све остале страсти и погрешке. Лењост човека удаљава од Бога, али и од другог човека, јер када нас лењост обузме, ми смо неспособни да се боримо и за своје и за туђе спасење. Зато се морамо потрудити да кроз пост и уз помоћ поста надвладамо сваку страст и слабост нашу, а посебно лењост, истакао је Владика.

После свете Литургије у сали парохијског дома Ђакон Милош Ждралић је прочитао реферат на тему „Слобода и канонска послушност свештеника“, након чега је развијена плодна дискусија о смислу слободе у Цркви и значају послушности која засигурно извири из правилног поимања слободе. Ово душекорисно сабрање Цркве у Аранђеловцу око свога Архиепископа завршено је заједничком трпезом.

Александар Миловановић, јереј

МОНАШЕЊЕ И КРШТЕЊЕ У МАНАСТИРУ ПРераДОВЦУ

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је у суботу и недељу 6. и 7. марта Литургију Светог Јована Златоуста и Василија Великог у манастиру Прерадовцу.

Двострука радост за сестринство ове свете обитељи јесте увођење у чин мале схиме игуманије Текле (Марковић) и монахиње Ефимије (Марковић), а на недељном Литургијском сабрању Првојерарх Цркве Божије у Шумадији, замонашио је и искушенице овог манастира, такође чином мале схиме. Весна Дамјановић добила је монашко име Симеона, и Светлана Којадиновић – Јована.

Пре монашења Литургијски је крштена мала Нина из Београда. У својој архиепископској беседи Владика Јован је говорио о смислу и значају монаштва, упутивши духовну поуку младим монахињама. Монашки пут јесте пут подвига, страдања и врлине. Ма колико вам се тај пут чинио узак и тесан, ако будете ходиле исправно тим пут заиста ћете пригрлити Христа. Владика их је позвао да свој монашки Крст носе у смирењу и послушности, јер је то једини начин да испуне завет који су положиле.

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА ЈАСЕНИЧКОГ

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован је у среду, 10. марта, четврте недеље Великог поста, служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светог Јована Богослова у Влашком Долу, уз саслуживање игумана манастира Јосанице Евтимија, и свештенства јасеничког намесништва. За певницом је поред свештенства био дечији црквени хор из Азање који је својим умилним појањем улепшао овај богоугодни чин. Непосредно пред свету Литургију свештенство овог намесништва исповедио је архимандрит Евтимије.

По благослову Епископа окупљеном народу пригодном беседом обратио се протојереј Драгиша Савић.

Бираним речима отац Драгиша је у средиште своје проповеди ставио Свету Евхаристију, која заузима централно место у животу сваког хришћанина. Главна средства којима се човек спрема на пут који води у живот вечни јесу пост, молитва и покајање.

Након свете Литургије, јереј Ненад Петровић је прочитао свој реферат на тему "Ви сте со земљи, ако со обљутави, чиме ће се земља и људска срца осолити".

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА БЕЛИЧКОГ

У петак, 12. марта, четврте недеље Великог поста, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Литургију Пређеосвећених Дарова уз саслужење јагодинског свештенства и монаштва, у храму Светих апостола Петра и Павла у Јагодини. Светој Литургији је претходила исповест свештенства Беличког намесништва, а исповедник је по благослову Владике био игуман манастира Јошанице Евтимије (Јутрша).

Владика је беседио о речима са краја Литургије "хлеб небески и чашу живота окусите и видите јер је благ Господ", говорећи да је Господ добар, да је близу, са нама и у нама, да није далеко од оних који Га љубе и траже. Говорио је о нашем животу и о томе који је дух у човеку и како препознати тај дух.

Овогодишњи темат: "Божија радост и људска туга" написао је и прочитао у пословним просторијама председника ЦО јагодинске Миће Гарића, ђакон Далибор Сентић, после чега је наступила плодотворна дискусија. На крају је братство храма Светих апостола Петра и Павла приредило за све свечану трпезу љубави у просторијама Црквене општине.

Миломир Тодоровић, јереј

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА РАЧАНСКОГ

У среду пете седмице Васкршњег поста, 17. марта, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архиепископску Литургију Пређеосвећених дарова у храму Свете Параскеве у Лапову уз саслужење игумана манастира Јошанице Евтимија и свештенства архиепископског намесништва рачанског. Пре Свете Литургије одржана је исповест свештенства Рачанског намесништва, а исповедник је био игуман манастира Јошаница Евтимије (Јутрша).

На Светој Литургији било је присутно мноштво верног народа из Лапова, међу којима је било доста деце која похађају верску наставу. Надахнуту беседу је одржао Владика Јован нагласивши да треба да живимо и мислимо Христом, као и да смо у овај живот послани од Бога. Да би човек био одговорно лице Божије и икона

Божија потребно је да употребимо права духовна средства, а то су добра дела, добре мисли и труд. Црква нам је дала постове да би смо успоставили превагу духа над телом, као и да би смо се удубили и загледали у себе и свој живот. Епископ је нагласио да само уздржавање од мрне хране не доноси плода јер пост је средство, а не циљ. Циљ је Свето Причешће, тј. сједињење са Господом Исусом Христом. Врло је битно да се телесни пост усклади са духовним, јер ће нам једино тако донети благослов, радост и мир. Треба мењати свој живот током поста у смеру самоодрицања и љубави према ближњима, јер у супротном се може десити да исти буде на погибао душе. На крају беседе Владика је нагласио значај активне борбе са искушењима, благословивши присутни народ.

Затим је уследило читање реферата на тему "О Тајни Крста и Васкрсења Христовог" који је написао протојереј Видоје Рајић, након чега је одржана занимљива дискусија у којој су учествовали, уз Епископа, сви свештеници овог намесништва. Затим је уследила трпеза љубави.

Дејан Шишковић, ђакон

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА ЛЕВАЧКОГ

У четвртак 18. марта, пете седмице Васкршњег поста, у храму Светих Цара Константина и Јелене у селу Опарићу, одржана је исповест свештенства Левачког намесништва. Исповедник је био отац Јевтимије игуман манастира Јошанице.

Литургију Пређеосвећених дарова служио је Епископ шумадијски Г. Јован а саслуживали су му свештеници Шумадијске епархије. Верном народу пригодном беседом обратио се Владика Јован говорећи о покајању, смирењу и послушности. Пракса да неко од свештеника из намесништва прочита реферат настављена је и ове године. Јереј Огњен Гречић парох белушићки, изложио је тему "Зашто страдамо". Након прочитаног реферата, уследила је плодна дискусија. Како је то и обичај, сабрање Епископа са својим свештеницима настављено је уз трпезу љубави, коју је за ову прилику припремио домаћин, протојереј Драгослав Цветковић са породицом.

Сретко Петковић, протонамесник

ВЕЛИКОПОСНИ ДАНИ У МАНАСТИРУ РАЛЕТИНАЦ

Пета недеља Васкршњег поста посвећена Светој Марији Египћанки свечано је прослављена у манастиру Ралетинац. У препуном храму посвећеном Светом Симону монаху Литургију Светог Василија Великог служио је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, а певало је сестринство манастира предвођено високопреподобном игуманијом Евгенијом. Речи духовне поуке изговорио је Владика Јован.

...у свештенства

Кроз покајање долазимо до спасења, а да је тако својим примером показала је Света Марија Египћанка. Њено истинско покајање и пут којим је ходила, довели су је право у наручје Христово, у којим је била до краја живота. Преображај можемо очекивати само ако спознамо стање у коме се налазимо. Зато нам Црква даје средства помоћу којих се спасавамо и сједињујемо са Христом. Молитвом, постом, љубављу и вером, пре свега животом у Цркви, ми постајемо истински заједничари Тела и Крви Христове.

ЛИТУРГИЈСКО КРШТЕЊЕ У НЕМЕНИКУЋАМА

На дан седам свештеноченика Херсонских 20. марта, Његово Преосвештенство Епископ шумадјски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у храму Светих апостола Петра и Павла у Неменикућама, кртивши у току Литургије малу Анастасију, кћерку надлежног пароха Горана и Јасмине Лукић. Радосном догађају присуствовали су и верници ове парохије, сведочећи да је кршење чин читаве заједнице не челу са својим Епископом. Тим речима и Владика Јован је у својој беседи указао на смисао и значај Свете Тајне Кршења. Кршењем постајемо чланови Тела Христовог, јер се кршењем сједињујемо са Христом. Кршење обавезује сваког хришћанина да живи животом Христовим, јер ако не живимо хришћанским животом а крштени смо, веома брзо ћемо тело и душу упрљати грехом, рекао је Епископ Јован.

ПРОСЛАВА МЛАДЕНАЦА У МАНАСТИРУ СВЕТОГ ЛУКЕ У БОШЊАНУ

На празник светих 40 мученика севастијских Његово Преосвештенство Владика Јован, по већ устаљеном обичају, служио је свету Архијерејску Литургију пређеосвећених дарова у манастиру Светог Луке у Бошњану. Архимандрит Алексеј (Богићевић) се потрудио да свог Архипастира и свештенство дочека и угости онако како то и приличи.

Његовом Преосвештенству саслуживали су игуман манастира Ђелије Макарије, архијерејски намесник темнишки протојереј-ставрофор Љубисав Ковачевић и свештенство овог намесништва, као и презвитери из Крушевца и Параћина. У богонадахнутој беседи Владика је истакао животе и трпљење светих мученика

севастијских који су животе своје Христу дали, а од Њега добили неувеле венце. Трпети животне невоље са вером и љубављу, а не са роптањем и негодовањем, доличи само правим Христовим војницима, какви су били мученици севастијски. Они су нам оставили аманет да се таквим животом удостојимо Царства небеског. Владика је беседу завршио речима светих мученика: "Тешке су муке али је слађи рај." По Светој Литургији пререзан је славски колач, а потом су сви верни узели учешће у трпези љубави са својим Епископом.

Срђан Миленковић, јереј

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА ТЕМНИЋКОГ

У овим данима радосне туге, најбољи лек за повратак Оцу јесу покајање и исповест, молитва и заједничарење са Васкрслим Христом. Они који исповедају и сами имају потребу за исповешћу те се и ове као и претклих година свештенство Архијерејског намесништва темнићког 23. марта исповедило у храму Успенија Пресвете Богородице у Варварину, где је потом Његово Преосвештенство Владика Јован, уз саслуживање архимандрита Алексеја (Богићевића), протојереја-ставрофора Радослава Станковића (исповедника свештенства овог намесништва) и свештенства овог намесништва, служио Свету Архијерејску Литургију Пређеосвећених дарова, уз учешће великог броја деце и верника овог и околних места.

У својој беседи Владика је упутио вернике на непрестано самоиспитивање кроз правилно разумевање поста, а нарочито на значај сталног учествовања у Светој Литургији.

Након Свете Литургије јереј Александар Лукић прочитао је реферат на тему "Молитва је најзначајнија". Владика је са свештенством продискутовао о реферату указујући да је молитва заиста најзначајнија у животу сваког истинитог боготражитеља и да без молитве нема истинског живота.

Срђан Миленковић, јереј

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА ЛЕПЕНИЧКОГ

У навечерје среде шесте недеље Великог поста, у Саборном храму у Крагујевцу извршена је исповест свештенства архијерејских намесништava Крагујевачког и Лепеничког, а саму исповест је по благослову Његовог Преосвештенства обавио протојереј-ставрофор Драгослав Степковић.

Ујутру у среду шесте недеље Великог поста, Владика шумадјски Г. Јован служио је Литургију Пређеосвећених дарова у Ердечу, где је домаћин свештенства лепеничког намесништва био протонамесник Слободан Бабић. С обзиром на то да је Литургији присуствовао огроман број

деце, беседу је по благослову Његовог Преосвештенства, одржао протонамесник Александар Борота. Он је ђацима указао важност Васкрса као најважнијег догађаја у годишњем литургијском кругу, и изложио им лепоту свих предстојећих празника почевши од Лазарева суботе до Благовести. Након Литургије, прочитан је реферат на тему „Болеснику је потребан Лекар“, који је саставио и изложио парох корићански отац Александар Јовановић.

Мирослав Васиљевић, ђакон

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА КРАГУЈЕВАЧКОГ

Исповест свештенства Архиепископског намесништва крагујевачког 25. марта организована је у храму Преподобне мати Параскеве у Рогојевцу. Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архиепископску Литургију Пређеосвећених дарова, уз саслужење крагујевачког свештенства. На Литургији је беседио јереј Александар Ресимић.

После Свете Литургије приступило се читању реферата на тему: “Хришћанско и атеистичко схватање света и живота”, који је припремио јереј Срећко Зечевић. Он је истакао у чему се састоји смисао и узвишеност хришћанског схватања света и живота за разлику од атеистичког, јер оног тренутка када се човек појавио на овосветској позорници живота поставио је себи питање које га већ хиљадама година мучи и оптерећује. То вечно питање је како је свет и човек настао. Од начина решења овог проблема зависи и начин човековог бивствовања на земљи. Православна Црква вером у Бога као Творца света, открива истину да је свет дело воље, мудрости и силе Божије. Као што хришћанство учи да је Бог Творац овога света, тако исто схвата и живот. Живот је по хришћанском схватању дар Божији.

Излагање је изазвало плодну дискусију међу свештенством. У наставку је организована трпеза љубави коју је Црквена Општина Рогојевачка заједно са својим свештеником Дејаном Марјановићем богато припремила.

ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА МЛАДЕНОВАЧКОГ

Дана 26. марта Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Литургију Пређеосвећених дарова у препуном храму Светог Великомученика Георгија у Рабровцу. Том приликом Владика је осветио три звона за новоподигнути храм у Рабровцу. Светој Литургији је предходила исповест свештенства архиепископског намесништва младеновачког, а исповедник је био протојереј-ставрофор Милан Борота.

У својој беседи Епископ Јован се обратио присутном народу потсетивши да се сутра, на Лазареву суботу,

завршава Велики четрдесетодневни пост након чега долази Страсна седмица. Долази недеља страдања Господа Исуса Христа, у којој је Он из превелике љубави према људима принео Себе на жртву. И ако је човек окренуо леђа Богу, Бог није окренуо леђа човеку, већ надгледајући Он се моли и жртвује за децу своју. Чува их од свега онога на шта човек може да наиђе када оде у далеку земљу, када оде у пустињу страсти својих, у пустињу грехова својих.

После Свете Литургије уследило је читање реферата на тему “Покајање као пут личног и свенародног препорода” који је припремио јереј Ненад Марковић, након чега је уследила плодна дискусија. По завршеном реферату сви присутни су приступили трпези љубави коју је припремио парох рабровачки протонамесник Владан Јовановић са својим парохижанима.

Ратко Аврамовић, јереј

ПРАЗНИК ЦВЕТИ У СТАРОЈ ЦРКВИ

Као и ранијих година и ове године је у недељу 28. марта на празник Цвети Епископ шумадијски Г. Јован служио свету архиепископску Литургију у Старој Цркви уз саслужење братства овога храма и гостију, ректора крагујевчке богословије др Зорана Крстића и архиепископског намесника крагујевачког мр Рајка Стефановића.

Након читања из Јеванђеља по Јовану, верном народу се обратио отац Рајко Стефановић, изложивши смисао данашњег празника. Говорећи о спремности хришћана да крену на пут у заједницу са Господом Исусом Христом, отац Рајко је подсетио верне на старозаветну праслику хришћанске Пасхе, где јеврејски народ спремно дочекује знак Господњи да крене из египатског ропства. Од крштених људи се управо то очекује, одговорност и спремност да се крене на пут. Данашњим празником су испуњена пророштва пророка Захарије да ће Господ ући у Јерусалим и спасти га и пророка и цара Давида да ће Господ устима мале деце учинити себи хвалу. Зато су Господа славили они који су били спремни на то, док они други који нису били спремни, већ након неколико дана викаху: Распни Га! Христов улазак у Јерусалим није скривен већ сасвим јасан и громогласан, јер је то почетак спасења. Зато смо позвани да на овај позив одговоримо с љубављу, што подразумева заједничарење у једној чаши Крви и Тела Господа и Спаса нашега Исуса Христа.

Након Литургије, Владика Јован се са верним народом задржао у парохijsком дому Старе Цркве.

Мирослав Васиљевић, ђакон

ВЕЛИКИ ЧЕТВРТАК И ВЕЛИКИ ПЕТАК У САБОРНОЈ ЦРКВИ У КРАГУЈЕВЦУ

На Велики Четвртак 1. априла, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење свештенства Саборног храма, служио је Свету Литургију Светог Василија Великог у Саборном храму у Крагујевцу. Евхаристијска радост је употпуњена причешћем великог броја верника.

У поподневним часовима Великог Четвртка са почетком у 18. часова служено је јутрење Великог Петка, на коме је Владика Јован са свештенством Саборног храма читао дванаест јеванђеља која говоре о страдању Христовом. На крају јутрења Епископ Јован са свештенством и верним народом целивао је и поклонио се Часном крсту, који су свештеници у току богослужења изнели на средину храма.

У јутарњим часовима Великог Петка 2. априла, у 8 часова, у Саборном храму у Крагујевцу, Преосвећени Владика Јован, служио је Царске часове, у којима се помињу догађаји Гетсиманске ноћи, хватање Исуса, одрицање Апостола Петра, издајство Јудино, распињање на Крст.

У поподневним часовима Великог петка у 16. часова у Саборном храму Епископ Јован служио је Вечерње са изношењем Плаштанице. Плаштаница изображава Господа положеног у гроб. Она се налазила у олтару на Часном престолу. Уз певање стихире: «Тебе одјејшчавасја...» свештенослужитељи подижу Плаштаницу испод које иде Преосвећени Владика, обилазе око Престола и износе Плаштаницу на припремљен гроб на средини храма. Ово вечерње се служи у спомен скидања Тела Господњег са Крста, када су Исусови тајни ученици Јосиф из Ариматеје, назван благообразним, тј. знаменитим и Никодим, измолити дозволу од Пилата, скинули пречисто Тело Господње са крста, ради сахране.

У 21. час вршено је јутрење Велике Суботе. Преосвећени Владика са свештенством Саборног храма, умилним појањем и читањем, пред гробом Господњим, на средини храма, уз кађење и уз држање упаљених свећа, произнео је непорочне стихире, којима претходе стихови из 118. Псалма, подељених на три статије. После канона и великог славословија, уз звонаву погребног звона, Преосвећени Владика кренуо је са свештенством и верним народом у крсни опход око храма са Светом Плаштаницом, уз појање: *Свети Боже, Свети Крепки, Свети Бесмртни...*,

са упаљеним свећама, сагласно речима Цркве, која Христов гроб назива најсветлијим, јер је извор нашег васкрсења.

По завршеном богослужењу Преосвећени Владика благословио је верни народ пожелевши да у здрављу и срећи дочекамо најрадоснији и најсветлији Празник над Празницима.

ВАСКРС СВЕЧАНО ПРОСЛАВЉЕН У КРАГУЈЕВЦУ

Васкрсење Христово је победа над смрћу, победа над грехом, победа над ђаволом, то је пролеће за душу људску. Једна васкршња песма дивно каже: „Данас Христос као сунце засја из гроба, данас грану пролеће у душама нашим.“ Васкрсење је празник радости, наде, и живота.

У Саборном храму у Крагујевцу у поноћ уз појање васкршњег канона: «Васкрсења је дан, просветимо се људи...» отпочело је свечано Васкршње јутрење и у наставку служена Света Архијерејска Литургија, коју је служио Његово Пресовештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење братства Саборног храма. На почетку васкршњег јутрења из Саборног храма кренула је свечана литија коју је предводио Епископ Јован, са свештенством и верним народом. Уз брујање звона, уз пламене свећа, и васкршње стихире: „Васкрсење Твоје Христе спасе...“ литија је прошла кроз улице града Крагујевца.

Свечаној васкршњој Литургији присуствовао је велики број верника и председник Црквене општине господин Брковић. Васкршњу посланицу Његове Светости Патријарха српског Господина Иринеја прочитао је јереј Александар Ресимић. После Литургије, Владика Јован је осветио васкршња јаја, која су подељена верном народу. У двору Епископа шумадијског свештенство града Крагујевца и гости упутили су честитке Епископу Јовану уз радосни васкршњи поздрав: Христос Васкрсе, Ваистину Васкрсе!

Срећко Зечевић, јереј

У СВАКОЈ МУЗИЦИ ЈЕ БАХ

Иларион (Алфејев), митрополит волоколамски (Московска патријаршија), један од најзначајнијих теолога и црквених интелектуалаца данашњице, музичар, црквени писац и истакнути архијереј (стални члан Светог Синода и председник одељења спољних црквених веза Руске Православне Цркве), надахнуто али и трезвеноумно, пише о једном од највећих музичких стваралаца уопште, сведочећи не само о Баховом значају и величини, већ и учећи нас начину прихватања најбољих достигнућа општехришћанске културне баштине

У Баховој музици има нешто универзално, свеопште, свеобухватно. Како је писао песник Јосиф Бродски, „у свакој музици је Бах, у сваком од нас је Бог“. Бах је појава општехришћанског значаја. Његова музика је изван конфесионалних граница, она је *екуменска* у најисконскијем значењу те речи, јер припада васељени и сваком њеном грађанину. Баха можемо назвати *православним* композитором, у том смислу што је читавог свог живота настојао да правилно слави Бога: своје партитуре је украшавао натписима „Само Господу слава“ (*Soli Deo Gloria*), „Исусе, помози“ (*Jesu, juva*), при чему ти натписи нису били рационалне формуле, већ исповедање вере које је провејавало кроз целокупно његово стваралаштво. За њега је музика била богослужење (Швейцер, А. *Иоганн Себастијан Бах*. М., 1965. С. 121). Бах је био истински *католичански верник* – у исконском значењу грчке речи „католикос“, која значи „васцели“, „свеопшти“, „васељенски“, јер је Цркву схватао као васељенски организам, као неки свеопшти славослов упућен Богу; и своју музику је сматрао само једним од гласова у хору који велича славу Божију. Наравно, Бах је цео свој живот остао веран син својој сопственој цркви – лутеранској. Уосталом, као што каже Алберт Швајцер, аутентична Бахова религија није било ортодоксно лутеранство, већ мистика (Швейцер. С. 122). Бахова музика дубоко је мистична, зато што је заснована на оном искуству молитве и служења Богу, које излази изван конфесионалних граница и чини суштину целог човечанства.

Као и сваки пророк, у својој отаџбини у своје време, Бах није био правилно оцењен. Свакако, њега су знали као изванредног оргуљаша, али нико није схватио његове гигантске композиторске димензије. Тада се читавом Немачком проносила слава Карла Филипа Телемана – композитора чије је име данас мало коме познато. Тада се цела Европа одушевљавала Хендлом.

После смрти, Бах је био скоро одмах и готово потпуно заборављен. Посмртно објављена „Уметност фуге“ – најпознатије ремек дело композиторског умећа, дело немерљиве духовне дубине – показало се непотребним: Бахов син Карл Филип

Емануел није успео да прода више од тридесет примерака, на крају су морали „испод чекића“ пустити сирове матрице тог издања, како би се макар некако покрили настали губици (Швейцер. С. 315).

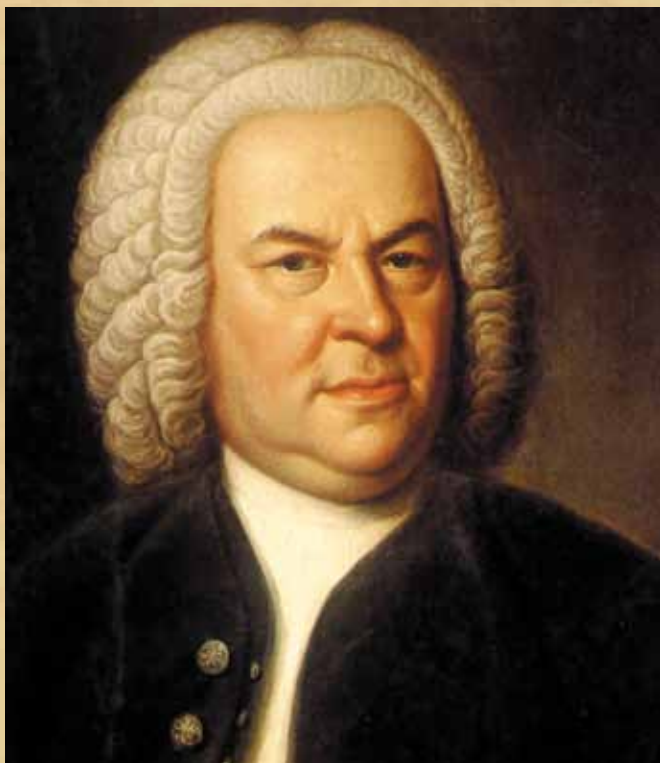
У XVIII веку, Емануел Бах се управо сматрао *великим* комозитором, за дела његовог оца – Јохана Себастијана – мало је ко знао (Швейцер. С. 169-170). Прича се, како се једном Моцарт нашао у цркви Светог Томе у Лајпцигу у току извођења Баховог мотета. Чувши само неколико тактова Бахове музике, узвикнуо је: „Шта је ово?“ и сав се претворио у ухо. По завршетку извођења, затражио је да му се покажу све Бахове партитуре које имају. Партитура није било, али нађени су обележени гласови. И Моцарт, раширивши их на руке, колена, оближње столице, почео их је прелиставати и није устао док није завршио читање (Швейцер. С. 171). Бахов утицај безусловно се одразио на највеће и најдубље Моцартово дело – „Реквијем“. Међутим, Моцарт је био један од малобројних изузетака: већини музичара XVIII века чак је и име Јохана Себастијана Баха било непознато.

Почетак интересовања за Баха у XIX веку везан је пре свега за име Менделсона. „Овај лајпцишки музичар Божије је јављање, јасно а ипак необјашњиво“ – рекао је Менделсон упознавши се са партитурама Бахових дела (Швейцер. С. 177). Када је двадесетогодишњи Менделсон 1829. године у Лајпцигу извео „Пасију по Матеју“, био је то

прави тијумф – истински преокрет у музичком животу највећег композитора кога је икада познавала историја. Од тада Бах није више заборављан и његова слава с годинама само је расла. Сви велики композитори после Менделсона, укључујући Бетовена и Брамса, Шостаковича и Алфреда Шниткеа, односили су се према Баху као према неисцрпном извору музичког и духовног надахнућа. Ако је у „галантном“ XVIII веку Бахова музика изашла из моде зато што је застарела и постала досадна, онда је у XIX и XX, а и данас, на почетку XXI века, Бахова музика, као никад, савремена. Бах је дубином и трагиком своје музике изузетно близак

човеку нашег доба, који је прошао кроз сав ужас и све потресе XX века и који је дефинитивно изгубио веру у све хуманистичке покушаје преображаја света без Бога. Човечанству је требало неколико векова да спозна оно што је Бах опажао свим својим бићем: нема и не може на земљи бити праве среће, осим једне – служити Богу и величати славу Божију.

Сам Бах одликовао се дубоком смиренošћу и никада о себи није имао високо мишљење. Својом најбољом особином сматрао је марљивост. На

питање, како је постигао такво савршенство у уметности, Бах је скромно одговарао: „Морао сам бити марљив. Ко буде толико марљив, постићи ће исто (Швейцер. С. 114). Бах је себе увек сматрао учеником, а не учитељем. У детињству и младости он је уз свећу, кришом од родитеља, преписивао партитуре старих немачких мајстора, ишао је пешице више врста да би слушао свирање познатог оргуљаша Дитриха Букстехуде. Али, и у зрелом добу није престајао да преписује музику Палестрине, Фрескобалдија, Телемана (Швейцер. С. 114), као и да транспонује музику Вивалдија и других италијанских композитора од којих је целог

живота упорно учио композиторски занат.

Бах је живео у епохи барока. Али, његова музика није условљена специфичностима конкретне епохе. Штавише, Бах се као композитор развијао у супротном правцу од онога којим се развијала уметност тог времена. За Бахову епоху карактеристично је бурно кретање уметности у правцу секуларизације, хуманизације: на прво место све више се ставља човек са његовим страстима и пороцима, све мање места у уметности остаје за Бога. Већ Бахови синови ће живети у „галантном веку“, с његовом површношћу и лакомисленošћу. Код Баха је све супротно: с годинама, у његовој музици је све мање људског, а све више божанског. У музици позног Баха више је готике него барока: слично старим готским катедралама у Немачкој, она је цела усмерена ка небу, према Богу. Последња Бахова дела – „Музичка жртва“ и „Уметност фуге“ – дефинитивно нас враћају из епохе барока уназад, у време Бекстехуде и Пахелбела.

И овде долазимо до кључног момента: Бахова уметност није била „уметност“ у савременом смислу, она није била уметност ради уметности. Кардинална разлика између уметности старог и средњег века, с једне, и уметности новог времена, с друге стране, јесте у њеној усмерености: стара и средњовековна уметност биле су усмерене према Богу, нова се орјентише ка човеку. Главни критеријум истинитости у старој уметности је верност традицији, укорењеност у искуству претходних генерација. У новом пак времену, главни критеријум аутентичне уметности постаје њена оригиналност, ново, неподударност са било чиме што је раније створено. Бах стоји на граници ових двеју култура, двају погледа на свет, двају супротних погледа на уметност.

И он безусловно остаје део оне културе која је била укоренења у традицији, у култу, у богослужењу, у религији, културе која се тек после Баха ослободила својих религиозних корена.

Бах није тежио да буде оригиналан, није по сваку цену тежио да створи нешто ново. Сваки пут када је седао да сачини ново дело, најпре је за себе свирао дела других композитора, из којих је црпео надахнуће. Није страховао да од других позајмљује теме које су често биле у основи његових fuga, корала, мотета, кантанти и концерата. Геније који се није издизао изнад својих савременика, себе је сматрао пре свега неодвојивим делом велике музичке традиције којој је припадао. Тајна изненађујуће оригиналности, непоновљивости, новине у његовој музици – управо је у томе што се није одрицао прошлости, што се ослањао на искуство претходника, према којима се односио с благонаклоношћу.

Бах је био човек Цркве. Он није био обичан верујући лутеран, него и богослов који се добро разумевао у религијска питања. Његова библиотека садржала је целокупну збирку Лутерових дела, а и таква дела као што је „Истинско хришћанство“ Јохана Арндта – књигу коју су у Русији XVIII века читали светитељи Димитрије Ростовски и Тихон Задонски.

О Баховом лутеранству и његовом времену могло би се много рећи, али мени се чини да се главно састоји у следећем. Многи савремени православци и католици навикли су да о себи мисле као о носиоцима црквеног Предања (са великим словом), а о лутеранима и осталим протестантима као о представницима либералног, упрошћеног, полуцрквеног хришћанства. У Бахово доба ствари су биле сасвим другачије.

Лутеранство је историјски настало као реакција на оне недостатке средњовековне Католичке Цркве који су схватани као деформација првобитне чистоте, строгости и јасности хришћанске вере и црквене праксе. Главна тежња лутерана била је да се хришћанство врати ономе што су они сматрали исконским Предањем, које потиче из првих векова хришћанства. Из различитих разлога то нису успели да ураде. Али, постојала је огромна жудња према предањском хришћанству, према истинском хришћанству, ономе хришћанству које је, како су Лутер и његови савременици сматрали, било изгубљено у средњовековном католичанству. Тако су лутерани створили своје Предање којега су се строго придржавали током неколико векова.

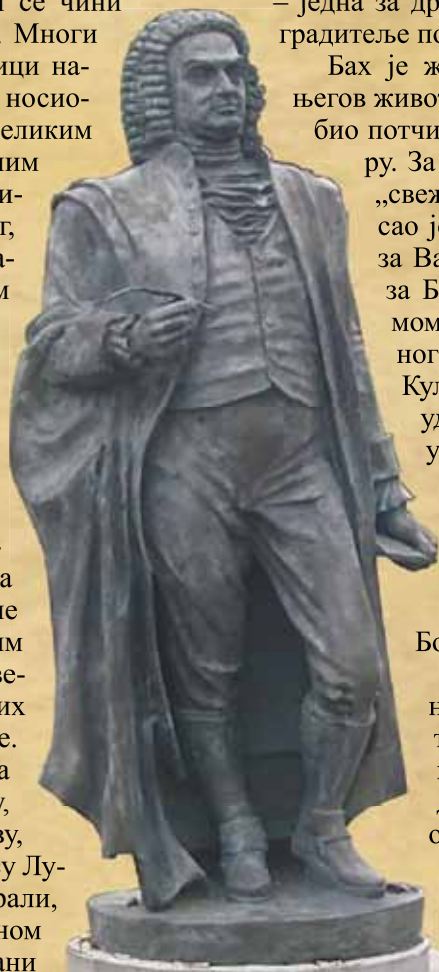
Један познати савремени богослов, прешавши на измаку живота из лутеранства у Православље, у својој књизи „Бах као богослов“, изнео је мишљење да би се сва поетска Лутерова дела, ако се због нечега изгубе, лако могла обновити према Баховим партитурама (Pelikan, *J. Bach among the Theologians, Philadelphia*, 1986). Заиста, Бах је преточио у музику већину Лутерових химни. Управо те химне чине основу оне црквене традиције коју су нарочитом марљивошћу стварали лутерани Баховог времена. И сам Бах је био део тог стваралачког процеса.

У Бахово време свет се већ почео кретати према оном понору револуционарног хаоса, који је у периоду од краја XVIII до почетка XX века захватио целу Европу. Млађи Бахов савременик био је Волтер, хуманиста и атеиста, весник идеје „Просвећености“. Четрдесет година након Бахове смрти букнула је Француска револуција, први догађај у низу крвавих преврата који су однели милионе људских живота, а покренути су у име „човекових права“. И све је то чињено ради човека, изнова, као у прехришћанско, паганско време – човека који је проглашен „мером свих ствари“. А на Бога као Творца и Господара васељене почели су да заборављају. У веку револуција људи су поновили грешке својих древних предака и почели су градити вавилонске куле – једну за другом. А оне – једна за другом – падале су и сахрањивале своје градитеље под својим рушевинама.

Бах је живео изван тог процеса, зато што је његов живот протичао у другим димензијама. Није био потчињен световном, већ црквеном календару. За сваку недељу Бах је морао да напише „свежу“ кантату, за Страсну седмицу писао је „Пасије“ – по Матеју или по Јовану; за Васкрс писао је „Пасхални ораторијум“, за Божић – „Божићни“. Управо овим ритмом црквених празника, ритмом свештеног сећања утврђен је цео његов живот. Култура његовог времена све се више удаљавала од култа, а он је све више улазио у дубину култа, у дубину молитвеног созерцања. Свет се све више хуманизовао и дехристијанизовао, филозофи су били све ревноснији у изналажењу теорија које су требале да усреће човечанство, а Бах је певао Богу песме из дубине душе.

На прагу XXI века ми јасно видимо: никакви потреси нису могли поколебати љубав човечанства према Баху, као што не могу поколебати љубав људске душе према Богу. Бахова музика и даље остаје она обала, о коју се разбијају сви таласи „животних брига“.

Са руског превео
Гојко Ненадић,
професор
крагујевачке
Богословије

ИЗРЕКЕ МОНАХИЊЕ ГАВРИЛЕ

Монахиња Гаврила је била духовно чедо великог православног духовника архимандрита Софронија (Сахарова). Рођена је 1897. године у Константинопољу, а упокојила се 1992. године на грчком острву Леросу. Живела је у Грчкој и Енглеској (где се школовала и постала психотерапеут), а касније је мисионарила по Индији, Африци и Америци. Замонашена је у Витлејему 1959. године. Преносимо део њених духовних изрека из књиге *Mother Gabriel, The Ascetic of Love*, by Sister Gabriel

1. Свако место може да постане место Васкрсења, ако смирење Христово постане начин нашег живота.

2. Можеш да спаваш докле год си у стању трезвености.

3. Има оних који остају будни за нешто и оних који остају будни за све.

4. Православна духовност је познање задобијено кроз патњу пре него кроз учење.

5. Немој да жудиш за многим стварима, кад су оне ван домашаја. Уместо тога, побрини се да посветиш оно мало ствари што имаш.

6. Научити како да волиш Бога: ово је једна и једина наука.

7. Не постоји ништа јефтинеје од новца.

8. Боље бити у Паклу у овом свету него у будућем.

9. Није важно шта говоримо, већ како живимо.

10. Није важно шта радимо, већ шта јесмо. Обукла сам ризу и не говорим ништа док ме неко не упита. Риза говори.

11. Ако имаш љубави за цео свет, онда је цео свет диван.

12. Неко је рекао да је хришћанин онај који очишћује љубав и освећује дело.

15. Наш циљ треба да буде да имамо Утешитеља (Духа Светога – прим. прев.) у срцу, чак и онда када имамо... паразита у глави.

16. Постајемо одраз Небеса онда када говоримо: „Да буде воља Твоја и на земљи као на Небу.“

17. Онај ко воли није тога свестан, као што није свестан ни свог дисања.

18. Када су врата отворена на Небесима, она су отворена и на земљи.

19. Када ум није окупиран светским стварима и остаје сједињен с Богом, онда чак и „Добар дан“ које кажемо постаје благослов.

20. Говорећи „не“ и одбијајући, промашујемо своје назначење.

21. Не смемо да постојимо на штету другог, који је Божији „образ и подобје“.

22. У раном периоду нашег живота треба нам присуство некога кога волимо. Како напредујемо, Бог нас толико испуњава својом љубављу и радошћу да нам више нико не треба. Човек чини овако на почетку, јер још увек не зна Кога воли, и мисли да је то ова или она особа.

23. Много пута је оно што Бог очекује од нас намера пре него деловање. Наша спремност да следимо Његове заповести је довољна за Њега.

24. Исус Христос нам је дао златно правило: и сами и са другима.

25. Када нас је Бог створио, дао нам је живот и удахнуо Свог Духа. Овај Дух је Љубав. Када нас љубав напусти, постанемо мртви као лешеве. Нисмо више живи.

26. Хришћанин мора да има поштовања за Тајну Живота у сваком и свачему.

27. Да достигнеш стање не-постојања само за себе (тј. постојања не-само-за-себе – прим. прев.), воли и воли и воли све док не поистоветиш себе са Другим, ко год да је у питању. Онда, на крају дана можеш да упиташ себе: Постоји ли нешто

што ми је потребно? Не. Постоји ли нешто што желим? Не. Постоји ли нешто што ми недостаје? Не... Е, то је то!

28. Духовно унапредовала личност је она која је достигла стање „не-постојања“ и дубоко разумела да шта год да јој се дешава, дешава се због тога што је таква Божија воља или зато што је такво Божије допуштење.

29. Истински унутрашњи напредак започиње онда када човек престане да чита све осим Јеванђеља. Тада, сједињен са Богом кроз Исусову молитву, може да сазна Божију вољу.

30. Не тражи ништа осим воље Божије и прихвати са љубављу свако искушење које ти се нађе на путу.

31. Немој да поистовећујеш другог са погрешним начином на који се опходи према теби, него види Христа у његовом срцу.

32. Никада не питај: „Зашто ми се ово догодило?“ Када видиш некога да пати од гангрене или рака или слепила, никада не питај: „Зашто се ово њему догодило?“ Уместо тога, моли Бога да ти подари виђење друге обале... Онда ћеш, као анђели, моћи да видиш ствари онаквима какве заиста јесу: све у Божијем Промислу. СВЕ.

33. Мудар човек је рекао: Ако живиш само за себе, боље би било да се ниси ни родио.

36. Човекова најрањивија тачка се налази у многим говорењу и расправљању.

37. Бити кротак значи желети да немаш упрљану савест.

38. Када помисли о осуђивању другог прођу кроз твој ум, моли Бога да их уклони одмах, да би могао да га волиш као што га Он воли. Онда ће ти Бог помоћи да видиш сопствене падове. Када би Христос сада био видљив, да ли би ти имао такве помисли?

39. Ако ти се неко не допада, покушај да видиш Христа у тој особи. Тада нећеш имати чак ни најмању замерку.

40. Морамо да волимо људе и да их прихватамо у нашим срцима као Божији дар. Тако је уредио сам Господ кроз православно Предање.

41. Нико не треба да постане слуга другог човека. Ми смо слуге једино Богу. „Јер сте скупом ценом плаћени“, вели апостол (1. Кор 6, 20). Стога, не би требало да постоји ропство у односима међу људима.

42. Оно што кажемо остаје у Вечности.

43. Само онда када си усавршен у љубави можеш да достигнеш стање бестрашћа.

44. Само они који глуме без истинске љубави суочавају се са несрећама.

45. Способност суда природно долази човеку. Критицизам и прекореванье долазе од злобе.

46. Расуђивање је дар од Бога и треба да се молимо за њега. Оно је неопходно за нашу заштиту и напредак.

47. Живот Цркве се протеже изнад моралне дисциплине и религиозне дужности. Он је превазилажење морала ка духовности.

48. Неодлучна особа не учествује у животу.

49. Када нам је потребна помоћ Бог ће нам послати некога. Сви ми смо сапутници.

50. Глас Божији је тишина.

51. Онај који живи у прошлости је као мртавац. Онај који живи у будућности (у својој машти) наиван је, јер будућност припада Богу. Радост Христова се налази једино у садашњости, у вечној садашњости Божијој.

52. Наше назначење је да служимо Богу и волимо своју браћу и сестре.

53. Налазимо срећу и мир само у живљењу према Божијим заповестима.

54. Најважније за наше човекољубље је да говоримо лепо о својој браћи и сестрама.

55. Не могу да се бринем, чак ни ако покушавам. Када се бринемо то је као да кажемо Богу: „Не слажем се. Не чиниш онако како треба.“ Поред тога, ово је потпуна неблагодарност.

56. Говорити у присуству Лепоте је излишно. То нарушава њен склад.

57. Кроз дозивање имена Христовог, боримо се са својим егом.

58. Светиљка у нашој души мора стално да сија, упаљена заувек.

59. Ми смо први који ће доживети радост коју дајемо другима.

60. Боље је молити се само уснама него се не молити уопште.

61. Нека се Бог умеша између тебе и твог циља, уместо да пустиш да се твој циљ постави између тебе и Бога.

62. Агонија умирања је напор који душа чини да би се ослободила и потрчала према Богу.

63. Преписка/дописивање је једини начин да се повежу усамљеност и дружење.

64. Чудо је нормалан след догађаја према Божијој вољи. Оно што ми зовемо чудом је тако природно за Бога.

65. Ако се сретнемо са несрећом, не питајмо се ко је крив. Јер кривица је једино наша. Наћи ћемо разлог ако запитамо у молитвама: можда нисмо волели довољно, или смо прекршили неку другу заповест, или смо погрешно проценили ситуацију, или смо реаговали брже него што је требало, или смо се ослонили на погрешну особу.

66. Када изгубимо нешто, рецимо: „На овај начин, Господе, избави ме од сваког зла које могу да нанесем другом.“

67. Страхљивост је за оне који немају вере.

68. Љубав се налази једино на крсту.

69. Људски односи постану тешки онда када „Ја“ стане изнад „Ти“.

70. Бог воли твоје непријатеље исто онолико колико воли и тебе.

71. Желиш ли да се молиш? Припреми себе за сусрет са Господом у тајности.

72. По Божијем допуштењу неки људи постану оруђа сила таме ради нашег испробавања и напретка.

73. Не смеш да се узбуђујеш, јер неспокојно срце одгони сваку помоћ.

74. Ако неко може да живи у свету, а да се не меша са њим — као што се уље и вода не мешају у кандилу — онда он може да живи у Богу. Он је у овом свету али не и од овог света.

75. Сви смо као посуде, некад испуњени светлом, а некада тамом.

76. Држи своја уста затвореним у тешком часу, када је проблем свеж. Не говори ништа, јер можеш да зажалиш због тога хиљаду пута.

77. Некада људи питају за савет или упутство да би могли свалити кривицу на тебе ако касније ствари крену лоше. Али највероватније, шта год да кажеш они ће игнорисати, а у том случају ће све бити губљење времена.

78. Када се „Ја“ сломи и постане „Ти“ и када се „Ти“ такође сломи и постане „Он“, онда сви ми постајемо „Његови“.

79. Ако икада осетиш страх у свом срцу, затвори очи и изговарај Исусову молитву: „Господе Исусе Христе смилуј се на мене...“

80. Једино онда када смо смирени дајемо анђелима прилику да нешто ураде.

81. Чини оно што мораш и Бог ће учинити оно што мора.

82. Када осетиш узбурканост у свом срцу, дубоку чежњу за нечим, то ће се остварити након времена које је Бог одредио.

83. Сами не можемо да се ослободимо ниједног свог недостатка. Он их узима од нас, једног по једног.

84. Треба да сваког дана тражимо од Бога да сломи нашу вољу и учини је својом, тако да можемо да постанемо онакви какви Он жели да будемо.

85. Не смемо да се „предамо“ Његовој вољи. То раде војници. Ми, који смо Његова деца, треба да му понудимо своју вољу заједно са целим својим бићем — у каквом год јадном стању да се налазимо — и да Му кажемо: „Господе, узми све моје мане и несавршенства и исправи их“.

86. Благодат Божија долази онда када уздигнемо руке. Вера је оно што низводи Божију благодат на нас. Бог „излива доле“ Своју благодат, али где се налазе наше руке да је прихвате? Јер, ми смо на главе ставили шешире или носимо кишобране...

87. Ако странац говори ружно о православној вери, не поистовећуј човека са речима које изговара. Још, никада му не говори о тако значајним догађајима као што су проналасци светих моштију или о другим чудесним догађајима који се дешавају код нас.

88. Не смеете да причате о људима који су одсутни.

89. Живимо у таштини, и верујемо да је то живот. Како смо јадни!

90. О Господе! Опрости нам ако некада идемо поносно, попут малих петлића који мисле да су велики.

91. Јадни ми људи! Сматрамо пролазно за Бесмртно а Бесмртно за непостојеће.

92. Јадни црни лук! И он даје оно што може.

93. Како је дивна „Тајна“, „Света Тајна“ сутрашњег дана!

94. Човек учи лекцију само једном. Ако је не научи из првог пута, то значи да нешто у његовој подсвести није у реду и да га спречава да поступи исправно.

95. Господ је рекао: Ко год затражи нешто, верујући, добиће — ако је оно што тражи у сагласности са Божијим заповестима, што значи, са љубављу.

96. Не забрањуј другима мрвице Хлеба Живота које падну са твог стола. Толико много је гладних и жедних Љубави, попут Лазара који се хранио мрвама које су падале са стола богаташа.

97. Немамо права да одбијемо Светлост Божију. Ништа не би требало да остане у сенци, „испод зделе“.

98. Све има две стране, као двосекли нож. Оно што ствара данас, сутра уништава. „Ко може да разуме, разумеће.“

99. Неки морнари на броду могу да се расправљају и свађају међу собом, али брод плови даље и стиже на своје одредиште. Исто важи и за Цркву, јер је сам Христос на њеном кормилу.

100. Ако знаш да ниси овде, онда треба да будеш Тамо.

са енглеског превели Маријана и Срећко Петровић

„СТАРОДРЕВНА” БРЕЗОВАЧКА ЦРКВА

У раду “Веначко-рудничка епархија”, објављеном у Каленићу бр. 5 за 2009. годину, аутор се дотакао питања старости Брезовачке цркве. Текст који је пред нама опширније се бави овим замршеним проблемом

Утујући кроз Србију 1826. године, Јоаким Вујић бележи да је прешавши планину Баљковицу стигао у село Врбицу, а затим “на десној страни оставим високу планину Венчац, испод које јест једна црква, која се зове брезовачка црква”.¹ Ова “стара и веома незнатна црквица села Брезовца”, како ју је назвао Милан Ђ. Милићевић, посвећена је Светом Архангелу Михаилу и “налази се под самим врхом Венчаца, у једној јарузи”, и за њу се још верује, каже он, да је “задужбина Деспота Ђурђа Смедереваца”.² Како је Брезовачка црква “једна од најстаријих у овој околини”,³ није ни чудо што се о времену њеног настанка и о њеној даљој судбини могу чути бројне легенде. Поред раширеног веровања да је овај храм подигао деспот Ђурађ Бранковић, који је, наводно, у њему и сахрањен, постоји прича да је брезовачка црква задужбина неке Грубе, сестре цара Душана, коју је брат због њене ружноће протерао са двора. По другом, веома сличном предању, Груба (Грдосија) је подигла цркву на месту где је сахрањен неки војвода за којег је она била заручена. По трећој верзији, она је била удата за војводу по имену Мрња, с којим је изродила Угљешу, Вукашина и Гојка.⁴ Постоји и предање које држи да је деспот Ђурађ Бранковић подигао цркву на темељима старијег храма, наводно, из Душановог времена, а да је Ђурђева жена Јерина “њему узинат” сазидала утврђење изнад цркве, по њој и прозвано “Јеринин град”.⁵ Тако је у овим народним причама, преношеним с колена на колена, зидање брезовачке цркве смештено у XIV и XV век, дакле у доба позног средњег века када су на овом подручју храмови углавном били и подизани. Даља судбина брезовачке цркве слична је, бар по предањима, са судбином многих цркава у поробљеној Србији – из страха да је Турци не униште била је затрпана и заборављена, све док је случајно није пронашао један чобанин, чији је јарац ишчепркао неки гвоздени крст, после чега је уследило њено откопавање и обнова.⁶

Храм је правоугаоног облика и састоји се од носа и олтарског простора са полукружном апсидом и споља и унутра, а засведен је подужним полуобличастим сводом. До скоро је имао и припрату, или тзв. “женску цркву”, која је била касније градње и са којом је дужина храма износила 22,50 метара, па је, с обзиром на малу ширину од 6,40 метара, читава грађевина изгледала прилично издужено.⁷ После уклањања припрате 2008. године, њена дужина је сведена на 17 метара.⁸ Црква је зидана од ломљеног камена, опеке и кречног малтера са малтерисаном и бело окреченом фасадом. Спољни зидови су врло скромно обрађени, без декоративне орнаментике, и једино их оживљавају узани лучни прозори.

Кров је двосливан и благог нагиба.⁹ Главни улаз је доскоро био са јужне стране, а после уклањања припрате, у коју се такође улазило бочно кроз широко засведен отвор на јужном зиду, западни портал је дошао до изражаја, па је његова првобитна функција главног улаза поново остварена. У целини, по својој архитектури и градњи црква делује “прилично грубо” и “примитивно”, што је, уосталом, одлика великог броја сеоских храмова,¹⁰ и да у лунети изнад јужних врата није узидана камена плоча са урезаним натписом у коме се чита да је цркву подигао један српски средњовековни владар, вероватно да би интересовање за овај сакрални објекат било кудикамо мање.

Натпис садржи два независна дела. Млађи текст је из 1836. године и сведочи о обнови цркве коју је учинио Милош Обреновић, а у горњем, старијем делу натписа стоји: “1444, Георгие деспот Бранкович Смедеревац ктитор манастира под крилом града венча. Нарече храм стаго архистратига Михаил цркви и престависе 1457 л посем црква појала 155 (или 166) а тога числа опусти. Би пуста до 1795 лета.”¹¹ Дакле, натпис саопштава да је брезовачки “манастир” подигнут 1444. године као задужбина деспота Ђурђа Бранковића, да се у њему служило (“појало”) неких век и по, после чега је заопустео, и да је обновљен крајем XVIII века, тачније 1795. године. Народно предање потврђује да је ова црква некада била манастирска и да је брезовачки манастир био незаобилазно коначиште путника који су се кретали путем што је повезивао Рудник са Београдом. Микротопоними “Горња и Доња Манастирина” – предео под шумом и виноградима који се простире испод цркве и једним делом залази у атар села Липовца, можда су најбоље сведочанство постојања неке монашке заједнице на овом месту.¹² Од времена обнове, с краја XVIII века, храм Светог Архангела Михаила је вршио функцију парохијске цркве, све до пре пар година када је изграђен конак у североисточном делу порте, а црква поново проглашена за манастирску.¹³

Да ли је брезовачка црква заиста задужбина деспота Ђурђа Бранковића, а ако то није, када је подигнута? На ова питања није лако дати одговор. Овај рад бави се истраживањем само тог, вероватно, најсложенијег проблема историје брезовачке цркве.

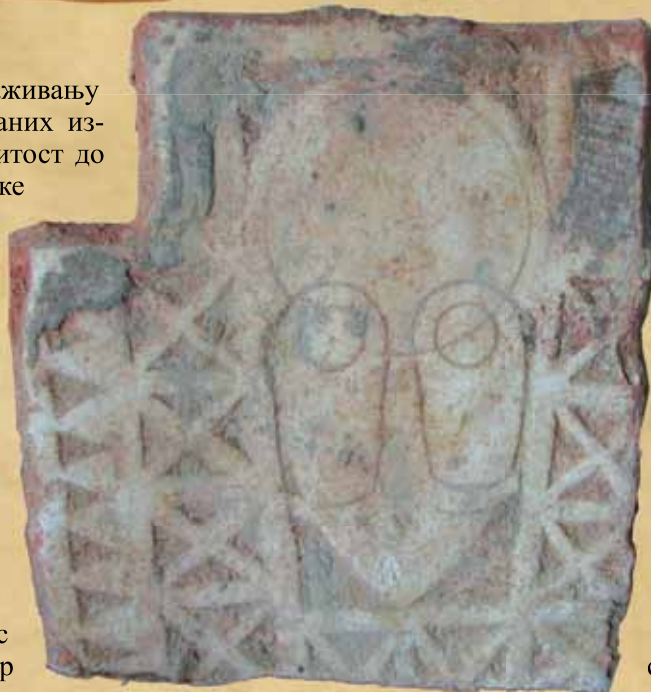

Велику препреку у истраживању чини крајња оскудица писаних извора, али и недовољна речитост до сада прикупљене археолошке документације. Због тога се морамо задовољити расветљавањем одређених проблема, разматрањем досадашњих и давањем нових претпоставки, како би се бар донекле приближили постављеном циљу.

На почетку, извршићемо анализу текста наведеног натписа. У њему се помињу три године: 1444, 1457. и 1795. Мада је не помиње изричито, натпис садржи још једну годину, јер се каже да је црква пре него што је опустела “појала” 155 година, па се тако, ако се броји од времена подизања храма, добија 1599. година, или 1612, ако се рачуна од године деспотове смрти (која је иначе погрешна, јер уместо 1456. стоји 1457. година¹⁴). Међутим, ако се број 155 чита као 166, пошто није јасно да ли се ради о две петице или шестице, добија се 1610, односно 1623. година.¹⁵

Прво треба установити време настанка натписа. С обзиром да се у самом тексту као последња помиње 1795. година, нема разлога за сумњу да је натпис уклесан управо те године, или мало после тога, дакле, одмах по обнови храма о чему ова плоча заправо и сведочи. За обнову цркве била је потребна дозвола турских власти. Она је добијена, а на сву срећу сачуван је запис на бурунџији (дозволи) који гласи: “Бурунџија от цркве Брезовица месеца марта 3 го 1795. јереи Арсеније Вујанович трудом јего извади сја – при Мустаи-паши – узе 150 гроша”.¹⁶ У бурунџији се, као и у натпису, појављује 1795. година, што је још један доказ да је управо те године црква обновљена. И не само то. Са сигурношћу се може закључити да је она изграђена за највише десет месеци – од почетка марта 1795, када је добијена дозвола од Мустафа-паше, најдаље до краја исте године, јер натпис каже да “би пушта до 1795”, што значи да је до истека те године у њој већ могло да се служи. Година обнове брезовачке цркве у сагласности је са историјским приликама у Београдском пашалуку у последњој деценији XVIII века. После Свиштовског мира 1791. године, Порта је издала два фермана (1793. и 1794.) за Београдски пашалук, на основу којих је било дозвољено подизање и обнављање цркава. Олакшице добијене од турских власти омогућиле су да се у пашалуку црквено-градитељска делатност интензивира, па је за само неколико година подигнут или обновљен већи број православних храмова у Србији, а међу њима и црква Светог Архангела Михаила на Венчацу.¹⁷

Пошто је утврђено време настанка натписа, следи логично питање: на основу чега је његов нару-

чилац, највероватније у бурунџији поменути свештеник Арсеније Вујановић, знао да је првобитна црква подигнута 1444. године и да је њен ктитор био Ђурађ Бранковић, с обзиром да се ради о временском растојању од 351. године? Да је у питању само народно предање које је Арсеније преточио у натпис мало је вероватно, јер тешко да би ондашња турска раја могла да зна прецизну годину градње храма, која је у натпису недвосмислено наведена. Одакле је онда поп Арсеније дознао ту годину?

Да ли се први брезовачки свештеник користио текстом неког старијег натписа са првобитне цркве, који је данас изгубљен, или је располагао оснивачком повељом манастира која је морала да садржи податке о његовом ктитору и години изградње? Таква нагађања имају један крупан недостатак – у натпису је онда необјашњиво помињање године у којој је манастир “опустио”, јер је тај догађај тек требао да се деси, као што је речено 1599. (1608) или 1610. (1623) године, што свакако није могло да пише на каменој табли или повељи с половине XV века. То значи да је Арсеније Вујановић, уколико је уопште располагао неким писаним сведочанством из XV века, морао при себи имати и једно касније, које говори о замирању брезовачког манастира крајем XVI или почетком XVII века. Због тога је, чини се, најлогичније претпоставити да је Арсеније искористио вести неког непознатог летописа, хронике или можда записа из богослужбене књиге.¹⁸

Очигледно није лако докучити шта је послужило као предлог за састављање натписа о обнови брезовачке цркве, па се информације које нам натпис пружа морају примити са извесном резервом, поготово ако је првобитни извор био другостепеног карактера, како смо малочас претпоставили. Ипак, уочљиво је да је текст натписа, а пре свега хронолошке одреднице које садржи, донекле у складу са познатим историјским фактима с половине XV и прелаза из XVI у XVII век. Та чињеница је важна за утврђивање његове веродостојности. Наиме, године 1444, када је, наводно, брезовачка црква подигнута, завршена је тзв. “Дуга војна”, рат између Угарске и Турске, у коме је учествовао и српски деспот Ђурађ Бранковић, на страни Угара и крсташа. Због тога је могуће да је Ђурађ 1444. године, када се вратио у своју тешко пострадалу земљу, започињући њену обнову, подигао на Венчацу једну цркву као своју задужбину.¹⁹ Управо су за наредне године посведочени Ђурђеви напори у изградњи нових и обнови старих цркава и манастира, и то не само у Србији већ и

на Светој Гори.²⁰ Међутим, и поред могућности да је брезовачка црква подигнута 1444, шансе да се то заиста и догодило веома су мале. Деспот Ђурађ се у своју опустошену земљу вратио 22. августа 1444, како бележе летописи,²¹ и дао се на посао преузимања српских градова од Турака, који су му по одредбама склопљеног мира морали бити враћени. Иако је од времена Ђурђевог повратка у Србију па до краја исте године остало нешто више од четири месеца, брига за опоравак Деспотовине, успостављање граница и обнављање односа са суседима, као и решавање бројних других проблема, остављали су веома мало простора српском деспоту да се одлучи на изградњу неке нове цркве, и то, ни мање ни више, него баш на Венчацу. Такав подухват би заиста морао да за Ђурђа буде од изузетног значаја да би се, поред свих обавеза и терета које је подносио у том тренутку, и њега прихватио. Уз то, новембар и децембар су хладни, зимски месеци, веома неугодни за зидарске радове, што значи да је црква понајпре требала да буде изграђена у прва два месеца по Ђурђевог повратку у Србију, а то је, када се узму у обзир све наведене потешкоће, заиста мало вероватно.

Што се тиче године које је, наводно, брезовачки манастир престао да "поје", она пада у време, или одмах после, тзв. "Другог рата", вођеног између Аустрије и Турске од 1593. до 1606. године. Доста Срба је у том сукобу узело учешћа на страни Аустријанаца и због тога су српске земље у Турској претрпеле тешке последице. Тих година је притисак на српску Цркву и народ био толики да су многи храмови уништени, "свете обитељи запустеле",²² а мошти Светог Саве спаљене су на Врачару.

Установили смо да све три године (1444, 1599. и 1795.), уз одређене ограде које се односе на годишну подизања цркве, имају смисла, али то и даље не значи да је садржина натписа веродостојна. Нажалост, нема више ниједног писаног сведочанства које би могло да потврди постојање брезовачког манастира у периоду од друге половине XV до краја XVI (или почетка XVII) века, осим ако се неколико помена у турским дефтерима манастира Светог Архангела Михаила код Шаторње не односе на овај храм, како је претпоставила Олга Зиројевић.²³

Тај манастир, чије је друго име Ранчић, Бахачић, Рајинчић,

Рашанчић, 1516. године има винограде које обрађују Власи (по чему се закључује да је био ненастањен), дајући десетину у износу од 250 акчи.²⁴ Према попису из 1523. манастир спада у тимар Мехмедов, с приходом од 250 акчи, док 1525. године манастирске винограде обрађују становници Рудника и села Шаторње, а приход износи 420 акчи.²⁵ У дефтеру од 1528/30. године у манастиру живи калуђер Никодим, док је приход спао на 300 акчи.²⁶ Од 1560. године, до пред крај века, приход се усталио на 208 акчи.²⁷ Олга Зиројевић, помишљајући на брезовачку цркву у покушају да идентификује манастир Светог Архангела Михаила из турских пописа, нуди још једно, такође хипотетичко решење – уколико се друго име манастира, које се у разним варијантама јавља у поменутих дефтерима, чита као Рахичић, оно би у преводу значило Калуђерчић, па се ова непозната средњовековна светиња може идентификовати и са развалинама неке старе цркве на месту Калуђерац у селу Војковцима.²⁸ Додуше, мештани су те развалине, које сада више нису видљиве,²⁹ пре стотинак година сматрали за остатке неке "мађарске цркве",³⁰ што наравно не треба да буде препрека оваквом решењу. Треба, међутим, напоменути да у близини

Шаторње постоји још микротопонима који би се могли везати за некадашње манастире, а чија идентификација са подацима из турских пописа још није поуздано извршена. Без обзира на то, чини се да сами подаци из дефтера сведоче управо обрнуто од претпоставке О. Зиројевић. Године 1523, као што је речено, манастир Светог Архангела код Шаторње, прочитан као Бахачић, налазио се у тимару неког Мехмеда, а пошто је Павле Бакић тада још био на Венчацу, он би највероватније припадао његовом поседу, уколико се ради о манастиру Брезовцу.³¹

Ако оставимо по страни ове претпоставке, текст натписа у лунети изнад јужних врата брезовачке цркве остаје за сада једини писани извор који саопштава да је црква постојала у периоду од XV до XVII века. Све остале забелешке које о томе говоре су касније и базирају су на садржини овог натписа. Због тога је велика штета што је две

трећине плоче састругано и вероватно уништен наставак натписа, да би био унет нови текст који говори о Милошевој обнови цркве 1836. године. Он гласи: "При владенију благовернаго кназа сербскога, Милоша Теодор Обреновича, и супруги јего Љубици и наследници јего Милана и Михаила. Сеј сти храм обновисја 1836 б.м.и.ју."³² Наиме, из архивске грађе сазнајемо да се почетком наведене године, због веома лошег стања у којем се црква тада налазила, размишљало о њеном пресељењу у село Бању, на место где су по предању били "двори" и црква Павла Бакића.³³ Међутим, од планираног пресељења брезовачке цркве се одустало и уз дозволу и помоћ кнеза Милоша извршена је санација постојећег храма.

(наставиће се)

1. Јоаким Вујић, *Путешествије по Србији*, Горњи Милановац 1999, 182.
2. М. Ђ. Милићевић, *Вила*, 16. април 1867, 247; исти, *Путничка писма о Србији*, Београд 1968, 263; исти, *Кнежевина Србија*, Београд 1876, 231.
3. Б. М. Дробњаковић, *Јасеница – антропогеографска испитивања*, Београд 1923, 283.
4. В. Коларевић, *Брезовац – село у Шумадији (Горња Јасеница)*, Вуковим трагом, Зборник предавања на трибини огранка Вукове задужбине у Аранђеловцу, Аранђеловац 1999, 45, 46. Веома слична предања везују се и за подизање цркве у селу Бечевици, у таковском крају, чији се остаци, које мештани зову "Мрњина црква", налазе на старом сеоском гробљу: Б. Челиковић, *Светилишта рудничког краја*, Крагујевац 1998, 165, 166.
5. В. Коларевић, *Брезовац – село у Шумадији*, 46.
6. Д. Паунић, *Цоглава – легенде из Јасенице*, 81; В. Коларевић, *Брезовац*, 50.
7. П. Пајкић, *Опис манастира Епархије шумадијске*, Шематизам Српске православне епархије шумадијске 1947-1997, Крагујевац 1997, 230.
8. Документација Завода за заштиту споменика културе, Крагујевац.
9. П. Пајкић, *Опис манастира Епархије шумадијске*, 230.
10. *Археолошки споменици и налазишта у Србији*, II, Београд 1956, 164 (Д. Павловић).
11. *Исто*, 163-165 (Д. Павловић); види: В. Миливојевић, *Веначко-рудничка епархија*, Каленић (5/2009), 32 нап. 18.
12. В. Коларевић, *Брезовац*, 48-50.
13. Одлуком епископа шумадијског Саве, брезовачка црква је 2000. године проглашена за манастир.
14. Доброслав Павловић за нетачну годину деспотове смрти у натпису нуди објашњење: "с обзиром да је Ђурђе Бранковић живео до Бадњег дана, 24. децембра 1456. г., по календару који је био у употреби у време писања овог натписа, почетак 1457. одговара крају 1456. године.": *Археолошки споменици и налазишта у Србији*, II, 164.
15. Види: В. Миливојевић, *Веначко-рудничка епархија*, нап. 19.
16. Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи*, II, 302 (бр. 3699).
17. М. Коларић, *Класицизам код Срба*, 5, Београд 1967, 22. Поред датовања на основу анализе текста натписа, не би било на одмет извршити и његову морфолошку анализу.
18. Свештеник брезовачки Арсеније Вујановић, био је један од писменијих људи овога краја, на прелазу из XVIII у XIX век. О Арсенију Вујановићу: М. Вукићевић, *Карађорђе II*, Београд 1912, 21; *Деловодни протокол Карађорђа Петровића 1812-1813*, Крагујевац – Топола 1988, 151. Вреди напоменути да су још у његово време, у сред Устанка 1808. године, Александар Дукић, "буљубаша", и Милован Гарашанин, приложили звоно у "цркву Венчац", то јест, брезовачку цркву: Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи*, V, Београд 1925, 273 (бр. 8983).
19. М. Спремић, *Деспот Ђурађ Бранковић и његово доба*, Београд 1994, 311.
20. *Исто*, 311, 323, 324.
21. Љ. Стојановић, *Стари српски родослови и летописи*, Београд/Сремски Карловци 1927, 234.
22. Љ. Стојановић, *Записи и натписи I*, 272, бр. 965.
23. О. Зиројевић, *Цркве и манастири на подручју Пећке патријаршије до 1683. године*, Београд 1984, 46, 68. Манастир Светог Архангела Михаила код Шаторње са брезовачком црквом идентификује и: А. Аличић, *Турски катастарски пописи неких подручја Западне Србије XV и XVI век*, I, 308.
24. О. Зиројевић, *Цркве и манастири*, 46; Б. Кнежевић, *Манастири у Западној Србији по турским пописима од 1476. до 1572. године*, Саопштења РЗЗСК, XXVII-XXVIII, Београд 1996, 205, 206.
25. Б. Кнежевић, *Манастири у Западној Србији по турским пописима од 1476. до 1572. године*, 205.
26. *Исто*, 205, 206.
27. О. Зиројевић, *Цркве и манастири*, 46.
28. О. Зиројевић, *Пописи манастира Смедеревског санџака из 1516*, Саопштења РЗЗСК, XXVI, Београд 1994, 158, 159, нап. 21.
29. Обиласком овог локалитета 21. фебруара 2008. године нисмо успели да установимо остатке поменуте цркве.
30. М. Ракић, *Качер*, Насеља српских земаља, књига III, Београд 1905, 799.
31. Павле Бакић је према историјским изворима живео на Венчацу, управљајући одатле својом кнежином све до последњих дана 1525. године, када је напустио Турску и пребегао у Угарску: М. Vasić, *О кнежината Бакића под турском влашћу*, *Godišnjak Društva istoričara BiH*, IX, Сарајево 1957, 233, 237, 238; N. Lemajić, *Istorija porodice Bakić do polovine XVI veka*, Београд 1988, 20.
32. *Археолошки споменици и налазишта у Србији*, II, 165.
33. В. Миливојевић, *Веначко-рудничка епархија*, 31.

СЛОВО О СВЕТОМ САВИ

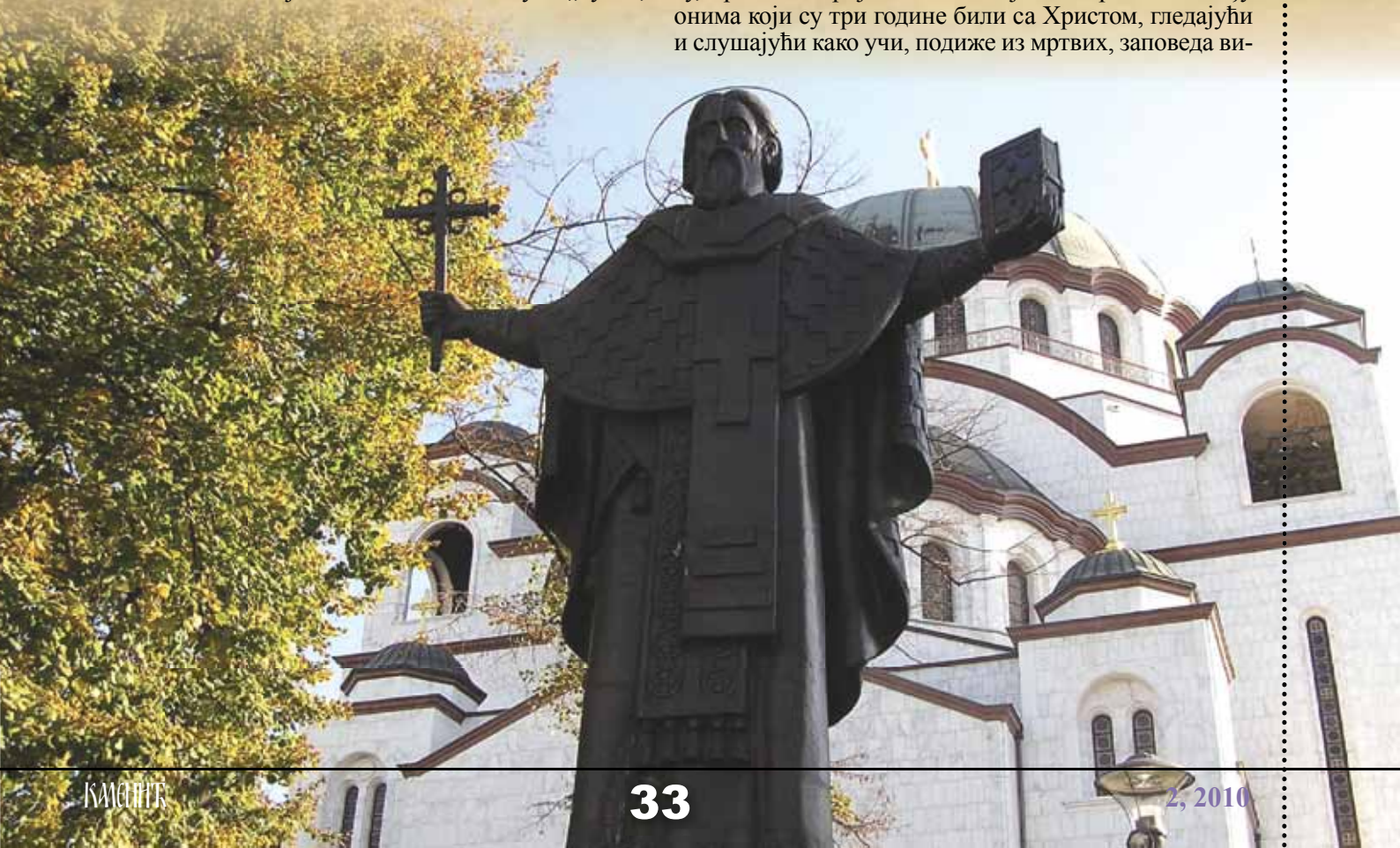
Беседа Владана Костадиновића, професора Богословије “Светог Јована Златоуста” у Крагујевцу, на Светосавској академији 26. јануара 2010. године у Књажевско-српском театру у Крагујевцу

У бесконачној галерији личности историје нашег рода, попут камена међаша стоји лик Светог Саве који прошлост јасно дели на време збуњујућег примрака и таворског блистања наше христоликости. Уколико бисмо били у могућности да прошетамо ходницима историјског пута нашег рода, оно што бисмо видели поклопило би се са реченим. На његовој личности почива срж словесности наше прошлости. Он јесте алфа и омега најискренијег и најчистијег дела нашег јестества. И непосредно по рационализацији реченог, ум заокупља следеће питање – зашто је Свети Сава извор и ушће сваког нашег сећања, зашто је баш он основни постулат нашег, како личног, тако и опште-националног бића? У покушају разоткривања никада у потпуности одгонетнуте тајне настаје и ово вишесловје.

Постањем васцела творевина бива постављена у покрет и то у онај који води ка потпуној манифестацији њеног идентитета, ка остварењу наума Свете Тројице при одлуци да из небића призове наше постојање. Остварење човека, његова потуна афирмација и спознаја је у директној зависности од динамике осветљавања лика и остваривања подобја, од нашег усиновљења од стране Оца. Овај егзистенцијални императив је оваплоћењем Логоса постао остварив. Поставља се питање, на који је начин могуће отелотворити овај истовремени минимум и максимум од којег зависи да ли постојимо или инертно удовољавамо својој створености потонућем у понор непостојања? Од оног тренутка када смо призвани из не бића и када нам је васколико биће зачуло „буди“,

није било ни мало лако познати решење овог егзистенцијалног проблема. Опхрвани ужасом нестајања пречесто смо били у позицији да грешимо и уместо да идемо у сусрет, ми смо бежали од Животодавца. Но, не гледајући на увреду које смо својим промашајима упућивали Оцу небескоме, Он нам је заветовао избављење и није се покајао дајући нам Јединороднога. Син Човечији је окупивши око себе оне којих се свет гнушао, а којих тај исти свет није био достојан, рибаре, царинике, грешнике многолике, кренуо на пут у Кесарију Филипову. Упитавши своје ученика „Шта о мени говоре људи, ко је Син Човечији“, коначно нам је омогућио да погледамо себи у душу, да у њу пустимо Духа Светог уз чију смо помоћ најзад спознали да је Христос Син Бога живога, Помазаник обећани. Од тог тренутка пут ка подобју је осветљен и поглед чистог срца води ка њему све боготражитеље, жељне најнормалније и најважније ствари на свету – живота вечног.

Но, и после догађаја на путу за Кесарију Филипову, драма историје спасења није била решена. Међу онима који су три године били са Христом, гледајући и слушајући како учи, подиже из мртвих, заповеда ви-

хорима, био је и син погибли који је својом слободном вољом, затворене душе, стао на страну оних који су питали шта нам је Христос донео. Да ли је донео храну претворивши камење у хлебове, да ли је својом моћи завладао светом наређујући мир и благостање, да ли је донео сва блага овог света пружајући осећај сигурности, псеудо сигурност од пропадања и смрти, квази-укидање ефемерности? Савет безаконика је ишао дотле у својој псеудословесности да у једном тренутку исповеди како је Варава испуњење онога на шта је дуго чекало. Но, тама тартарских дубина беше располућена светлошћу која је засијала у најтамнијем голготском трену, а онда када је Отац васкрсао Сина, забљештала је пуним сјајем.

Својим васкрсењем и вазнесењем Исус Назарећанин показује још једном шта нам је донео као и коме нас води. Рушећи смрћу смрт, Христос нам доноси пролаз, Пасху, кроз који нас води Оцу, без чијег се погледа збуњујемо, без чијег даха ишчезавамо и враћамо се у прах од којег смо саздани.

Растко, најмлађе дете великог жупана Немање, сина Завиде, је на управљање и старање добио Херцеговину, земљу где кршевити крајолик лако натера поглед да се залепи за небеса. На ово нису остале имуне ни очи младог племића. Вазда прожета ширином небеског бесконачја, Расткова душа је доласком светогорских црноризаца у област херцеговачког крша, пожелела да видокруг свог бића испуни непролазном лепотом; да лепоту очног вида замени лепотом тихог прибежишта. Будући чистог срца, Растко је јасно видео лепоту Божију која се откривала у причама светогораца који су се нашли на његовом двору, тако да је одлазак на Свету Гору био само логичан след догађаја. Расткова одлука да одласком на Атос и монашењем узме крст свој и крене за Господом јесте била искључиво његова, младалачки импулс који се отелотворио, а никако резултат хладних калкулација Великог жупана Немање, како су то, почев од Сави савремених неистомисљеника па до данас, неки желели да представе.

Тамо, на Светој Гори, кораци младог монаха Саве су га сваким новим подвигом, сваким новим отелотворењем љубави према Богу и према ближњем, водили ка животу вечном, ка дану неувечерњем, ка месту где царује мир. Мир је како Савином телесном, тако и духовном роду био и остао сушта потреба, нешто што је пречесто недостајало нашој причи. Једино је мир Господњи могао да угаси гротло које је морило наш род, али и сво поднебесје овог дела Европе. Мир који је Сава са Свете Горе донео међу завађено

браћу Стефана и Вукана помогао је зацељењу безумне располућености једног малог народа на Блукану у освит једне много теже буре, јер само што је благодаћу Господњом васпостављен мир, следеће искушење је већ било пред вратима. Изранављени лик хришћанске икумене је претрпео ударац у сам темељ сопственог постојања у априлу 1204. године. Крсташка војска је освојила Констанинопољ и затим извршила

ла комплетну девастацију и бласфемiju свих богомоља, светиња престонице источне хришћанске икумене као и погром сваког ко се нашао на путу. Рашка се по ко зна који пут у свом трајању нашао у суседству патњи и потреса. Са једне стране несређена и јересима помућена Босна, а са друге Угарска. Латини и Ромеји који сопственим завадама чине тмину која их је захватила још дубљом. Како поступа онај који је постао свима све не би ли таму безнађа живота без Бога развејао блистањем јеванђељске речи? Попут Господа који мирно спава у барци док око ње бесне вихори, јер зна да они немају снагу

мира, тако и Сава својим

сведочењем Христа распетог и васкрслог смирује стихије гнева, незнања, мржње. Шта је то што је Сави отворало врата и међу вером и међу невером? На ово можемо дати једноставан, а опет довољан одговор. То је био Христос који је проговорио кроз њега, Дух Свети који је продисао кроз сваки глас са његових усана, Отац који га је заволео онако као што је син Немање и Ане заволео Јединороднога. Независно од тога да ли је попут апостола Павла просвећивао Србе, или је био у мисији код одметнутог Стреза, или код племића угарског краља или док је разговарао са муслиманима, Свети Сава је показао изузетну равнотежу ума и срца, молитве и акције, опрезности и отворености, историчности и метаисторичности, разоружавајући, пленећи благодаћу која је речима силазила са његових усана.

Када је 1219. године постао Архиепископ Цркве српских земаља, Свети Сава је показао одлучност у утврђивању јасне границе између онога што је Црква и онога што представља њен опозит, као што је то била анархична и парацрквена скупина Богумила. На одлучност се надовезивала и истрајност у ширењу јеванђељске науке и њене примене унутар, понекад веома инацијског и до тада недовољно просветљеног, српског национа. Многостраност његовог пастирског рада је отелотворена кроз преводе Литургија светог Василија Великог и светог Јована Златоустог,

химнографију на српском, кроз Крмчију. Почев од Беседе о правој вери 1221. године у Жичи, поменута вишестраност је омогућила утискивање христолика у духовни луг генерација које су наставиле сведочење вере у Свету Тројицу и то од светог Арсенија Сремца, па до светитеља наших дана.

Како неко постаје човек? Постаје тако што у себи препозна Онога који јесте права мера људскости, а то се догађа онда када вољним покретом своје душе одбацимо прелест едемске јабуке егоизма ма како да се она чини лепом за око и укусном за јело. У противном, човек постаје јединка хорде привременопостојећих, део гатаринског крда које жури ка литици ништавила.

Осећајући у најинтимнијем делу свога многогрешног бића да је за Србе управо Свети Сава прави путоказ ка превазилажењу адског понора, књаз Милош одлучује да 1835. године, пре равно стоседамдесетпет година, Савиндан прогласи за школску славу. Прагматичног духа, књаз Милош је знао да је укотвљење христоносног лика Савиног међу генерацијама на којима Србија остаје, у директној вези са дилемом хоће ли се национ једне „земље сељака на брдовитом Балкану“ (Д. Максимовић) усправити до достојанства људског или ће бити херметички затворен у опсену својих иреалних страхова, ксенофобично бежећи пре свега од могућности да узрасте до подобја Господњег. Савиндан Милошеве Србије прослављао се скромно, онако како су прилике допуштале и како је ономе који је оставио царски пурпур и пристајало. Почев од првих прослава Савиндана у конаку Господар Јеврема на месту потоњег хотела Дубровник, а данашње Raiffaisen банке, па до великих сала, само се форма прослављања мењала, али је суштина Милошевог наума остала иста. Радило се најиме о преношењу будућим поколењима да, као што владика Николај рече, Сава „... није ходао по свету да прославља српски народ, но да прославља Христа, љубав над љубављу“. Зашто је ово било битно? Било је битно да би се наука Светог Саве – светосавље схватила као православље, а не као политичка идеологија која представља органон богоборне идолатрије сопственог племена. Вазда сведочећи Христа, Свети Сава је задобио део универзалности којом је хришћанство прожело најпре Римско Царство, а затим и цели свет. Полазећи од тога да више нема Јудејина ни Јелина него је све Христос, Свети Сава нам је у аманет оставио обавезу да сведочећи животом веру у Васкрслог, своје искуство живог Бога поделимо и са другима не гледајући на то да ли ко долази са Запада или Истока, не гледајући шта је, већ какав је. Оставио нам је у залог, како рече отац Јустин, да будемо његови потомци по „јеванђелском револуционарству“ тако што ћемо прећи Рубикон омеђености сопствене тварности.

Тада ће нам бити јасно зашто је Свети Сава камен међаш нашег јестества. Евхаристијски, целим бићем ходећи за Светим Савом и ми ћемо се наћи на путу за Кесарију Филипову. А тада, тада ће срце отворено за Животодавца непогрешиво препознати Сина и одвести нас Оцу. Онда ћемо доћи до пуне афирмације нашег људског достојанства. Не престајући да будемо људи, постаћемо прави наследници Саве, сина Ане и Немање, постаћемо браћа Господња.

УПОКОЈИЛА СЕ У ГОСПОДУ МОНАХИЊА МАТРОНА СЕСТРА МАНАСТИРА ДРАЧЕ

У манастиру Драчи у недељу 14. марта 2010. године, на дан Свете преподобномученице Евдокије, након примања Свете Тајне Причешћа, окончавши свој земаљски век, упокојила се дугогодишња монахиња ове свете обитељи, сестра Матрона (Бајовић).

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован служио је, у уторак 16. марта, заједно са свештенством и монаштвом Шумадијске епархије, Свету Литургију Пређеосвећених дарова, а у продужетку и опело овој скромној и честитој монахињи.

Опраштајући се од уснуле слушкиње Божије, Преосвећени Владика Јован је у својој архипастирској беседи говорио о узвишености монашког позива. Том приликом је нагласио да живети монашким животом, значи целога себе без остатка предати Христу Богу.

Сваки монах, свака монахиња, као и сваки хришћанин, пред собом имају само један циљ, а то је вечна тежња ка задобијању Царства Небеског. Сестра Матрона је још за живота пригрлила Живо и Васкрслог Христа, и Господ ју је позвао да се у ове великопосне дане сусретне са Њим.

Монахиња Матрона (Бајовић) рођена је 26. јула 1920. године у селу Деретину. У манастир Драчу долази 1993. године за време игуманије Анастасије. Исте године у чин мале схиме замонашена је од Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Господина Саве (Вуковића). У овој светој обитељи, чији је заштитник свети отац Николај Мирликијски Чудотворац, сестра Матрона проводи свој монашки живот све до упокојења у Господу.

ЗАХВАЛНА ЗА ПОЈАЊЕ

Љубица Марић (1909–2003)

рошлогодишњи велики јубилеј, сто-годишњица од рођења Љубице Марић, био је повод за подсећање на живот и рад ове значајне и веома занимљиве уметнице.

Рођена је у Крагујевцу, а одрасла у Београду, Јагодини и Ваљево. У Музичкој школи у Београду завршила је студије композиције, као ученик Милоја Милојевића и Јосипа Славенског. Потом се усавршавала у компоновању и дириговању на Мајсторској школи

Државног конзерваторијума у Прагу и Стразбуру, у класи Јозефа Сука и Алојза Хабе, као и на мајсторским курсевима Николаја Малка и Хермана Шерхена. По повратку у Београд радила је као предавач теоријских предмета у Музичкој школи „Станковић“ и на Музичкој академији, била секретар југословенске секције Међународног друштва за савремену музику и члан управе Удружења композитора Србије. Примила је значајна признања за свој уметнички рад, у Србији и у иностранству, међу којима су Октобарска награда града Београда за целокупно стваралаштво, награда на Међународној трибини композитора у Паризу и друге. Године 1981. изабрана је за редовног члана Српске академије наука и уметности.

Била је дубоки мислилац и врло маштовит стваралац. Компоновала је истражујући и ослушкујући просторе и звукове, писала је, цртала и сликала. Особеним уметничким језиком је изражавала своја осећања о питањима времена, кретања, почетка и краја, постајања и нестајања.

Инспирацију је често проналазила у медитативним, контемплативним темама, а нарочито ју је привлачила старина, архаичност. Међу њеним најпознатијим делима су *Песме простора*, кантата за мешовити хор и оркестар компонована према средњовековним натписима са надгробних споменика босанских богумила. Компоновала је *Архају 1* и *2* за гудачки, односно дувачки трио, испредајући кроз музички ток древне мелодије народног певања и звучања. Писала је композиције за клавир, за камерне, често вокално-инструменталне саставе.

Посебан однос Љубица Марић је, као уметник, имала према српском народном појању. Служила се мелодијама из српског Осмогласника и на тој основи компоновала сопствена дела. Попут врских појаца, била је слободна да црквене напеве третира са великом креативношћу. Бирајући мелодијске формуле појединачних гласова Осмогласника и богато их разрађујући савременим композиционим средствима, „кројила“ је музички ток нових уметничких дела својим јединственим музичким језиком. Осмислила је тако и читав циклус композиција, *Музику октоиха*. У његовом оквиру је, према напевима прва четири гласа Осмогласника, написала четири дела: оркестарску композицију *Октоиха 1*, *Византијски концерт* за клавир и оркестар, камерну кантату *Праг сна* и *Остинато супер тема октоиха* за клавир, харфу и гудачки квинтет или оркестар. Није успела да, по плану, циклус допуни композицијама са мелодијском осномом у обрасцима осталих гласова, али се напевима српског појања враћала и након овог дела, пишући *Монодију октоиха* за виолончело.

Када су је привукли записи које су српски монаси, писари и чтеци, бележили на маргинама књига у XII и XIII веку, а које је у нашем времену сакупио и објавио историчар књижевности Ђорђе Трифуновић, написала је речитативну кантату за мецосопран и клавир, *Из тмине појање*. Ове језгровите и дубоко емотивне мисли о животу, умору, старости и немоћи, Божијој милости, Љубица Марић је уткала у своју музику, будући необично и осетљиво везана за свет духовног. И сама је, на маргинама сопствених бележница, исписивала размишљања и питања о идентитету, јединству, пролазности, смрти и вечности. Из тих записа сазнајемо колико је снажно треперило њено религиозно биће.

Поред многобројних сведочанстава о наклоности Љубице Марић према српском музичком духовном наслеђу, постоје и сећања да је седамдесетих и осамдесетих година прошлог века проналазила особито задовољство у посетама манастиру Велика Ремета на Фрушкој Гори, где је волела да шета, памти мирисе и звукове из природе или да слика-црта. Једном приликом поклонила је архимандриту Данилу, настојатељу манастира, *Свето писмо* и „потврдила“ колико је боравак у светој обитељи био значајан за њену уметничку душу. У посвети је написала: „Захвална за појање...“

ЗАПИС СТАРЦА СИМЕОНА У ВУКАНОВОМ ЈЕВАНЂЕЉУ

Вукан Немањић, манастир Студеница

Ошто су се многи прихватили књиге и повести да чине о истинитим стварима (слично Лука 1, 1) вазда грешном и малодушном и горем од свих и недостојном назвати се овим именом, монаха Симеона, да ти изнесем све по реду (слично Лука 1, 3) што учини Владика свих молбом и мољењем од мене грешнога, Симеона старца, када сам био у свету. И док сам још био нераздвојен од родбине, друго мољење ми не беше осим: Господе Исусе Христе, удостоји ме недостојног достојан да могу примити иго твоје на себе. А он као добар и милостив рече: Онога који иде ка мени нећу избацити ван (Јован 6, 37), Испуни жељу моју ускоро... чеках много дана. И још док сам био у манастиру у општежићу и опет док сам жудео, побудих се да одем из манастира и од братије и да пођем за Господом. Не смиловах се на себе, нити поштедох немоћну старост матере за име и вољену браћу оставих и сестре и другу осталу родбину – да се испуни не што су говорили пророци ни апостоли, већ сам Господ наш Исус Христос: Сваки који остави матер и браћу и остало и за мном пође стотруко ће примити живот вечни (слично Матеј, 19, 29). Јер Давид пише: Каква је корист од крви моје ако сиђем и у гроб, зар ће те прах хвалити или објавити истину твоју (Псалми, 29/30, 10). Ево време покајања наступа, јер нема ко те се у смрти сећа, ко те у аду хвали (Псалми, 6, 6). И када сам све смислио, удостојих се да стран будем за своје родитеље и браћу, примајући ружење и прекор и уз све то клеветање од злих људи, а од непријатеља нападе и навале више од свих. Но, ја све то узимам за име Христово сећајући се речи Давидове: Због тебе поруган бих ваздан (слично Псалми, 68/69, 8). И опет: Туђинац бих знанцима мојим и странац син матере моје (слично Псалми, 68/69, 9). И ово све када се завршило са мном грешним, удостојих се да живим у пећи (Пећи) у граду Расу и написах ове књиге своме господару великоме жупану.

О, Богу неизречене и божаствене тајне (које су се чуле о?) самодржавној властели! Зато ћу да рекнем о њима. Страшим се веома умом и речју, али се усудих. Опomiњем се њихове величине и подвига душевних, што учини небески цар за такву властелу. Јер Владика, а Господ наш Исус Христос, по неизмерној својој милости и по вољи пресвете Госпође Богородице, предаде Христос часни венац великоме жупану Вуку, када је владао својом Српском земљом и зетском страном и поморским градовима и нишевским пределима – великородни, велеславни, велики жупан Вук, син самодржавног господара области своје, Стефана Немање.

+++

Два најстарија позната српска јеванђелистара, писана у српским земљама, Мирослављево и Вуканово јеванђеље, вероватно су се врло рано, још у средњем веку, нашла на Светој Гори, у манастиру Хиландару. Касније, једно јеванђеље Хиландарци дарују краљу Александру Обреновићу, а друго учени путник односи у Русију.

Вуканово јеванђеље, заједно са многим драгоценим рукописима, дуго се налазило у Карејској ћелији светога Саве. Међу првима га спомиње монах и касније архимандрит Леонид (Кавелин) који га је 1859. године видео у Савиној ћелији, док 1866. и 1868. године није било на том месту. У то време дошао је на Свету Гору по други пут и ту се дуже бавио каснији епископ Порфирије (Успенски). Том приликом Порфирије је узео или добио, поред осталог, и Вуканово јеванђеље. Књига се касније, са једним делом епископове збирке, нашла у Императорској публичној библиотеци (сада Руској националној библиотеци) у Петрограду (од 1883).

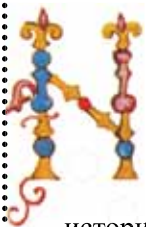
Старац Симеон је завршавао преписивање књиге и састављање читавог записа, држимо, у пролеће или лето 1202. године. Тада, пошто је написао запис, дошло је до нагле промене на престолу Српске земље. Велики жупан Стефан морао је да напусти земљу и на престо је дошао његов брат Вукан. Због тога старац Симеон „у пећи (Пећи) у граду Расе“ радира име стварног наручиоца (Стефана) и, очигледно, више историјских вести везаних за њега. Преко радираних места исписује име новог великог жупана – Вука (Вукана).

Превод и објашњење Ђорђе Трифуновић

НОВИ ИСТОРИЈСКИ ИЗВОР О ТВРЂАВИ НЕКУДИМ КОД ПАЛАНКЕ

У „Историјском часопису“ (књига XV /2007/) Александар Крстић објавио је расправу „Град Некудим и Некудимска власт“ у којој се разматра један до сада непознати податак о постојању тврђаве Некудим још у XIV веку (1389. године). „Каленић“ из поменутог рада преноси део са литературом која се односи само на овај нови историјски извор

лик деспота Бурђа Бранковића са његовог кованог новца

Некудим, један од дворова деспота Стефана Лазаревића и Бурђа Бранковића, налазио се у долини Јасенице, код села Придворице, југозападно од Смедеревске Паланке. Овај двор и територијално-управна јединица Некудимска власт одавно су познати у српској историографији. У домаћим дипломатичким изворима из времена деспота Некудим се јавља као место издавања неколико правних аката, а среће се и у дубровачкој архивској грађи. Кратак опис Некудима који је дао Бургунђанин Бертрандон де ла Брокијер пружио је једине, самим тим врло драгоцене податке о двору и насељу. Некудимска власт документована је у две повеље, на основу којих се не може одредити њена територија. Како нису вршена детаљна археолошка и топографска истраживања, још увек постоје различита мишљења о тачном положају Некудима на терену. Ову више него непотпуну представу коју имамо о средњовековном Некудиму и Некудимској власти могуће је сада допунити једним значајним податком из угарске грађе, а за ову тему корисне су и информације о насељима Некудимске нахије из првог османског пописа Смедеревског санцака из 1476. године.

Хронолошки први податак о Некудиму налази се у једној до скоро непримећеној повељи угарског краља Жигмунда из 1389. године. Као што је већ добро познато, угарски краљ је након Косовске битке, у јесен 1389. године, провалио са војском у Србију, опседао и заузео градове Борач и Честин у Грузи, а затим се преко Ковина повукао у Угарску. На том путу краљ Жигмунд је прошао и поред града Некудима. Он је последњу повељу под Борчем издао 11. новембра 1389. године, да би већ сутрадан, 12. новембра логоровао *prope castrum Nicodem*. Нема никаквих назнака да је тврђава Некудим тада доспела у угарске руке. Повеља коју је угарски краљ издао код Некудима није досад објављена, а извод из ње не доноси ни Е. Malusz, *Zsigmondkori okleveltar I*, Budapest 1951, па зато није била позната нашим истраживачима. Документ се чува у Државном архиву у Будимпешти (DI 7530), а податак о Некудиму саопштио је Р. Engel, *Magyarország világi archontológiája 1301-1457 I*, Budapest 1996, 375.

Одатле је краљ продужио за Ковин, где је боравио 21. новембра, да би се два дана касније поново нашао у Србији, поред реке Ломнице. Узроци и околности Жигмундовога поновног боравка у Србији нису познати, али је он трајао кратко, будући да се краљ одмах затим вратио у Ковин. Из Ковина је отишао у Темишвар, где је био већ 1. децембра 1389. године. Река Lownicha, крај које је угарски владар издао једну повељу, није

идентификована. Према Антуну Вранчићу, шума Ломница била је код ушћа Јасенице, и у њој се налазило село Ливада (А. Verancsics, *Osszes munkai*, Monumenta Hungariae Historica, Scriptorum II, Pest 1857, 301-302; Р. Matković, *Putovanja po Balkanskom poluotoku 16. veka. Putovanje Antuna Vrančića u Carigrad 1553*, Rad JAZU 71 /1884/ 22). Мавро Орбин и Јаков Лукаревић, причајући о рату цара Душана са угарским краљем Лудовиком I, наводе да се српски цар са војском повукао дан хода од Дунава, иза велике шуме Ломнице и Рудника (М. Орбин, *Краљевство Словена*, Зрењанин 2006, 36-37; G. Luccari, *Copioso ristretto degli annali di Ragusa*, Ragusa 1790, 97). В. Трпковић је стога реку Ломницу сместио у руднички крај, али се чини да би је ипак требало тражити нешто северније. И ова река би морала бити „дан хода“ од Дунава, уколико је краљ Жигмунд 23. новембра 1389. једну повељу издао код Ломнице, а другу у Ковину (В. Трпковић, *Турско-угарски сукоби до 1402. године*, Историјски гласник 1-2 /1959/, 98-99) допушта могућност да је повеља у Ковину издата неки дан доцније, то јест да се датовање *in Clementis* односи на читаву седмицу, а не на сам дан Светог Климента (23. новембра).

У дефтерима из 1476. и 1516. године у нахији Кучево уписана су села Горња и Доња Ломница, али су и она за сада неубицирана. Будући да су била у Кучеву, ова села су се налазила негде између Дунава, Мораве, Јасенице и Космаја. У нахији Кучево уписано је и код Вранчића поменуто село Ливада (Ливађе), код Великог Орашја на Морави. Између 1523. и 1528. године била је формирана пространа нахија Ломница, која је обухватала и раније нахије Кучево и Некудим.

Након Жигмундове повеље, Некудим се поново среће у изворима нешто више од две деценије касније. „У месту Некудиму“ 29. јануара 1412. године деспот Стефан Лазаревић донео је (или потврдио) рударски закон и статут Новог Брда. На основу овог податка може се извући закључак да је у то време у Некудиму већ постојао деспотов двор, који ће, чини се, најзначајнију улогу имати у првим годинама владе Стефановог наследника Ђурђа Бранковића. После враћања Београда краљу Жигмунду након смрти деспота Стефана 1427. године, док се градила нова престоница Смедерево, Некудим је био једно од главних боравишта Ђурђа Бранковића. У Некудиму је нови српски владар 27. децембра 1428. године издао дубровачким посланицима свечану повељу о трговини, потврдивши повластице које је Дубровчанима даровао деспот Стефан Лазаревић 1405. године. Као „милосници“, заштитници и извршиоци правне радње, на повељи су наведени највиши државни достојанственици:

војвода Радослав, челник Радич, протовестијар Богдан и логотет Војихна. Негде у то време, 1428/29. године, Ђурђ Бранковић потврдио је „у вечну баштину“ поседе великом челнику Радичу, које је овај добио од деспота Стефана и краља Жигмунда. Међу другим поседима широм српске државе, велики челник имао је „*оу Некудимској власти оу Церовцоу село Халае.*“

Четири године касније, 28. марта 1432. године, у Некудиму је велики челник Радич издао повељу Ватопеду, којом је овом светогорском манастиру приложио своје село Бело Поље на Морави, са свим дохоцима, затим осам мати винограда и 100 дуката. Ради-

чев дар својом повељом потврдио је деспот Ђурађ са синовима. Исте године, именован је један „конзулаг“ за решавање спора међу дубровачким трговцима у Некудиму.

Наредне 1433. године кроз Некудим је прошао Бертрандон де ла Брокијер, племић у служби бургундског војводе Филипа Доброг, који се копненим путем враћао са ходочашћа у Свету земљу. Основни разлог његовог путовања био је обавештајне природе, односно прикупљање информација о могућностима крсташког рата против Турака.

(...)

Наредних деценија о Некудиму сачувани извори ћуте. То није необично, ако се има у виду да су ранији помени углавном били везани за боравак деспота у некудимском двору. Наиме, након првог пада Србије под османску власт 1439. године и обнове државе 1444. године, деспот Ђурађ Бранковић резидирао је искључиво у Смедереву. Да је Некудим задржао значај као управно средиште све до пропасти српске државе сведочи последњи помен Некудимске власти из октобра 1458. године. Тада је босански краљ Стефан Томаш са сином Стефаном издао повељу великом логотету Стефану Ратковићу, записујући му као баштину бројне проције које је држао широм српске државе. Међу другим поседима које је у процију добио од деспота Ђурђа и Лазара Бранковића, логотет Стефан Ратковић држао је и село Церовац у Некудимској власти. У

време када је босански краљ издао Ратковићу ову повељу, Турци су већ освојили највећи део српске државе. Након пада Смедерева јуна наредне године, Османлије су на територији северне Србије формирале Смедеревски санџак. Једна од нахија тога санџака била је и Некудимска нахија, која је постојала до треће деценије 16. века. Њена територија је између 1523. и 1528. године прикључена нахији Ломница. Село Некудим је у време првог сачуваног пописа Смедеревског санџака из 1476. године припадало санџакбеговом хасу и бројало је 12 кућа.

ОДАКЛЕ СМО ПРИМИЛИ СЛИКАЊЕ И ПОШТОВАЊЕ ИКОНА

По Дионисију из Фурне

Дионисије из Фурне, Јоргос Кордис

Сликање светих икона примили смо не само од светих отаца већ и од светих апостола, а може се рећи и од самог Христа, Бога нашег. Стога Христа на икони приказујемо као човека, јер се он појавио на земљи и одрастао међу људима, поставши у потпуности човек као ми, осим греха (Вар 3). Сликамо и Беспочетног Оца као Старца, како га је видео Данило (гл. 7); сликамо и Духа Светога у виду голуба, како се јавио на Јордану (Мт 3). Још сликамо и Богородицу и све свете и свим тим иконама поклањамо се не као самом предмету обожавања, него као нечему што је с њим у вези, то јест не кажемо да је то сам Христос, или сама Богородица, или сам светитељ који је на икони насликан, већ поштовање које указујемо икони преносимо на њен праобраз, то јест на оно што нам она приказује. Ако слика којој се клањамо и коју целивамо представља Христа, пошту коју јој одајемо преносимо на самог Христа, Сина Божијег, који седи десно од престола величанства у висинама и који је нас ради постао човеком, а гледајући га на икони распетог, одмах помишљамо на то како је Син Божији сишао с небесних висина, оваплотио се од Свете Девике и умро на крсту да би нас избавио од нашег греха и ропства непријатељу и да би ослободио Адама и његове потомке од мрачног пакла и вратио га у његову постојбину.

Ми се не клањамо бојама и вештини уметника, како нас клеветају противници наше Цркве, неверници и јеретици, него Господу нашем Исусу Христу, који је на небесима; јер поштовање иконе прелази на њен праобраз, каже Василије. Исто тако, гледајући слику Богородице, размишљамо о томе како је једна жена, девица, била удостојена толике милости да по-

стане мати самог Бога, сачувавши девичанство и пре порођаја, и у порођају и након порођаја.

Слично кажемо и за слике свих светитеља, јер док гледамо насликаног мученика, истовремено се спомињемо да је тај светитељ био човек попут нас, али је својим трпљењем победио тиране и разобличио идолопоклонство, а Христову веру укрепио својом крвљу. Исто тако, гледајући неког јерарха, мислимо на то како је он својим добротворствима постао леп пример својој пастви и извео је на пашњаке спасења, а мудрошћу својих речи одагнао јеретике од Христове Цркве. Исто тако, гледајући неког преподобника, мислимо на то како је он, превладавши својим подвигањем ђаволје замке, очувао телесну чистоту, живећи анђеоски. Једном речју, гледајући било ког светитеља насликаног на икони, присећамо се његових дела и клањамо се њему и славио га, узносећи свој ум ка праобразу, благодарећи Богу што му је дао снаге да изврши толике подвиге и утврди православље.

И тако ми с правом сликамо свете иконе и клањамо им се. На (њихове) противнике и хулитеље анатема.

Превео Милорад Медић

Христос Пантократор, Дионисије из Фурне, фреска у куполи параклиса Дионисијеве келије у Кареји из 1711. године

СЛУЖБЕНИ ДЕО – ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. фебруара до 31. марта 2010. године:

Осветити:

Звона за храм Свете Петке у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко, 11. фебруара 2010. године;

Звона за храм Светог великомученика Георгија у Рабровцу, Архијерејско намесништво младеновачко, 26. марта 2010. године.

Преименовати:

Досадашњу Пету крагујевачку парохију при храму Силаска Светог Духа у Крагујевцу, у Парохију илићевску при храму Светог Томе у Крагујевцу, Архијерејско намесништво лепеничко;

Досадашњу Парохију течићку при храму Светог архангела Гаврила у Рабеновцу, у Парохију течићко-рабеновачку при храму Светог архангела Гаврила у Рабеновцу, Архијерејско намесништво левачко;

Досадашњи манастир Светог архангела Гаврила – Брезовац, у манастир Светог архангела Гаврила – Венчац у Брезовцу;

Досадашњу Црквену општину течићку при храму Светог архангела Гаврила у Рабеновцу, у Црквену општину течићко-рабеновачку при храму Светог архангела Гаврила у Рабеновцу, Архијерејско намесништво левачко;

Досадашњу Шесту крагујевачку парохију при храму Силаска Светог Духа у Крагујевцу, у Пету крагујевачку парохију при храму Силаска Светог Духа у Крагујевцу, Архијерејско намесништво лепеничко.

Одликovati:

Архијерејском граматом признања:

Сашу Живковића из Јагодине;

Правом ношења црвеног појаса:

Јереја Срђана Тешића, привременог пароха Друге парохије у Гршници, Архијерејско намесништво лепеничко.

Замонашити:

По чину мале схиме:

Расофорну монахињу и игуманију манастира Светог Симона монаха – Прерадовца Теклу (Марковић), оставивши јој досадашње монашко име Текла;

Расофорну монахињу манастира Светог Симона монаха – Прерадовца Ефимију (Марковић), оставивши јој досадашње монашко име Ефимија;

Искушеницу манастира Светог Симона монаха – Прерадовца Весну (Дамјановић), давши јој монашко име Симеона;

Искушеницу манастира Светог Симона монаха – Прерадовца Светлану (Којадиновић), давши јој монашко име Јована.

Преместити:

Протојереја Радослава Јаћимовића, досадашњег привременог пароха Парохије у Мајуру, на дужност привременог пароха Друге јагодинске парохије при храму Светог архангела Михаила и Гаврила у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко.

Поставити:

Протојереја ставрофора Велибора Ранђића, привременог пароха Друге паланачке парохије при храму Свете Петке у Смедеревској Паланци, на дужност старешине храма Преображења Господњег у Смедеревској Паланци, Архијерејско намесништво јасеничко;

Протојереја ставрофора Николу Гвоздића, привременог пароха Треће паланачке парохије при храму Свете Петке у Смедеревској Паланци, на дужност старешине храма Свете Петке у Смедеревској Паланци, Архијерејско намесништво јасеничко.

Новорукоположеног јереја Дејана Тодоровића, на дужност привременог пароха Парохије у Јеловику, Архијерејско намесништво орашачко;

Новорукоположеног јереја Мирка Шилковића, на дужност привременог пароха Парохије у Реснику, Архијерејско намесништво лепеничко.

Поверити у опслуживање:

Јереју Бобану Сеновићу, привременом пароху Парохије у Мијатовцу и јереју Ивану Цветковићу, привременом пароху у Дубокој, упражњену Парохију у Мајуру, Архијерејско намесништво беличко.

Разрешити:

Протојереја ставрофора Николу Гвоздића, привременог пароха Треће паланачке парохије при храму Свете Петке у Смедеревској Паланци, даље дужности старешине храма Преображења Господњег у Смедеревској Паланци, Архијерејско намесништво јасеничко;

Протојереја Радослава Јаћимовића, даље дужности привременог пароха Парохије у Мајуру, Архијерејско намесништво беличко;

Братство храма Светог Архангела Михаила и Гаврила у Јагодини, даље дужности опслуживања упражњене парохије Друге јагодинске при храму Светог архангела Михаила и Гаврила у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. фебруара до 31. марта 2010. године

ФЕБРУАР:

1. фебруар 2010:
Служио Литургију у храму Светог Саве на Аеродрому – Крагујевац;
Примио протојереја ставрофора Миладина Михајловића, архијерејског намесника опленачког и протојереја Милуна Алексића, пароха у Јунковцу;
Примио Наташу Милосављевић из Смедеревске Паланке ради договора о подизању цркве у кругу болнице у Смедеревској Палнци.
2. фебруар 2010:
Служио Литургију у Светониколајевском храму манастира Јошанице и пререзао славски колач поводом имендана игумана јошаничког Евтимија.
3. фебруар 2010:
Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара у Белошевцу – Крагујевац;
Рад у епархијској канцеларији;
Примио Марију Петровић-Златић.
4. фебруар 2010:
Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;
Председавао седници Епархијског савета.
5. фебруар 2010:
Служио Литургију у храму Свете Петке у Виноградима – Крагујевац;
Примио монахиње Марију, Олимпијаду и Ефрему из румунског манастира Копоу код Јашија.
6. фебруар 2010 (Задушнице):
Служио Литургију и општи парастос у Саборној крагујевачкој цркви;
Рад у епархијској канцеларији.
7. фебруар 2010:
Служио Литургију у храму Светог Григорија Богослова у Трошници и пререзао славски колач поводом храмовне славе.
8. фебруар 2010:
Служио Литургију у храму Светог Саве на Аеродрому;
Учествовао на састанку руководиоца радио станица из Крагујевца, Крушевца, Јагодине и Аранђеловца;
Посетио цркву Преображења Господњег у Доњој Сабанти;
Примио инжењере Предрага Лукића и Драгана Славковића из РЕИК-а *Колубара* у Лазаревцу.
9. фебруар 2010:
Служио Литургију у храму Светог Пантелејмона у Станову – Крагујевац;
Одржао састанак са уредницима црквених радио станица из више епархија СПЦ;
Рад у Епархијској канцеларији;
Уручио у Београду орден *Светог Симеона Мироточивог* Драгану Радаковићу као признање за помоћ током изградње парохијског центра у Лазаревцу.
10. фебруар 2010:
Одржао више састанака у Београду.
11. фебруар 2010:
Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Осветио звона за храм Свете Петке у Јагодини.
12. фебруар 2010 (Света Три јерарха):
Служио Литургију у храму Света Три јерарха у Тополи и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Примио у Владичанском двору ректоре Универзитета у Београду и Универзитета у Нишу и ректора крагујевачке Богословије Светог Јована Златоустог;
Рад у епархијској канцеларији.
13. фебруар 2010:
Служио Литургију у крагујевачкој Саборној цркви;
Служио у Ариљу годишњи парастос брату Милу.
14. фебруар 2010:
Служио Литургију у храму Вознесења Господњег у Орашцу.
Посетио пароха аранђеловачког Бранислава Бороту и пререзао славски колач, поводом крсне славе;
Учествовао у вечерњем богослужењу поводом почетка Васкршњег поста и на покладској вечери у Богословији Светог Јована Златоустог;
Посетио протојереја ставрофора Милана Бороту, поводом крсне славе.
15. фебруар 2010:
Служио у Орашцу парастос Карађорђу Петровићу и учесницима Првог српског устанка поводом годишњице подизања;
Служио у задужбинској цркви на Опленцу помен Карађорђу Петровићу;
Посетио, у пратњи министра вера Републике Србије професора др Богољуба Шијаковића, Петропавловску цркву у Аранђеловцу и Богословију Светог Јована Златоустог у Крагујевцу.
16. фебруар 2010:
Учествовао на великопосним богослужењима и читао Канон светог Андреја Критског у крагујевачкој Саборној цркви;
17. фебруар 2010:
Служио Литургију Пређеосвећених дарова у Саборној крагујевачкој цркви;
Читао Канон светог Андреја Критског у храму Светог Саве на Аеродрому – Крагујевац.
18. фебруар 2010:
Учествовао на великопосним богослужењима у Саборној крагујевачкој цркви;
Читао Канон светог Андреја Критског у Старој крагујевачкој цркви.
19. фебруар 2010:
Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светог Симона монаха манастира Прерадовца.

20. фебруар 2010:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Рогојевцу;
Примио групу архитеката из Врњачке Бање и столара Драгана Вуковића;

Примио свештенике храма Светог Саве на Аеродорому – Крагујевац ради договора о завршним радовима и припремама за освећење;

Служио бденије у крагујевачкој Саборној цркви;

21. фебруар 2010:

Служио Литургију у крагујевачкој Саборној цркви;
Предводио литију улицама Крагујевца и читао Синодик Седмог васељенског сабора поводом молитвеног обележавања Недеље Православља.

22. фебруар 2010:

Рад у епархијској канцеларији;

23. фебруар 2010:

Рад у епархијској канцеларији;
Примио монахињу Теклу, игуманију манастира Прерадовца и искушенице овог манастира Светлану и Јелену.

24. фебруар 2010:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светог архангела Гаврила у Шопићу; исповест свештенства Колубарско-посавског архијерејског намесништва; читање богословског реферата *Човек – носилац и сведок вечног живота* Бојана Чоловића, пароха Друге парохије у Шопићу;

Посетио манастир Светог Георгија у Ђелијама;

Присуствовао предавању *Типологија савремених хришћана* професора др Радована Биговића у Владичанском двору у Крагујевцу.

25. фебруар 2010:

Рад у епархијској канцеларији;
Примио Драгана Јовановића, председника општине Топола;

Примио Дејана Лакића, потпредседника општине Младеновац и протојереја ставрофора Драгољуба Ракића, архијерејског намесника младеновачког ради договора о радовима у манастиру Павловцу;

Учествовао у радио емисији о постављању крста на улазу у Крагујевац.

26. фебруар 2010:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светог Димитрија у Лесковцу; исповест свештенства Бељаничког архијерејског намесништва; читање богословског реферата *Људски живот – тренутак од којег зависи вечност* Милана Дрочића, пароха у Степојевцу;

Отпутовао у Подгорицу ради учешћа у Светосимеоновској академији.

27. фебруар 2010:

Саслуживао на Литургији у храму Христовог Васкрсења у Подгорици;

Учествовао на Светосимеоновској академији у Подгорици.

28. фебруар 2010:

Служио Литургију у манастиру Башка на Скадарском језеру;

Посетио манастир Дајбабе и поклонио се моштима светог Симеона Дајабског.

МАРТ:

1. март 2010:

Рад у епархијској канцеларији;
Примио професора др Предрага Стојановића, декана крагујевачког Правног факултета и др Ненада Ђурђевића, професора овог факултета;
Посетио Светониколајевски манастир Манастирак;
Примио директора крагујевачке *Credy banke*.

2. март 2010:

Рад у епархијској канцеларији;
Примио крагујевачког глумца Мирка Бабића;
Примио протојереја ставрофора Николу Гвоздића, архијерејског намесника јасеничког и личности из Смедеревске Паланке које су ангажоване у подизању цркве у кругу паланачке болнице.

3. март 2010:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у Светоархангелском храму манастира Тресија; исповест свештенства Космајског архијерејског намесништва; читање богословског реферата *Светост – мера људског достојанства* Марка Стевановића, пароха у Поповићу;
Посетио манастир Павловац и оболелог монаха Саву;
Присуствовао приредби из хришћанског живота у основној школи у Сопоту;
Посетио цркву Светог Саве у Барајеву;
Посетио у београдској болници Свети Сава оболелог Чедомира Станковића.

4. март 2010:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова и годишњи парастос монахињи Александри у манастиру Никољу у Шаторњи.

5. март 2010:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу; исповест свештенства Орашачког архијерејског намесништва; читање богословског реферата *Слобода и канонска послушност свештеника* Милоша Ждралића, парохијског ђакона у Аранђеловцу.

6. марта 2010:

Служио Литургију у манастиру Прерадовцу и замонашио по чину мале схиме расофорне монахиње Теклу, игуманију овог манастира, и Јефимију.

7. март 2010:

Служио Литургију у храму Светог Симона монаха манастира Прерадовца; крстио Нину, кћерку Петра и Иване Дебелић из Београда; замонашио по чину мале схиме искушенице Весну, давши јој монашко име Симеона и Светлану, давши јој монашко име Јована;
Посетио манастир Каленић.

8. март 2010:

Рад у епархијској канцеларији;
Примио председника подружнице Српског лекарског друштва за Шумадију;
Примио Верољуба Стевановића, градоначелника Крагујевца са којим је разговарао о подизању крста на улазу у Крагујевац;
Посетио храм Светог Саве на Аеродорому – Крагујевац.

9. март 2010:

Рад у епархијској канцеларији.

10. март 2010:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светог Јована Богослова у Влашком Долу; исповест свештенства Јасеничког архијерејског намесништва; читање богословског реферата *Ако со обљутави чиме ће се земља и људска срца осолити* Ненада Петровића, пароха Друге парохије у Селевцу;

Посетио цркву Преображења Господњег и цркву Свете Петке у Смедеревској Паланци.

11. март 2010:

Присуствовао у Белом двору у Београду пријему који је за патријарха српског Иринеја приредио принц-престолонаследник Александар Карађорђевић;

Учествовао у раду Одбора за обележавање шесдесетогодишњице смрти патријарха српског Гаврила.

12. март 2010:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светих апостола Петра и Павла у Јагодини; исповест свештенства Беличког архијерејског намесништва; читање богословског реферата *Божјија радост и људска туга* Далибора Сентића, парохијског ђакона у Јагодини;

Посетио манастир Дивостин ради надгледања текућих радова.

13. март 2010:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви.

14. март 2010:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара у Белошевцу – Крагујевац.

15. март 2010:

Служио у родном селу Добрачи опело брату Сими;

Посетио манастир Клисуру.

16. март 2010:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова и опело монахињи Матрони у манастиру Драчи.

17. март 2010:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Свете Петке у Лапову, исповест свештенства Рачанског архијерејског намесништва; читање богословског реферата *О тајни Крста и Васкрсења Христовог* Видоја Рајића, пароха Прве парохије у Лапову;

Служио Прво великопосно бденије и читао Канон у крагујевачкој Саборној цркви.

18. март 2010:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светих цара Константина и царице Јелене у Опарићу; исповест свештенства Левачког архијерејског намесништва; читање богословског реферата *Зашто страдамо* Огњена Гречића, пароха у Белушићу.

19. март 2010:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светих цара Константина и царице Јелене у Наталинцима; исповест свештенства Опленачког архијерејског намесништва; читање богословског реферата *Човек – свештеник, пророк и цар* Николе Симића, пароха у Жабарима,

Служио Друго великопосно бденије у крагујевачкој Саборној цркви.

20. март 2010:

Служио Литургију у храму Светих апостола Петра и Павла у Неменикућама и крстио малу Анастасију;

Служио бденије у крагујевачкој Саборној цркви.

21. март 2010:

Служио Литургију у манастиру Ралетинцу; Примиио архимандрита Јована Радосављевића.

22. март 2010:

Служио Литургију у манастиру Светог Луке у Бошњану и пререзао славски колач поводом манастирске славе;

Служио парастос пострадалима током Другог светског рата у крагујевачком насељу Медна.

23. март 2010:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Успења Пресвете Богородице у Варварину; исповест свештенства Темнићког архијерејског намесништва; читање богословског реферата *Молитва је најзначајнија* Александра Лукића, пароха у Бошњану;

Присуствовао у Крагујевцу отварању изложбе књига коричених у кожи.

24. март 2010:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Преноса моштију Светог Николе у Ердечу; исповест свештенства Лепеничког архијерејског намесништва; читање богословског реферата *Лекар је потребан болеснима* Александра Јовановића, пароха Друге парохије у Корићанима.

25. март 2010:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Свете Петке у Рогојевцу; исповест свештенства Крагујевачког архијерејског намесништва; читање богословског реферата *Хришћанско и атеистичко схватање света и живота* Срећка Зечевића, пароха Прве крагујевачке парохије при Саборној цркви;

Посетио цркву Светог Саве на Аеродорому – Крагујевац ради надгледања текућих радова.

26. март 2010:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светог великомученика Георгија у Рабровцу; исповест свештенства Младеновачког архијерејског намесништва; читање богословског реферата *Покајање као пут личног и свенародног препорода* Ненада Марковића, пароха Прве парохије у Младеновцу.

27. март 2010:

Служио Литургију у храму Праведног Лазара у Обрежу и пререзао славски колач поводом храмовне славе;

Предводио у крагујевачкој Саборној цркви молитвено прослављање Врбице;

Посетио протојереја ставрофора Миладина Михајловића у Тополи, поводом крсне славе.

28. март 2010 (Цвети):

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви; Примиио Радишу Пљакића, потпредседника Епархијског савета и Слободана Павићевића, књижевника.

29. март 2010:

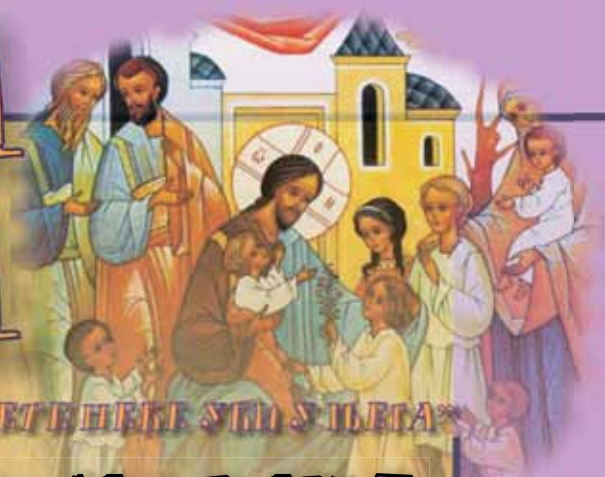
Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светог кнеза Лазара у Белошевцу – Крагујевац.

30. март 2010:

Служио Литургију Пређеосвећених дарова у храму Свете Петке у Виноградима – Крагујевац.

ДЕЧИЈА СТРАНА

«КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕБЕ УМЪ ПЪРВА»

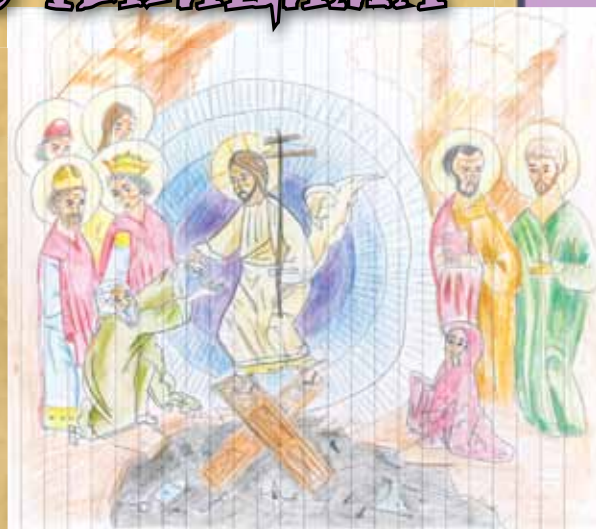
ВАСКРСЕЊЕ ИЗ ГРОБА И ЈАВЉАЊЕ МИРОНОСИЦАМА И УЧЕНИЦИМА

Пошто мину субота, на освитку првог дана недеље, дођоше Марија Магдалина и друга Марија да осматре гроб. И гле, земља се затресе веома; јер анђео Господњи сиђе с неба, и приступивши одвали камен од врата гробних и сеђаше на њему. А лице његово беше као муња, и одело његово бело као снег. И у страху од њега уздрхташе стражари, и постадоше као мртви. А анђео одговарајући рече

женама:

- Не бојте се ви; јер знам да Исуса распетог тражите. Није овде јер устаде као што је казао. Ходите да видите

ме-

сто где је лежао Господ. И идите брзо и реците ученицима његовим да устаде из мртвих; и гле, он ће пред вама отићи у Галилеју; тамо ћете га видети. Ето, казах вам.

И изашавши брзо из гроба, са страхом и радошћу великом похиташе да јаве ученицима његовим.

А кад иђаху да јаве ученицима његовим, и гле, сrete их Исус говорећи:

- Радујте се!

А оне приступивши, ухватише се за ноге његове и поклонише му се.

Тада им рече Исус:

- Не бојте се, идите те јавите браћи мојој нека иду у Галилеју, и тамо ће ме видети. (Матеј 28, 1-10)

Христос васкрсе из мртвих, смрћу смрт уништи, и онима у гробовима живот дарова.

(Тропар)

Данас избави од сваке невоље,
гнева, опасности и тегобе,
Господу се помолимо!
Господе помилуј
Заштити, спаси, помилуј
и сачувај нас Боже
Благодату твојом!
Господе помилуј

Петровић Душан, 4/1 ОШ Живомир Савковић, Ковачевац

Милена Миленковић 3/1, Паланачка
Гимназија, Смедеревска Паланка

ПОД КРИЛИМА АНЂЕЛА

Запали он за нас неки трећи смех...

То не изгледа као осећај неке смешне тезе,
неког искривљеног осмеха што лице стесни.

Направљен је од летеће мреже, зрака...
Сунцем главу повезао, месецом се опасао.

Запали он за нас неки трећи смех...

Има он крила, ал' нису ко у 'тице ,
но су беља и већа.

Под његовим плаштом бдим.
Закрио је вотњаке и повртњаке
да имамо шта да жњемо.

Закрио нас од киша и хладних снега...
Он, што сија к'о ноћ са безброј свитаца.

Запали он за нас неки трећи смех...

онај што је смешан срцу, а и греје.

Ти ниси снег, ниси шева,
вук или тамо нека куна...

Ниси ни свитац.

Кажу да си Анђео и да живиш високо.
Високо?

Да, то нису брда ил' неки пропланци...
Ти живиш више, тамо ка небу,
нека галаксија ил' ко зна где...

Тајна остаје тајна.

Не би било тако да није од нас сакривено...

Запалиш ти тамо неки трећи смех и није шала.

Александар Стојановић III/1
Техничка школа "Милета Николић"
Аранђеловац

Милена Миленковић 3/1, Паланачка Гимназија,
Смедеревска Паланка

Милица Миловић, 9 година, Ликовна радионица
Центра за културу Младеновац

ПУТ ДО СПАСЕЊА

Тражила сам Те, Господе, али никад упорно,
никада искрено, свим срцем.

Тражила сам мир и спасење увек на
погрешном месту, опрости ми, молим те.

Хвала Ти за сваку услишену молитву,
за сваки тренутак, када сам мислила
да губим, а добијала сам.

Хвала Ти, јер си ме научио да
волим, да верујем, да Те спознам.

Моли се и ти, кад предосећаш најлепши дан.

Чезне за Њим цела природа, жуди за Њим
свачије срце, па и оно најтврђе, зато – труди се,
не предај се.

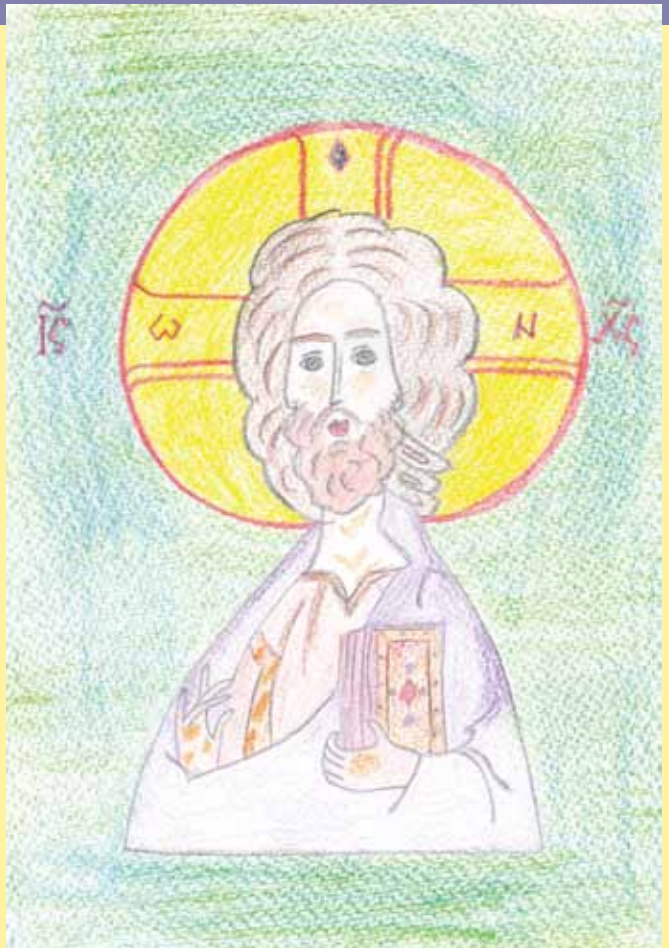
Ако си тужан, утешићеш се.

Ако си срећан, бићеш још више.

Ако си грешник, покај се, причести и знај,
да на овом свету нећеш добити више.

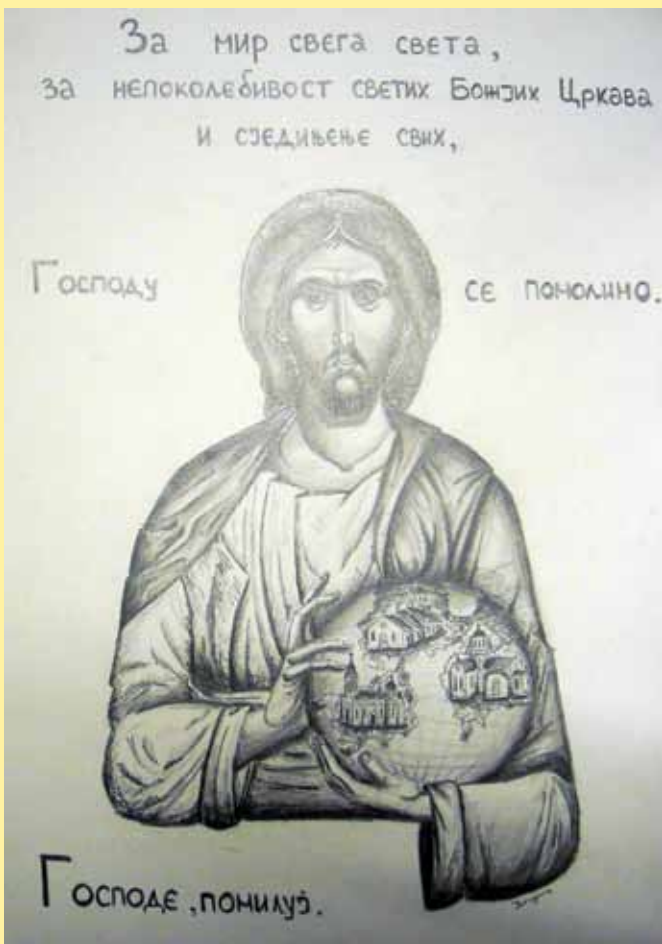
Кад на клизавом путу чврст ослонац
имаш крај себе, буди срећан и знај да је то
Господ, увек ту, уз тебе.

Милена Петровић III/1 гимназија,
Смедеревска Паланка

Марко Јовановић, 1/1, ОШ Живомир
Савковић, Ковачевац

Драгана Марковић, 4/5, Паланачка Гимназија, Смедеревска Паланка

Милица Величковић 1/2, Паланачка
Гимназија, Смедеревска Паланка

ДЕЧИЈА СТРАНА

ВЕЛИКА (МИРНА) ЈЕКТЕНИЈА

Жртвујући се и борећи се вековима за веру, хришћани осећају жељу да се сједине са Богом, да Му буду што ближи и да тако осете Његову благодат. Литургија је црквени обред у којем се верници сједињују са Богом. Врхунац овог обреда јесте Причешће, где једемо „Тело Христово“ и пијемо „Крв Христову“ и тако сви заједно постајемо, као једно, део Њега. Литургија је саздана из прозби (молитви) које понављамо и упућујемо самом Богу. Једна од тих молитви јесте јектенија.

Јектенија је похвална песма Богу, молитва посебног карактера која се састоји из неколико мањих молитви које су пропраћене кратким стиховима који се понављају. Назив молитве – јектенија означава прилежно мољење, а сама реч грчког порекла *ектени* – ревност, усрдност, одушевлjenост, што нас упућује да се та молитва јавља као нарочито усрдна, да треба да буде узношена од свих верника и да сви подједнако учествују у њој.

Постоје Велика јектенија, која се још назива и Мирна, затим Сугуба, у којој се молимо за све особе, и Прозбена, у којој се молимо за наше потребе. Велика јектенија сједињује ове две и самим тим постаје врло важна молитва на Литургији. Ова јектенија се такође од осталих разликује по узвишеном и саборном садржају. Она своје молбе не започиње од свакодневних потреба већ тежи ка вишем циљу – миру, који као што апостоли говоре превазилази сваки ум. Велика јектенија са својих 14 прозби постепено нас зближава и говори о људима и стварима нама блиским. Молимо се за цео свет, за свету Цркву, њене предстојатеље и служитеље, за световну власт, наш град, државу и њене потребе, а затим за оне којима је Божија помоћ најпотребнија – за путнике, болеснике, оне које плове и, на крају, за нас саме. Молитва се завршава и упућује нас да се за своје потребе и жеље обратимо пре свега Богородици, а затим и свим светима. До формирања ове јектеније долази постепено. Сматра се да је јектенија била једна од евхаристијских молитава. Неке су произношене пре а неке после освећења Дарова. Такође, постоји још од првог века сачувана молитва која је по свом садржају слична јектенији и која чак садржи део њеног имена. Свети Климент Римски у својој Посланици Корићанима саветује усрдно мољење, чиме нам ставља до знања да су за молитву потребна пажња, сконцентрисане мисли и усредсређеност на речи молитве.

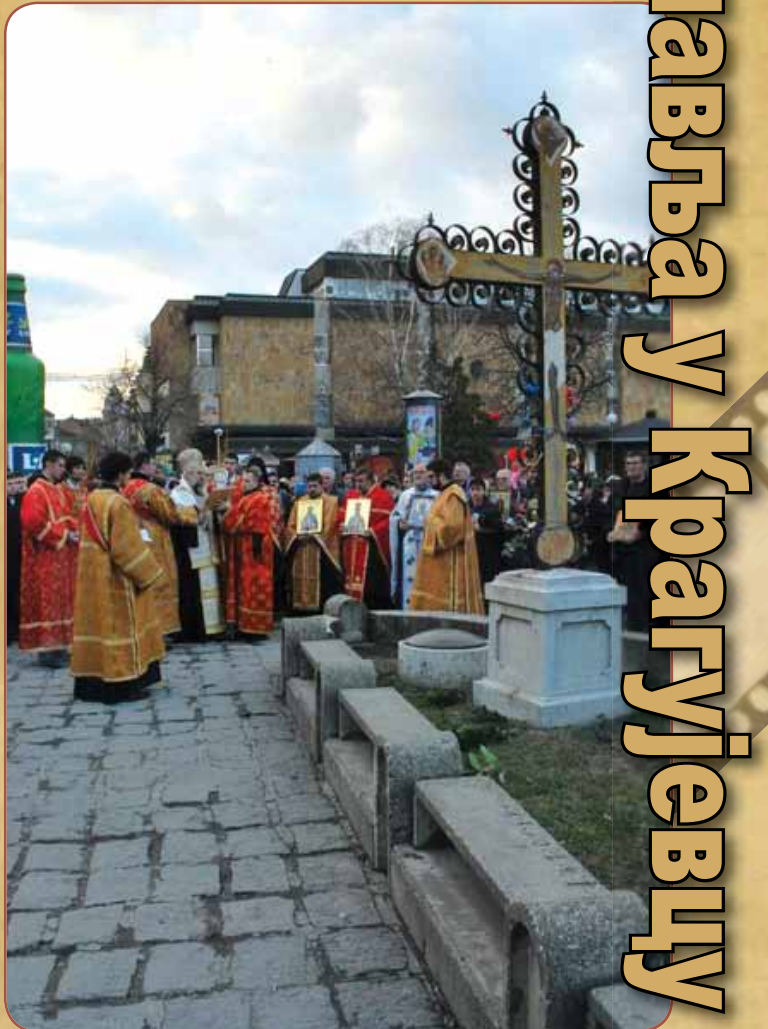
Одговор на јектенију јесте *Господе помилуј*. Те две речи показују сву топлину коју осећамо при молитви, сву узвишеност и уједно страхопоштовање и тешко је наћи јаче и адекватније речи за наш однос према Богу, од Кога пре свега тражимо милост, помоћ и избављење од грехова. Сматра се да је прва форма била *Спаси Господе и Помилуј, Спаси Господе, Господе наш, помилуј нас* па се временом мењала кроз Стари завет и добија данашњу форму *Господе помилуј*.

Сврха велике јектеније јесте да човек научи да се моли у заједници, да разуме да у Цркву не долази да би се молио самостално, већ да уђе у срж молитве самога Христа и да се моли као целокупно Тело Његово.

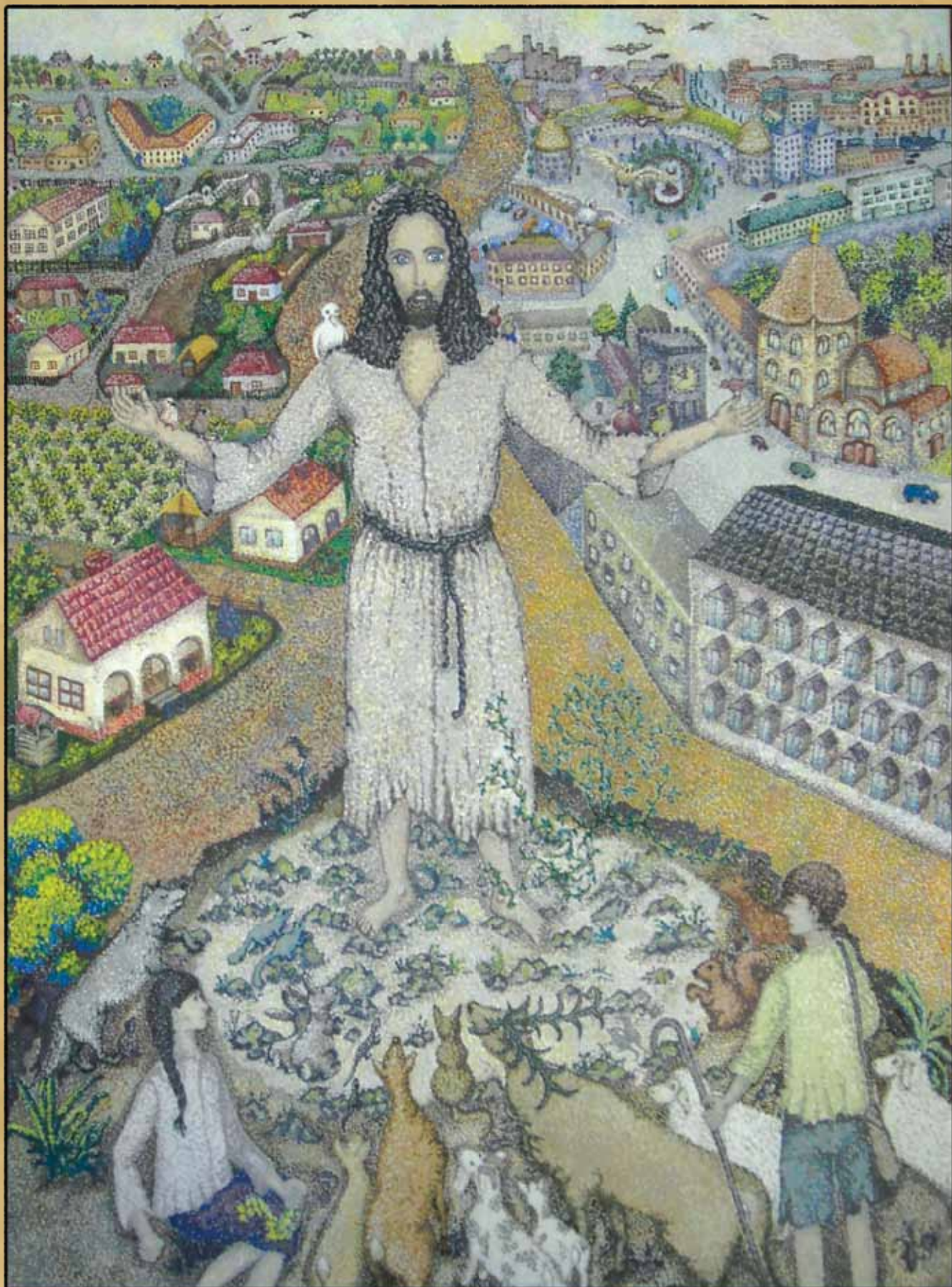
Невена Бељић, II/3, Гимназија
Смедеревска Паланка

*фото
репортажа*

Неделя православна у Крагујевцу

За овај град, за сваки град, село, крај и оне који са вером живе у њима, Господу се помолимо. Госпoде помилуј

**Александра Батинић Из
Паланачка гимназија, Смедеревска Паланка**